

TURINYS

TEKSTINĖ DALIS

1. ĮVADAS.....	3
2. RAJONO URBANISTINIS KARKASAS IR JO PLĖTRA.....	6
2.1. Šalies ir apskrities BENDRUJŲ PLANŲ įtaka rajono plėtrai.....	6
2.2. Rajono teritorijos plėtros ypatybės	6
2.3. Apgyvandinimo sistemos sprendiniai.....	7
2.4. Žemės naudojimas ir tvarkymas.....	12
3. SOCIALINĖ APLINKA.....	15
3.1. Demografija.....	15
3.2. Socialinė struktūra.....	15
3.3. Švietimas, ugdymas ir kultūra.....	16
3.4. Visuomenės sveikata.....	18
3.5. Socialinė apsauga.....	19
4. EKONOMINĖ APLINKA.....	20
4.1. Žemės ūkis ir miškininkystė.....	20
4.2. Gamyba ir statyba.....	26
4.3. Prekyba ir paslaugos.....	30
4.4. Turizmas ir kiti verslai.....	33
4.5. Materialinės investicijos.....	34
5. GAMTINĖ IR KULTŪRINĖ APLINKA.....	36
5.1. Gamtos vertybės ir aplinkosauga.....	36
5.2. Kultūros vertybės	61
6. TECHNINĖ INFRASTRUKTŪRA.....	68
6.1. Susisiekimas.....	68
6.2. Komunalinė ir inžinerinė infrastruktūra.....	75
7. SIŪLomos REZERVUOTI TERITORIJOS.....	88

GRAFINĖ DALIS

1. ŽEMĖS NAUDOJIMAS IR APSAUGOS REGLAMENTAI
2. INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA IR SUSISIEKIMAS
3. REKREACIJA IR TURIZMAS
4. KULTŪROS PAVELDAS
5. MIŠKŲ IŠDĖSTYMAS
6. REZERVUOJAMOS TERITORIJOS

1. ĮVADAS

Bendrojo plano rengimo organizatorius: Kėdainių rajono savivaldybės administracija, J. Basanavičiaus g. 36, LT-57288 Kėdainiai; tel.: 8-347-69550, faksas: 8-347-61125

Plano rengėjas: SĮ “Kauno planas”, Kęstučio g. 66A, 44304, Kaunas; tel.: (+370-7) 22 01 46, faksas.: (+370-7) 33 77 74, el. paštas: kaunoplanas@takas.lt, svetainė: www.kaunoplanas.lt

Planuojama teritorija: Kėdainių rajono savivaldybės teritorija – 167,7 tūkst. ha.

Kėdainių rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas rengiamas vadovaujantis Kėdainių rajono savivaldybės tarybos 2005-02-25 sprendimu Nr. TS-71 pagal nustatytus planavimo tikslus ir uždavinius.

Sprendiniai siejami su Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano sprendiniais (žin., 2002, Nr.110-4852), Nacionaline darnaus vystymosi strategija, Valstybės ilgalaikės raidos strategija, Kėdainių rajono strateginiu plėtros planu iki 2015 metų, Kaimo plėtros perspektyvom 2007-2013 metams, miškotvarkos planais, Kauno apskrities bendruoju planu.

Kėdainių rajono savivaldybės bendrojo plano sprendiniai siejasi ir su kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais:

- Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu;
- Lietuvos Respublikos Aplinkos ministro įsakymu „Dėl Dotnuvos – Josvainių miškų, Labūnavos miško ir Lančiūnavos miško biosferos poligonų įsteigimo, jų nuostatų ir ribų planų patvirtinimo“;
- Valstybinės vandens taršos ir žemės ūkio šaltinių mažinimo programa;
- LRV nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra paukščių apsaugai svarbių teritorijų ribų nustatymo“;
- LR aplinkos ministro įsakymu „Dėl vietovių, atitinkančių gamtinių buveinių apsaugai svarbių teritorijų atrankos kriterijus, sąrašo, skirto pateikti Europos komisijai, patvirtinimo“;
- LR aplinkos ministro ir LR žemės ūkio ministro įsakymu „Dėl Lietuvos miškingumo didinimo programos patvirtinimo“;

Kėdainių rajono bendrasis planas rengiamas vadovaujantis šiomis išduotomis planavimo sąlygomis:

- Kultūros paveldo departamento Kauno teritorinio padalinio planavimo sąlygomis 2006-01-16 Nr.15
- Lietuvos automobilių kelių direkcija prie Susisiekimo ministerijos planavimo sąlygomis 2006-01-17 Nr. SS-08
- Kauno regiono aplinkos apsaugos departamento poveikio aplinkai vertinimo ir normatyvų skyriaus planavimo sąlygomis 2006-01-31 Nr. 159
- Kauno visuomenės sveikatos centro Kėdainių filialo planavimo sąlygomis 2006-01-25 Nr. 16
- Kauno apskrities viršinininko administracijos planavimo sąlygomis 2006-02-06 Nr. 5R-36-110.30
- Raseinių rajono savivaldybės administracijos planavimo sąlygomis 2006-01-24 Nr. 252
- Jonavos rajono savivaldybės administracijos planavimo sąlygomis 2006-02-06 Nr. 1
- Rytų skirstomųjų tinklų planavimo sąlygomis 2006-01-12 Nr. 30240-85
- AB „Panevėžio energija“ planavimo sąlygomis 2006-02-06 Nr. 102-267
- AB „Lietuvos dujos“ planavimo sąlygomis 2006-05-17 Nr. 7-432-637
- UAB „Kėdainių vandenys“ planavimo sąlygomis 2006-01-27 Nr. 8-10
- AB „Lietuvos telekomas“ planavimo sąlygomis 2006-01-16 Nr. T-6/37

Pagal savivaldybės teritorijos bendrojo plano rengimo taisyklės (2004) bendrojo plano uždaviniai yra:

1. Suformuoti savivaldybės teritorijos vystymo koncepciją, nustatyti teritorijos tvarkymo, naudojimo ir apsaugos prioritetus.
2. Tobulinti susiklosčiusią rajono teritorijos erdvinę struktūrą, vystyti jos urbanistinę sistemą.
3. Sudaryti prielaidas Kėdainių rajonui subalansuotai plėtotis, gerinti aplinkos kokybę, plėtoti ekonominį ir socialinį potencialą bei gyventojų gyvenimo sąlygas.
4. Nustatyti Kėdainių rajono vaidmenį šalies ir apskrities ekonominės, socialinės ir urbanistinės plėtros raidoje.
5. Sudaryti prielaidas tarpvalstybinių ir šalies programų ir projektų įgyvendinimui rajono teritorijoje.

6. Suderinti valstybės teritorijų bei aplinkinių teritorijų raidą.
7. Išlyginti Kėdainių rajono teritorijų plėtros netolygumus, optimaliai subalansuoti miesto ir kaimo teritorijų raidą.
8. Išryškinti ir panaudoti rajono privalumus, parodyti ekonominės ir socialinės plėtros galimybes.
9. Pasiūlyti priemones efektyviai ekonominiai veiklai plėtoti, investicijoms mieste ir kaime skatinti.
10. Atsižvelgti į rajono žemėvaldos ypatumus, žemės gražinimo pasekmes, žemės naudotojų interesus.
11. Išskirti gamtinio karkaso teritorijas, apibrėžti jų naudojimą bei sąveiką su žemės ūkio bei urbanistinio karkaso teritorijomis.
12. Sudaryti prielaidas patrauklaus, atviro, tinkamo investuoti, patogaus gyventi rajono įvaizdžio suformavimui.

2. RAJONO URBANISTINIS KARKASAS IR JO PLĖTRA

5 iki 102.1. Šalies ir apskrities BENDRŲJŲ PLANŲ įtaka rajono plėtrai.

Kėdainių rajonas yra Lietuvos centre ir ribojasi su Kauno, Raseinių, Radviliškio, Panevėžio, Ukmergės ir Jonavos rajonais. Kėdainių rajono centras yra apie 150 km nuo Vilniaus ir apie 50 km. nuo Kauno. Lietuvos BENDRAJAME PLANE (BP) pažymėti du trečiojo lygmens lokaliniai rajono centrai-Kėdainiai („a“ kategorijos esamas, pakankamo potencialo, palaikomas savivaldybės centras ir Dotnuva („b“ kategorijos stiprinamas nedidelis miestelis). Rajoną kerta aukščiausios IA kategorijos šalies urbanistinės integracijos ašis. Tuo pripažįstama dėkinga metropolinių centrų – Kauno, Vilniaus, Šiaulių kaimynystė, jų pasiekiamumas.

Kauno apskrities BP nustatyti trūkstami ir tobulintini auto kelių ryšiai tarp savivaldybių centrų – Raseinių, Kėdainių ir Jonavos.

Per Kėdainių rajoną eina pirmojo rango magistralinis (tarptautinis) automobilių kelias „VIA BALTICA“, transeuropinės magistralės automobilių kelio Vilnius – Klaipėda atšaka, tarptautinio magistralinio geležinkelio vėžė Minskas – Ryga, krašto kelias į Šiaulius per Šeduvą. Tolimesniuose planuose transeuropinė geležinkelio euro vėžė RAILBALTICA. Visa tai rajono BP sprendiniuose sudaro komunikacinį stuburą, suponuoja jo urbanistinį karkasą.

2.2. Rajono teritorijos plėtros ypatybės.

Kėdainių rajono bendras plotas yra 1677 kvadratiniai kilometrai. Tai pats didžiausias Kauno apskrities rajonas, jis sudaro 20,8 proc. Kauno apskrities ir 2,57 proc. Lietuvos teritorijos. Rajono teritorija užima 167 700 ha, iš jų 4 400 ha užima miestai, miesteliai ir kaimai. Kėdainių miestas užima 2 700 ha plotą. 3 400 ha užima pramonės objektai ir keliai. Žemdirbystei skirti plotai – 109 275 ha, 39 700 ha – miškai, 4 200 ha – vandenys, 6 725 ha– kitos paskirties plotai. Kėdainių rajone yra dešimt seniūnijų, kuriose gyvena 65 727 gyventojai: Vilainių, Gudžiūnų, Surviliškio, Truskavos, Krakių, Dotnuvos, Pernaravos, Josvainių, Pelėdnagių, Šėtos ir Kėdainių miestas (32 048 gyventojų), dešimt miestelių, penkios geležinkelio stotys, kaimai. Didžiąją rajono teritorijos dalį užima dirbamos žemės ir ganyklos. Miškai sudaro apie 25 % rajono teritorijos.

Pažymėtinos gamtos ir kultūros vertybės – vaizdingi vis gilėjantys pasroviui Nevėžio upės slėniai. Jie gerai tinka pramoginiam ir pažintiniam turizmui, nes yra žinomi ir Europoje, identifikuojami, kaip savotiškos kultūros arealas. Čia turima omenyje išskirtinis Kėdainių senamiestis su savo turtinga internacionaline istorija, Č. Milošo aprašytuojų ISOS (Nevėžio)

slėniu, dvarais ir... agurkais. Rajone į Nevėžį įteka 8 upeliai, kurių baseinai apie 100 km² ir didesni (Liaudė, Kruostas, Dotnuvėlė, Smilga, Barupė, Šušvė, Obelis, Aluona) ir 3 upeliai, kurių baseinas iki 40 km² (Šerkšnys, Alkapis, Žalesys). Bendras rajono upių vagų ilgis – apie 2 860 km. Didžiausia Kėdainių krašto upė – Nevėžis. Ji per Kėdainių rajono teritoriją vingiuoja apie 50 km. Kitos didesnės upės yra Šušvė, Obelis ir Dotnuvėlė. Pažymėtinos vaizdingos, tinkančios rekreacijai patvankos, ypač Šušvės.

Kėdainių rajone yra 31 draustinis. 5 iš jų yra respublikinės reikšmės. Bendras draustinių plotas yra 5355,6 ha.

Ištyrus demografinių ir ekonominių procesų dinamiką prieita išvados, kad Kėdainių rajono būklė daug kuo geresnė nei kitų Lietuvos rajonų turinčių panašaus dydžio ir reikšmės kaip Kėdainių miestas rajoninius centrus. Tai rodo, kad rajonas turi geras perspektyvas ateityje išlikti konkurencingu ir plėtra jame vyks. Pagrindiniai faktoriai lemiantys rodiklių gerėjimą yra Kėdainių miesto identitetas, senamiesčio patrauklumas, sėkminga pastarųjų metų pramonės įmonių veikla ir didėjantis tranzitinis srautas dėl pastatytos Via Baltica automagistralės. Ateityje plėtrai teigiamą įtaką darys ir žemos nekilnojamojo turto bei žemės kainos rajone.

Pagrindinė plėtra artimiausiu metu vyks pramonės ir paslaugų sektoriuje. Taip pat prognozuojamas žymus gyvenamojo būsto statybų proveržis gerėjant gyvenimo kokybei. Gyventojų skaičius rajone ateinančių dešimtmetį prognozuojamas stabilus ir didės nežymiai. Tolesnėje ateityje (nuo maždaug 2020 metų) numatomas gyventojų skaičiaus didėjimas (šaltinis – Europos komisijos plėtros strateginiai dokumentai ir “World bank” prognozės) dėl prognozuojamo imigrantų iš skaičiaus augimo visoje Pabaltijo valstybių teritorijoje.

2.3. Apgyvendinimo sistemos sprendiniai

Sprendinių galiojimo etape (10m.) sunku tikėtis demografinių procesų pagerėjimo, urbanistinės plėtros didėjimo. Tačiau gyvenimas nestovi vietoje – plėtra vyksta. Gerėja ekonominė bazė, didėja noras pakeisti gyvenimo būdą, modernizuoti jį. Vis daugiau norinčių gyventi individualiame šeimos name, vaizdingoje aplinkoje, pilnai aprūpintoje inž. tinklais, aptarnavimo įstaigomis, gerais keliais. Taigi plėtros sprendiniai remiasi patvirtintos diferencijuotos plėtros (I var.) koncepcijos teiginiais.

Tai optimalus pagal strateginio poveikio įvertinimą teritorijos raidos būdas kai urbanistinei plėtrai parenkamos teritorijos, kurių padėtis strategiškai palanki tarptautinių susisiekimo sistemos elementų atžvilgiu. Tokiu būdu ekonominė plėtra nukreipiama ne tik į patogias plėtrai teritorijas, bet tuo pačiu ir į mažiau gamtiškai jautrias teritorijas, ar teritorijas, kuriose gamtinė pusiausvyra jau pažeista ir jos nebeįmanoma atstatyti. Nors ekonominei plėtrai skiriamas didelis dėmesys, ne mažiau svarbi yra ir rekreacinio potencialo plėtojimo sritis.

Ekonominė plėtra užtikrintų rajonui demografinių rodiklių stabilumą ir būtų prielaida gyvenimo kokybei gerinti.

Gyvenimo kokybei gerėjant didės individualių gyvenamųjų namų statybos gražesnėje aplinkoje. Tam teritorijos numatomos daugiausiai apie Kėdainių miestą ir tris satelitinius miestelius – Dotnuvą – Akademiją, Josvainius ir Aristavą.

Kai ekonominė plėtra yra artimiausios ateities perspektyva ir bus savaiminis procesas, kurį reikės nukreipti ir reguliuoti, tolesnei perspektyvai numatoma rajono rekreacinio potencialo didinimo programa išnaudojant ypatingo gamtinio ir kultūrinio potencialo teritorijas Nevėžio ir Šušvės slėniuose, rekreacinį potencialą turinčias teritorijas prie Angirių, Labūnavos ir Aristavos tvenkinių. Šių teritorijų vystymas ir pritaikymas rekreacijai reikalaus papildomų ilgalaikių rėmimo programų ir turės būti skatinamas savivaldybės investicijomis. Nuo šių teritorijų išsaugojimo ir pritaikymo poilsui, rekreacijai, turizmui priklausys rajono patrauklumas tolimesnėje ateityje.

Čia ypatingai pabrėžiama tarptautinės automagistralės Via Baltica reikšmė ir laikoma, kad pagrindinė aktyvi plėtra turėtų vykti jos jungtyse su Kėdainių miestu ir išilgai jos ašies. Tokiu būdu rajonas padalinamas į dvi zonas su skirtingais plėtros prioritetais – rytinę, kurioje plėtrą lems dėl padidėjusių transporto srautų suaktyvėjusi komercinė (pramonės, logistikos sandėlių, kelio aptarnavimo, aktyvios rekreacijos objektų plėtra) veikla ir vakarinę, kurioje plėtojama pasyvesnė ir mažiau veikianti aplinką veikla (ekologinė žemdirbystė, pažintinė rekreacija, gyvenamosios teritorijos, poilsiavietės).

Taigi teritorinės plėtros prioritetai skirti Kėdainių miesto ir žemiau išvardintų miestelių (gyvenviečių) vystymui, kur galima tikėtis pilnesnio viešo ir inžinierinio aptarnavimo. Prioritetai darniai plėtrai, teritoriniam vystymui skirtingi ir teikiami išvardintąja tvarka:

AUKŠČIAUSIO ŠALIES IR SAVIVALDYBĖS RĖMIMO PRIORITETAS:

a šalies BP kategorija – Kėdainių miestas

Kėdainių miestas yra faktinis rajono centras, vykdamas ir vietinio centro funkcijas gretimoms gyvenamosioms vietovėms. Į Kėdainių miesto teritoriją tikslinga įjungti ir su miestu funkciškai susijusias gyvenamąsias vietas (Janušavą, Aerouosto teritoriją, Vilainius), bendrai išsprendžiant inžinerinius tinklus ir kitas komunikacijas.

b šalies BP kategorija Dotnuva

Dotnuva-Akademija, esanti netolimame atstume nuo Kėdainių, šalia geležinkelio, patraukloje gamtinėje- kultūrinėje- edukacinėje aplinkoje turi išskirtines galimybes darniai plėtrai.

AUKŠTO SAVIVALDYBĖS RĖMIMO PRIORITETAS:

b kategorija – Josvainiai

Aristava

Šių miestų teritorijas konsoliduoti su artimiausiomis gyvenamosiomis vietovėmis, kurių prijungimo racionalumą patikslinti rengiant Kėdainių miesto bendrąjį planą.

b kategorijos centrai turi galimybę plėtoti pramonę ir verslą, taip pat pagrindines gyventojų kultūrinio–buitinio aptarnavimo įstaigas bei įmones.

c kategorijos centrai (iš viso 4):

Šėta

Krakės

Labūnava

Pelėdnagai

c kategorijos centrams priskiriami jau susiformavę miesteliai ir kompaktiško užstatymo kaimai, turintys pakankamas aptarnavimo zonas (dažniausiai – seniūnijų teritorijas) ir gerus ryšius su šiose teritorijose esančiomis gyvenamosiomis vietovėmis. Visų *c* kategorijos centrų teritorijas siūloma konsoliduoti su gretimomis vietovėmis. Bendrojo plano koncepcijos rengimo stadijoje apjungiamų teritorijų ribos suprantamos kaip sąlyginės užstatytų ir numatytų užstatymui teritorijų ribos arba centralizuotų inžinerinių sistemų veiklos ribos. Centrų teritorijos tikslinamos rengiant jų teritorijų bendruosius, detaliuosius ar specialiuosius planus.

Vietiniai *b* ir *c* kategorijų centrai atrinkti remiantis turimu socialiniu ekonominiu potencialu, tradicine vietovių reikšme, tolygia centrų sklaida rajono teritorijoje ir priimtinu jų pasiekiamumu aplinkinių vietovių gyventojams. Vietiniams *b*, *c* kategorijų centrams teikiamas kokybinės ir kiekybinės plėtros prioritetas. Kokybinę plėtrą turėtų inicijuoti ir vykdyti rajono savivaldybės Taryba, administracija ir jos bei valstybės tarnybos. Vietinių *b* ir *c* kategorijų centrų socialinę ir ekonominę bazę sudaro esamos ir plėtojamos švietimo, sveikatos ir socialinės apsaugos, globos ir rūpybos, kultūros įstaigos, kuriose dirbtų 60–70% rajono aukštos kvalifikacijos specialistų ir personalo, su tinkamo lygio technine įranga. Šiuose centruose turėtų būti koncentruojamos materialinės investicijos, apjungiamos lėšos skirtos teritorijos priežiūrai ir inžinerinių sistemų naudojimui. Minimalus vietinių centrų privalomo institucinio aprūpinimo

įstaigų sąrašas: mokykla, medicinos ir priešmokyklinės įstaigos, globos ir rūpybos tarnybos, gaisrinė, policija, greitoji medicininė pagalba, įvairios techninės komunalinės ūkio tarnybos.

Vietinių *b* ir *c* centrų plėtroje privalomąją savivaldybės dalį sudaro:

- Socialinis būstas, kurio dalis bendroje rajono būsto struktūroje turėtų sudaryti 5-10 %. Šis būstas skiriamas ne vien socialiai remtiniems žmonėms, bet ir tiems vyresnio amžiaus vienišiams gyventojams, kurių būstas kaimuose, vienkiamiuose yra nesaugus, sunkiai parduodamas ir kuriems reikalinga parama bei globa;
- Aukštos kokybės būstas, kuris būtų finansuojamas privačių specialistų, kurių darbu suinteresuoti vietiniai centrai – lėšomis ir kurio statybai savivaldybė teiktų paramą, pagalbą ir pan;
- Inžineriniai tinklai, gatvės, atliekų surinkimo sistemų, jų plėtra, modernizavimas, naudojimas ir priežiūra;
- Viešojo transporto sistemos vystymas, jos aptarnavimo lygio ir kokybės užtikrinimas;
- Galimiems investuotojams (pramonė, transportas, sandėliavimas, medicinos, prekybos ir kt. paslaugos) parengta pasiūlos investuoti sistema, kurią sudarytų iš anksto paruošti objektai (sklypai, pastatai) ir aiškiai apibrėžtos sąlygos bei reikalavimai ir t.t.

Papildomieji vietiniai centrai – *d* kategorija kuriami mažesnių miestelių ir kaimų, kurių socialinis ekonominis potencialas yra silpnesnis, bet teritorijos patogios gyventojams, žemės ūkio aptarnavimo ir paslaugoms teikti, bei skatinti centralizuotų inžinerinių sistemų plėtrą.

Siūlomi ***d* kategorijos centrai:**

Gudžiūnai

Pernarava

Surviliškis

Tiskūnai

Šlapaberžė

Kalnaberžė

Truskava

Pavermenys

Lančiūnava

Nociūnai

d kategorijos centrams nustatomas palaikomasis režimas atsižvelgiant į gyventojų skaičiaus kitimą ir savivaldybės galimybes juos remti.

NEPRIORITETINĖS PLĖTROS VIETOVĖS

Nekategorizuotos vietovės – tankiai apgyvendintos vienkiemių ir smulkių kaimų teritorijos, kurios neturi plėtros potencialo. Šių vietovių raidą lems žemės rinka, gyventojų demografiniai procesai (natūralus prieaugis, senėjimas). Nekategorizuotoms vietovėms priskiriami stambūs kaimai. Pažymėtina tai, kad sparčiausiai gyventojų skaičius mažėja smulkesnėse nekategorizuotose gyvenvietėse, turinčiose iki 50 gyventojų. Iš šiuo metu esančių 193 kaimų Kėdainių rajone per artimiausią dešimtmetį gali išnykti apie pusę kaimų; atitinkamai padidės priemiestinės gyvenamosios vietovės, taip pat *b* ir *c* kategorijos centrai.

Nekategorizuotoms vietovėms suteikiama ribota parama pagal savivaldybės galimybes. Nagrinėtinos galimybės reguliuoti plėtrą, sąlygojant užsakovą prisidėti prie kelių, inž. infrastruktūros, geltonųjų autobusiukų, viešųjų įstaigų statybos.

PLĖTROS BŪDAI

Gyvenamųjų vietovių sistemos **PLĖTROS BŪDAI** pateikti **ŽEMĖS NAUDOJIMO IR APSAUGOS REGLAMENTŲ** brėžinyje. Visų pirma tai:

1. GYVENAMŪJŲ TERITORIJŲ PLĖTRA ESAMŲ MIESTELIŲ IR KAIMŲ PAGRINDU. Tai prioritutinės plėtros zona, dažniausiai konsoliduojant gretimas esamų gyvenviečių teritorijas;

2. GYVENAMOSIOS TERITORIJOS (PIRMOSIOS PLĖTROS ZONA). Tai prioritutinės plėtros naujų teritorijų įsisavinimo teritorijos;

3. GYVENAMŪJŲ TERITORIJŲ PLĖTRA (II-OJI PLĖTROS ZONA). Tai neprioritutinės plėtros teritorijos. Jos, kaip taisyklė nutolusios nuo kelių, inž. tinklų, socialinių-aptarnavimo objektų. Rajono savivaldybė gali reguliuoti nedarnios plėtros atvejus sąlygojant užsakovą prisidėti prie kelių, inž. infrastruktūros, geltonųjų autobusiukų, viešųjų įstaigų statybos.

4. Kitų funkcijų PLĖTRA. Tai mėgėjiškų sodų konversijos, komercinės, įvairios pramonės – logistikos, rekreacijos ir kt. teritorijos. Svarbiausios nuostatos čia (ypač taikant leistiną 20 % kito žemės naudojimo būdo, nei nustatytas taisyklę, nekeičiant BP)-APDAIRUMO principas. Ūkinė veikla turi būti planuojama taip kad NEPAKENKTŲ aplinkai, žmonių sveikatai, nustatant poveikį aplinkai, pavojų prevenciją, kompensacines priemones.

Kėdainių rajone atskiros kaimo turizmo vietovių sistemos kūrimas numatomas tik rekreacinėse vietovėse, kurios išsidėstę prie Nevėžio ir Šušvės upių, Angirių, Labūnavos ir Aristavos tvenkiniai. Šią vietovių struktūrą sudarytų:

- turizmo baziniai centrai;

- ❑ kaimo turizmo sodybos vienkiemiuose, mažuose kaimuose vienai ar kelioms šeimoms;
- ❑ vasarvietės miestų gyventojams. Iš dalies pavienės ir suburtos vasarvietės į vietovę, aprūpintą minimalia kokybiška inžinerine įranga, paslaugų (produktų) tiekimo galimybe;
- ❑ prie magistralinių kelių gali būti numatomi aptarnaujantys komerciniai, pramoniniai, rekreaciniai ir infrastruktūriniai objektai.

Savivaldybės institucinės investicijos ir išlaidos, tarp jų potencialių investicijų sklypams parengti („plyno lauko“ investicijos), yra būtina prielaida sudominti ir pritraukti privačių investuotojų, įkuriančių pramonės ir verslo įmones, parduotuves, paslaugų ir pramogų įmones, viešbučius, turgus ir panašiai.

2.4. Žemės naudojimas ir tvarkymas

Bendrajame plane teritorijos naudojimas planuojamas įvertinant įdėtas lėšas teritorijos įsavinimui bei infrastruktūrai, pritaikant ją konkrečiai ūkinei veiklai, taip pat pagal dirvožemių tinkamumą žemės ūkio augalų ir miško auginimui bei atsižvelgiant į aplinkos apsaugos reikalavimus.

Siekiant ekonomiškai efektyvios žemės ūkio miškų ūkio plėtros, būtina esminė, laipsniška žemės naudojimo pertvarka, padidinant ūkių žemėvaldas ir sudarant ekonomines sąlygas intensyviai ūkinei veiklai (pastatų statyba, kelių tiesimas, melioracijos sistemų rekonstrukcija, modernios technikos naudojimas) bei racionaliam žemės naudojimui. Racionalus žemės naudojimas galimas auginant prekybei produkcijai dirvožemių savybes geriausiai atitinkančius augalus, mažiau našiose žemėse pasėlių struktūrą pritaikant gyvulininkystės vystymui, o žemės ūkio veiklai ekonomiškai netikslingose naudoti žemėse įveisiant mišką.

b kategorijos centrams rengtini bendrieji planai. Sprendinių ribos yra apjungtos gyvenamųjų vietovių teritorijos ir teritorijos naudojimo funkcinių prioritetų brėžinyje pažymėtos kaip numatomos miestelių plėtros ribos.

Bendrieji planai rengiami pagal nustatytus reikalavimus. Pagrindiniai tikslai: nustatyti ir rezervuoti teritorijas gyvenamajai, pramonės ir kitoms paskirtims, funkciškai ir teritoriškai apjungti užstatytas teritorijas.

c kategorijos miesteliams parengti, bendruosius arba detaliuosius planus rezervuojant teritorijas gyvenamajai, komercinei, viešajai paskirčiai inžinerinei bei susisiekimo infrastruktūrai ir kitiems plėtros tikslams.

Parengti specialiuosius planus:

- nekatégorizuotų** gyvenamųjų vietovių zonos, kaimo turizmo, pramogų, vasarviečių, vaikų vasaros poilsio stovyklų tinklo;
- žvyrkelių asfaltavimo;
- viešųjų poilsiaviečių tinklo;
- socialinio būsto plėtros;
- turizmo infrastruktūros (viešbučiai, kempingai, moteliai);
- žemėtvarkos projektus ir žemėvaldų planus – esant poreikiui atskirose vietovėse planuoti žemės reformos baigiamuosius darbus, žemės naudmenų sudėties pakeitimą, žemės paėmimą visuomenės poreikiams, žemės sklypų pertvarkymą ar ribų pakeitimą;
- žemės konsolidacijos projektus.

Žemės ūkio veiklos subjektai, rengdami verslo planus valstybės paramai gauti, turi atsižvelgti į žemėtvarkos planavimo dokumentuose numatytą rekomenduojamą ūkių specializaciją, ūkinių centrų ir infrastruktūros objektų išdėstymą, ūkių plotus ir gamybos apimtis.

Nustatant valstybės rėmimo subjektus, be kitų prioritetų, būtina atsižvelgti į teritorijų planavimo dokumentų sprendinius dėl statybų vietos ir jų poreikio bei vietos sąlygas geriausiai atitinkančių gamybos krypčių. Tai naudojama taikant paramą pagal Lietuvos bendrojo programavimo dokumentų prioritetus bei pagal kitas valstybės rėmimo priemones. Reikėtų skatinti mažų ir vidutinių įmonių kūrimąsi ir veiklą;

Teikiant paramą pagal specialaus Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo programos priemones, taip pat kitais būdais skatinant žemės ir miškų ūkio veiklą, prioritetas teiktinas:

1) ūkininkaujantiems derlingiausiose žemėse – pagal priemones:

- “Ankstyvas pasitraukimas iš prekinės žemės ūkio gamybos”;
- “Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas”;
- “Investicijos į žemės ūkio valdas”;
- “Žemės ūkio vandentvarka”;
- “Kaimo vietovių pritaikymo ir plėtros skatinimas: žemės sklypų perskirstymas”;
- “Investicijos į žemės ūkio valdas”;
- “Standartų laikymasis”;

“Pusiau natūrinių restruktūrizuojamų ūkių rėmimas”;

“Jaunųjų ūkininkų įsikūrimas“.

2) ūkininkaujantiems nederlingose žemėse:

“Žemės ūkio paskirties žemės apželdinimas mišku”;

“Žemės ūkio ir artimų ekonominės veiklos sektorių įvairinimas”;

“Kaimo turizmo ir amatų skatinimas”.

3) ūkininkaujantiems Nevėžio, Šušvės slėniuose ir saugomose teritorijose:

“Mažiau palankios ūkininkauti vietovės ir vietovės su aplinkosaugos apribojimais”;

“Ekologinio ūkininkavimo programa”;

“Paviršinio vandens telkinių pakrančių apsaugos juostų įrengimo programa”;

“Kraštovaizdžio tvarkymo programa”.

4) miškų ūkio paskirties žemėje:

“Miškų ūkis”.

3. SOCIALINĖ APLINKA

3.1. Demografija

Kėdainių rajonas, yra Kauno apskrities teritorinis-administracinis vienetas. Kėdainių rajono savivaldybės plotas yra 1677 km², gyventojų skaičius – 64656, natūralus gyventojų prieaugio pokytis 2001 – 2005 m. laikotarpyje lygus -2,8. Palyginimui Lietuvoje -1,4, Kauno apskrityje -1,0 (šaltinis: Statistikos departamentas prie LRV). Tokia natūralaus gyventojų prieaugio dinamika per ataskaitinį laikotarpį rodo, kad Kėdainių rajone sparčiai mažėja gyventojų.

3.2. Socialinė struktūra

Kėdainių rajono socialinės-ekonominės struktūra aprašoma išskiriant vystomų centrų karkasą:

a kategorija: **Kėdainiai** - atlieka regioninę administracinę funkciją, pakankamo potencialo, reikia palaikyti;

b kategorija: **Dotnuva, Josvainiai, Aristava** – turi ypatingai didelį plėtros potencialą, reikia stiprinti socialinę sritį;

c kategorija: - **Šėta, Krakės, Labūnava, Pelėdnagiai** siūlomi kaip esami, turintys perspektyvą centrai, kuriami vidutinių miestų pagrindu, stiprinami;

d kategorija: **Gudžiūnai, Pernarava, Surviliškis, Tiskūnai, Truskava, Lančiūnava, Nociūnai, Šlapaberžė, Kalnaberžė, Pavermenys** - neatliekantys regioninės administracinės funkcijos, formuojami sujungiant gretimus potencialus, reikalingas palaikymas.

Kėdainiai yra vienas iš septynių Lietuvos miestų, turinčių senamiestį, kurio paveldinį unikalumą suformavo čia gyvenusių įvairių tautų kultūrinės tradicijos.

Plačiausią kultūrinių renginių ir pramogų spektrą Kėdainių rajono gyventojams teikia netoliese esantis Kaunas, tačiau šiandienis rajono kultūrinis gyvenimas ženkliai priklauso ir nuo rajono centro, kuriame vyksta visame rajone populiarūs renginiai. Remiantis Statistikos departamento duomenimis Kėdainių rajone daugėja kultūros centrų, meno kolektyvų ir jų dalyvių skaičius. Šiuo metu veikia 18 įvairių kultūros centrų: Kėdainių kultūros centras, 10 seniūnijų kultūros namų ir 7 bendruomenių namai. Jų teritorinė sklaida yra gana tolygi.

Duomenys apie Kėdainių rajono muziejus pateikiami skirtingų šaltinių yra gana skirtingi. Tačiau Lietuvos muziejų internetinėje svetainėje nurodoma, kad šiame rajone yra 9 muziejai: 5

muziejai, tarp kurių Kėdainių krašto muziejus su trimis filialais, ir dar 4 mokyklų muziejai (trys Kėdainiuose ir vienas Šėtoje).

Bibliotekų skaičius 2001-2006 metais Kėdainių rajone (kaip ir visoje Lietuvoje) sumažėjo 13% – nuo 45 iki 39. Viena iš pagrindinių to priežasčių – blogas jų aprūpinimas naujais spaudiniais. Viešos interneto prieigos yra 22 rajono bibliotekose, esančiose kaimiškose vietovėse, o Kėdainių viešojoje bibliotekoje veikia skaitmeninės informacijos skaitykla.

Kėdainių rajone gana daug sporto klubų (38), veikia Kėdainių sporto mokykla, nuolatos organizuojamos įvairių sporto šakų varžybos.

5.1. Sprendiniai. Kultūros įstaigų tinklas Kėdainių rajone yra pakankamai gerai išplėtotas, o kultūrinę veiklą gyventojai vertina geriau negu vidutiniškai. Kultūrinio gyvenimo kokybę rajone įtakoja betarpiškas Kauno artumas ir čia vykstančių kultūrinių (bei „kultūrinių“) renginių pasiūlos įvairovė. Atskirose rajono seniūnijose kultūrinis gyvenimas ženkliai priklauso nuo bendruomenių aktyvumo ir vietinių tradicijų savitumo bei gyvybingumo. Vienas iš pagrindinių kultūrinės veiklos skatinimo veiksnių yra renginių propagavimas ir materialinės bazės stiprinimas, todėl, sprendžiant šias problemas siūloma:

- įgyvendinant etninės kultūros plėtros programą, tvarkant archeologinę ir memorialinę paveldą steigti (skatinti steigti) muziejus prie mokyklų ar esamų kultūros bei bendruomenių centrų;
- įsteigti Devyduonių biblioteką vietoje Devyduonių knygų išdavimo taško (Gudžiūnų sen.);
- įsteigti viešo interneto prieigos centrus visose kaimiškųjų vietovių bibliotekose, ten kur ši paslauga dar nėra įdiegta.

3.3. Švietimas, ugdymas ir kultūra

Kėdainių rajono švietimo įstaigų tinklo korektūras 2001 – 2005 m. m. laikotarpyje dalinai nulėmė nuolatinis vaikų skaičiaus mažėjimas. Aptariamuoju laikotarpiu mokinių skaičius bendrojo lavinimo mokyklose sumažėjo 9,3% (nuo 10909 iki 9980), ypačiai 1 – 4 klasėse, net 43,9 % (1296 mokiniai). Rajono CVM duomenimis, vaikų į mokyklą ateina vidutiniškai 6,7% mažiau, negu gimsta. Esant tokiai tendencijai, 2008/09 m. m. 1 – 4 klasėse turėtų mokytis apie 2750 mokinių (mokyklų pateiktais duomenimis apie 2600 mokinių). Nors per pastaruosius penkerius metus bendras mokinių skaičius 5 – 12 klasėse kiek padidėjo (367 mokiniai), tačiau prognozuojama, kad 2008/09 m.m. mokysis apie 5700 mokinių, tai reiškia, kad prognozuojamas sumažėjimas bus apie 19%, lyginant su 2004/05 m. m.

Švietimo įstaigų skaičius ataskaitiniu laikotarpiu buvo mažinamas gana drastiškai: nuo 82 iki 49. Visai neliko pradinių mokyklų (2000/01 m. m. buvo 26), dėl to tam tikram skaičiui vaikų turėjo pablogėti švietimo įstaigos pasiekiamumas. Nuo 7 iki 5 sumažėjo papildomo ugdymo įstaigos. Remiantis Kėdainių raj. Savivaldybės 2005 – 2008 m. strateginio švietimo plano duomenimis, papildomo (neformaliojo) ugdymo programoje dalyvauja tik 1 400 rajono moksleivių, o tai sudaro 14% nuo bendro skaičiaus.

Beveik ketvirtadalis mokinių švietimo įstaigas pasiekia transporto pagalba, tačiau atvykus, net 240 asmenų nuo 30 iki 60(!) min. laukia pamokų pradžios ir beveik 400 laukia transporto po pamokų. Natūraliai kyla klausimas: kas tuo metu rūpinasi jų užimtumu ir saugumu?

Metai iš metų mažėja mokinių, tęsiančių mokslą 11 klasėje skaičius: nuo 64% iki 60% (2000/01 – 2005/06 m. m.). Tokia neigiama tendencija yra ne tik sietina su bendro rajono gyventojų išsilavinimo lygio smukimu – ateityje dėl to gali kilti vidurinės grandies specialistų, galinčių dirbti su aukštomis technologijomis trūkumas (šiuo metu rajone yra daugiau kaip 10 gamybos įmonių, kuriose dirba nuo 100 iki ~1500 darbuotojų). Dabartiniu metu rajone veikia tik viena profesinio rengimo įstaiga.

Bendroji švietimo būklė Kėdainių rajone vertintina tik kaip dalinai tenkinanti poreikius.

Sprendiniai

Investicijos į švietimą pradeda atsipirkti po gana ilgo laiko. Tam prireikia 15 – 20-ties metų, todėl, sprendiniams pagrįsti, reikalingos ilgalaikės demografinių ir darbo rinkos pokyčių prognozės bei naujų technologijų įdiegimo galimybių studijos. Vykdamas regionų vystymo politiką, specialistų, gebančių dirbti su aukštomis technologijomis, poreikis neišvengiamai didės, todėl švietimo srities optimizavimas turėtų būti orientuojamas tiek į artimiausią laiką (5-10 m.) tiek ir tolimesnę ateitį (10-20 m.). Ekonominė raida turi atitikti ne tik bendruosius, bet ir individualius gyventojų poreikius.

Optimizuojant švietimo įstaigų tinklą Kėdainių rajono teritorijoje, būtina atsižvelgti į ilgalaikes demografines prognozes, bendras švietimo tendencijas Lietuvoje ir analogiškus procesus Europos Sąjungoje. Švietimo srities prioritetas yra švietimo paslaugų kokybė, jų pasiekiamumas, galimybė mokytis ir lavintis nepriklausomai nuo gyventojų amžiaus ir socialinės padėties. Siekiant šių tikslų, siūlomi tokie sprendiniai:

- tolesnis švietimo įstaigų tinklo optimizavimas turėtų būti grindžiamas ne tik ekonominiais sumetimais, bet ir siekimu užtikrinti psichologinį komfortą visiems bendrojo lavimo proceso dalyviams;

- projektuojant naujas gyvenvietes ar gyvenviečių grupes, arba plečiant jau esamas, detalajame plane numatyti švietimo įstaigų galimų dislokacijų vietas arba pagrįsti esamų panaudojimo galimybes (iki 2 km atstumu);
- parengti rajonų mokyklų aprūpinimo geltonaisiais autobusais programą, nes tai yra susiję ne tik su švietimo įstaigos patogiu bei operatyviu pasiekiamumu, bet ir su mokinių priežiūra bei saugumu;
- didinti moksleivių užimtumą, plėtojant neformalaus (po pamokinio) ugdymo programą, naujų įstaigų steigimas turi būti pagrįstas poreikių tyrimais ir analize;
- parengti ilgalaikę švietimo įstaigų pastatų ir energetinių sistemų renovacijos programą;
- rajone yra tikslinga plėsti gimnazijų tinklą – manytume, kad tam geriausiai tiktų Dotnavos seniūnija, kaip viena iš didžiausių pagal gyventojų skaičių ir dėl geografinės padėties Kėdainių ir Kauno atžvilgiu;
- siekiant išlaikyti rajone kuo daugiau pagrindinės mokyklos absolventų, steigti profesinio mokymo įstaigą(as) papildomai atlikus išsamius rajono darbo rinkos tyrimus ir parengus ilgalaikes prognozes.

3.4. Visuomenės sveikata

Apskrities sveikatos priežiūros įstaigos yra sukoncentruotos Kauno mieste: 76% visų gydytojų ir 70% visų lovų. Gera Kėdainių rajono geografinė padėtis Kauno miesto atžvilgiu teigiamai veikia sveikatos priežiūros lygį šiame rajone. Atokiausios Kėdainių rajono vietovės nuo Kauno nutolusios nedideliu atstumu (apie 1 val. kelio). Todėl bendroji šios srities situacija yra tenkinanti rajono gyventojų poreikius.

Statistikos departamento prie LRV ir Kėdainių rajono seniūnijų duomenimis (2005 m.) Kėdainių rajone iš viso yra 80 įvairių sveikatos priežiūros įstaigų, tame tarpe: VŠĮ Kėdainių ligoninė, 2 PSPC, Kauno visuomenės sveikatos centro Kėdainių filialas, 9 ambulatorijos ir 25 (28) medicinos punktai, 28 vaistinės. Rajono gyventojai turi galimybę vaistus įsigyti visuose medicinos punktuose. Aptariamuoju laikotarpiu 4,5 karto išaugo bendrosios praktikos gydytojų skaičius.

Beveik pusė rajone veikiančių sveikatos priežiūros įstaigų yra sukoncentruotos Kėdainių mieste, kuriame gyvena 49 % visų rajono gyventojų, o tankumas yra 934,4 gyv./km², tačiau likusių įstaigų teritorinė jų sklaida – gana tolygi.

Sprendiniai

Kėdainių rajono demografinių rodiklių analizė ir prognozės rodo, kad visuomenė sparčiai sensta, todėl medicininių paslaugų ir jų pasiekiamumo poreikis neišvengiamai augs. Siekiant ateityje užtikrinti medicininių paslaugų teikimo operatyvumą ir kokybę Kėdainių rajone, būtina optimizuoti įstaigų tinklą, modernizuoti jų darbą ir užtikrinti optimalų paslaugų pasiekiamumą visiems rajono gyventojams. Šių uždavinių įgyvendinimui siūloma:

- naujų sveikatos priežiūros įstaigų steigimas turi būti numatomas, atsižvelgiant į esamų ir naujų gyvenviečių plėtrą ir grindžiamas ne tik ekonominiais sumetimais, bet ir siekimu užtikrinti optimalų paslaugų pasiekiamumą;
- siekiant didinti grietosios medicininės pagalbos operatyvumą, įsteigti (atlikus papildomą poreikio tyrimą) atraminį punktą Krakėse.

3.5. Socialinė apsauga

Analizuojamu laikotarpiu 20% sumažėjo socialinės rizikos šeimų skaičius ir 34% jose augančių vaikų iki 17 m. amžiaus skaičius. Kartu sumažėjo ir nemokamą maitinimą gaunančių mokinių skaičius (27,5%). Šios srities teigiami poslinkiai sietini su įstatyminės bazės pokyčiais sutapo nedarbo lygio mažėjimu Kėdainių rajone.

Nuo 2001 m. rajone pastebimas neįgalių asmenų skaičiaus didėjimas, o 2004 m. jų iš viso buvo 665). 2005 m. rajone veikė globos įstaiga suaugusiems neįgaliesiems (130 gyventojų), 4 globos įstaigos seniems žmonėms (123 gyventojai), 3 vaikų globos namai (87 gyventojai).

Sprendiniai

Analizuojamu laikotarpiu bendroji Kėdainių rajono socialinė aplinka pagerėjo. Bendrojo plano galiojimo metu, pagrindinis dėmesys turėtų būti nukreipiamas socialinės atskirties mažinimui ir šių socialinių grupių visuomeninės integracijos poreikiams tenkinti: 1. neįgalieji; 2. senyvo amžiaus; 3. socialinės rizikos šeimos ir jų vaikai; 4. asmenys, grįžę iš įkalinimo įstaigų. Šios srities problemų sprendimui siūloma:

- skatinti šeimas globoti be tėvų priežiūros paliktus vaikus, kad kuo mažiau vaikų patektų į vaikų globos namus, nes, gyvendami šeimose, vaikai išmoka socialinių įgūdžių, mokosi gyventi šeimoje;
- įsteigti operatyvios pagalbos dienos centrus visose seniūnijose;
- tikslinga būtų globos įstaigose apriboti gyventojų skaičių: senelių namuose 50-60 asmenų, vaikų globos namuose iki 30 asmenų;
- sukurti sąlygas integruotis į darbo rinką neįgaliesiems ir vyresnio amžiaus asmenims.

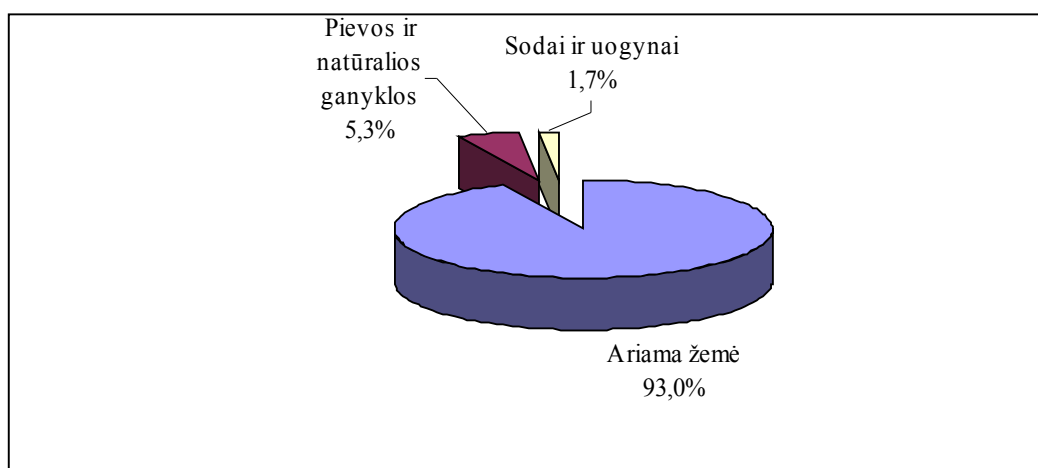
4. EKONOMINĖ APLINKA

4.1. Žemės ūkis ir miškininkystė

Kėdainių rajonas yra Lietuvos centre – tai didžiausias bendru žemės plotu Kauno apskrityje rajonas. Bendras rajono plotas – 167 700 ha, tame tarpe 109 275 ha užima žemdirbystės plotai. Ariama žemė užima 101 536 ha, nusausta drenažu – 97 778 ha. Kauno apskrityje žemės ūkio naudmenos užima 56,1 %, šalyje - 53,4 % bendro žemės ploto.

Žemės ūkio naudmenos Kėdainių rajone užima 65,2 proc. viso žemės ploto. Tai didesnis rodiklis už Kauno apskrities ir Lietuvos vidurkį: Kauno apskrityje žemės ūkio naudmenos užima 56,1 proc., šalyje – 53,4 proc. bendro žemės ploto. Kėdainių rajono žemės ūkio naudmenos, lyginant su kitais Kauno apskrities rajonais, užima didžiausią žemės ploto dalį.

2006 m. sausio 1 d. Kėdainių rajone ariama žemė sudarė 93 proc., pievos ir ganyklos – 5,3 proc., sodai ir uogynai – 1,7 proc. žemės ūkio naudmenų ploto. Tuo tarpu šalyje bei Kauno apskrityje ariama žemė užėmė sąlyginai mažesnius plotus, pievų ir natūralių ganyklų buvo daugiau. Lietuvoje ariama žemė sudarė 84 proc., pievos ir ganyklos – 14,3 proc., sodai ir uogynai – 1,7 proc. žemės ūkio naudmenų. Kauno apskrityje ariama žemė sudarė 88,3 proc., pievos ir ganyklos – 9,3 proc., sodai ir uogynai – 2,4 proc. žemės ūkio naudmenų.

4.1 pav. Kėdainių rajono žemės ūkio naudmenų struktūra 2002 m. sausio 1 d., proc.

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Kituose Kauno apskrities rajonuose situacija panaši – visur didžiausią žemės ūkio naudmenų dalį užima ariama žemė, o mažiausią – sodai ir uogynai. Pagal ariamos žemės užimamą žemės ūkio naudmenų dalį Kėdainių rajonas užima pirmą vietą Kauno apskrityje. Kauno rajonas nuo Kėdainių rajono pagal ariamos žemės užimamą dalį atsilieka 1,3 proc. Visuose kituose Kauno apskrities rajonuose ariamos žemės užimama dalis žemės ūkio naudmenose užima mažesnę dalį negu Kėdainių rajone.

Tuo tarpu pievų ir ganyklų Kėdainių rajone dalis, lyginant su kitais Kauno apskrities rajonais, yra viena mažiausių Kauno apskrityje – 5,3 proc. žemės ūkio naudmenų. 0,5 proc. mažesnė pievų ir ganyklų dalis Kauno apskrityje yra tik Kauno rajone. Kituose Kauno apskrities rajonuose pievų ir ganyklų dalis bendrame žemės ūkio naudmenų plote yra didesnė negu Kėdainių rajone. Didžiausia pievų ir ganyklų dalis žemės ūkio naudmenose yra Kaišiadorių rajone – 17 proc.

Sodų ir uogynų užimamo žemės ūkio naudmenų ploto dalis Kėdainių rajone, lyginant su kitais Kauno apskrities rajonais, yra irgi viena iš mažiausių Kauno apskrityje ir sudaro tik 1,7 proc. žemės ūkio naudmenų. Mažiau sodų ir uogynų žemės ūkio naudmenų ploto užima tik Raseinių rajonas – 1,4 proc. Kituose Kauno apskrities rajonuose sodų ir uogynų dalis žemės ūkio naudmenose yra didesnė. Didžiausia sodų ir uogynų užimama žemės ūkio naudmenų dalis yra Kauno rajone – 3,5 proc.

Kėdainių rajono žemės ūkio sektoriaus struktūrą sudaro dideli ūkiai. Vidutinis žemės savininkų ūkių dydis Kėdainių rajone 2004 m. buvo 6,1 ha. Šalyje šis rodiklis – 5,7 ha. Kituose Kauno apskrities rajonuose vidutinis ūkio dydis yra mažesnis, išskyrus Raseinių rajoną, kuriame vidutinis ūkio dydis yra 1,1 karto didesnis negu Kėdainių rajone. Lyginant su Kėdainių rajonu, Prienų ir Jonavos rajonuose vidutinis žemės ūkio savininkų dydis yra mažesnis 21,3 proc., Kaišiadorių rajone – 26,2 proc., Kauno rajone – 34,4 proc.

2004 m. žemės ūkio augalų pasėlių plotas Kėdainių rajone buvo 75 727 ha, tai sudarė 23,1 proc. Kauno apskrities ir 4 proc. Šalies žemės ūkio augalų pasėlių. Tai vienas iš didžiausių pasėlių plotų, lyginant su kitais Kauno apskrities rajonais.

4.1 lentelė. Žemės ūkio augalų pasėliai Kauno apskrities ūkiuose 2005 metais, ha

Rajonas	Visi pasėliai	Iš jų proc.					
		Daugiametės žolės	Grūdiniai augalai	Linai	Cukriniai runkeliai perdirbti	Bulvės	Daržovės
Birštono	2361	12,6	62,6	0,2	-	7,2	1,6
Jonavos	22914	8,8	69,0	-	1,9	3,1	1,5
Kaišiadorių	18469	16,3	64,0	-	0,1	7,8	2,2
Kauno	47672	9,3	68,0	0,9	1,9	4,1	2,4
Kėdainių	74626	8,1	68,1	-	5,3	2,5	1,4
Prienuų	30109	28,5	54,3	0,1	-	5,4	1,1
Raseinių	58448	25,9	58,2	0,1	0,4	2,7	0,7
Kauno apskritis	226140	15,5	67,3	0,2	2,2	3,7	1,4

Šaltinis: Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Kėdainių rajono pasėlių struktūroje dominuoja grūdiniai augalai. Kėdainių rajone jie sudaro 65,4 proc. visų pasėlių ploto. Lietuvoje grūdinais augalais apsodinta panaši dalis – 68,1 proc., Kauno apskrityje – 67,3 proc. pasėlių. Lyginant su kitais Kauno apskrities rajonais, Kėdainių rajone grūdinių augalų dalis yra viena iš didžiausia. Visuose kituose Kauno apskrities rajonuose grūdinais augalais apsodinta mažesnė žemės dalis. Pati didžiausia grūdinių augalų dalis Kauno apskrityje yra Jonavos rajone – 69,0 proc. pasėlių.

Kėdainių rajone daugiametės žolės sudaro 8,1 proc. visų pasėlių ploto. Lietuvoje daugiametėmis žolėmis apsodinta 18,1 proc., Kauno apskrityje – 15,5 proc. pasėlių. Lyginant su kitais Kauno apskrities rajonais, Kėdainių rajone daugiamečių žolių dalis yra mažiausia. Visuose kituose Kauno apskrities rajonuose daugiametėmis žolėmis apsodinta didesnė žemės dalis.

Bulvės Kėdainių rajone užima 2,5 proc. pasėlių ploto. Tai vienas iš mažiausių rodiklių Kauno apskrityje. Visuose kituose Kauno apskrities rajonuose bulvėmis yra apsodintas didesnis teritorijos plotas. Didžiausią pasėlių plotą bulvės užima Kaišiadorių rajone – net 7,8 proc. pasėlių ploto. Kauno apskrityje bulvės užima 3,7 proc., Lietuvoje – 4,8 proc. pasėlių ploto.

Lauko daržovės Kėdainių rajone 2005 m. užėmė 1,4 proc. pasėlių ploto. Tai nemažas rodiklis, lyginant su kitais Kauno apskrities rajonais. Didesnę pasėlių ploto dalį negu Kėdainių rajone lauko daržovės užėmė Kaišiadorių ir Kauno rajonuose: atitinkamai 2,2 proc. ir 2,4 proc. pasėlių ploto. Jonavos ir Prienuų rajonuose lauko daržovių dalis buvo tokia artima, kaip ir Kėdainių rajone. Kauno apskrityje vidutiniškai lauko daržovės užėmė 1,4 proc., Lietuvoje – 1,5 proc. pasėlių ploto.

2001-2005 metais daugiamečių žolių pasėlių Kėdainių rajone mažėjo: 2005 m. 2,4 proc. buvo mažiau negu 2001 metais. Kauno apskrityje ir Lietuvoje vidutiniškai daugiamečių žolių pasėliai padidėjo: atitinkamai 4,7 proc. ir 10,7 proc. Kituose Kauno apskrities rajonuose, išskyrus Kauno rajoną, daugiamečių žolių pasėlių analizuojamu laikotarpiu padidėjo.

2001-2005 metais grūdinių augalų pasėlių Kėdainių rajone padidėjo: 2005 m. 2,7 proc. jų buvo daugiau negu 2001 metais. Kauno apskrityje ir Lietuvoje vidutiniškai grūdinių augalų pasėlių sumažėjo atitinkamai 6,1 proc. ir 9,7 proc. Kituose Kauno apskrities rajonuose grūdinių augalų pasėlių analizuojamu laikotarpiu taip pat mažėjo, ypač daug sumažėjo Kaišiadorių rajone – 14,4 proc.

Išvados. Kėdainių rajonas nuo seno garsėja, kaip vienas iš didžiausių žemės ūkio produkcijos gamintojų. Tai patvirtina ir statistiniai duomenys. Žemės ūkio savininkų ir užimamas žemės ūkio paskirties plotas yra vienas didžiausių Kauno apskrityje. Žemės ūkio augalų derlingumas bei gyvulių skaičius (Kėdainių rajone) yra vieni didžiausių Kauno apskrityje.

Miško ištekliai. Bendras miškų plotas Kėdainių rajone yra 40,5 tūkst. ha. Miškų plotas pagal pagrindinę tikslinę žemės naudojimo paskirtį Kėdainių rajone yra:

- miškų plotas žemės ūkio paskirties žemėje 1 478,85 ha.
- miškų plotas miškų ūkio paskirties žemėje 38 787,49 ha.
- kitos paskirties žemėje 23 366 ha.

Pagal Lietuvos miškingumo didinimo programą numatyta kad optimalus ekologinis miškingumas yra 33 – 35 %. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatoma kad , apželdinus žemės ūkiui netinkamas žemes, šalies miškingumas galėtų padidėti iki 38 %. Pagal žemės ūkio naudmenų įvertinimą, nustatyta pažeistų žemių, kuriose galėtų augti miškas, plotai.

Atkuriant nuosavybės teises į mišką ir toliau didėja privačių miško savininkų skaičius Kėdainių rajone. Kadangi gražinami miškai dažniausiai būna nedidelio ploto, valdų stambėjimo procesas kol kas dar nejaučiamas. Galima sakyti vyksta priešingas procesas. Valdų, kurių plotas neviršija 3 ha, dalis nežymiai auga , o stambesnių nei 3ha – sumažėjo. Vidutinis valdos plotas per metus beveik nepasikeitė ir siekia 4,5 ha.

Privačiuose miškuose pagrindinių kirtimų mastai kasmet didėja. Pagal išduotus leidimus vis daugiau leidžiama iškirsti spygliuočių medienos. Tarpiniai (sanitariniai) kirtimai privačiuose miškuose Kėdainių rajone beveik nevykdomi.

Prekiaujant apvaliaja mediena svarbiausią vaidmenį vaidina vietiniuose miškuose paruošta mediena. Medienos pasiūlos augimą vidaus rinkoje nulėmė augantys kirtimai. Vis daugiau medienos nupirko ir suvartojo vietiniai vartotojai. Padidėjusi stambios medienos paklausa didesnio poveikio eksportui nepadarė. Mediena eksportuojama į Suomiją, Latviją, Rusiją ir Lenkiją. Pastaraisiais metais gana sparčiai auga malkų eksportas į Skandinavijos valstybes. 2004 m. didesnę kiekį medienos rinkai siūlė privačių miškų savininkai nei miškų urėdijos. Valstybiniuose miškuose mažėja pardavimas stačiuoju mišku, didėja pardavimas sortimentais. Daugiausia apvaliosios medienos pagamintos valstybiniuose miškuose parduodama sortimentais vidaus rinkose.

Pagrindiniai kirtimai ir tarpiniai kirtimai valstybiniuose miškuose Kėdainių rajone miškų urėdijose 93,6 tūkst. m³. Pagrindiniuose kirtimuose iš viso buvo iškiršta medynuose – 93,6 tūkst. m³ (eglynuose – 10,0 tūkst. m³), kietųjų lapuočių medynuose buvo iškiršta 5,1 tūkst. m³ (ąžuolų – 1,1 tūkst. m³), minkštųjų lapuočių medynuose – 51,5 tūkst. m³ (beržynų – 23,6 tūkst. m³, juodalksnių – 7,8 tūkst. m³, d drebulynų – 12,3 tūkst. m³, baltalksnyčių – 7,8 tūkst. m³), o tarpiniai kirtimai sudarė – 27,0 tūkst. m³.

Išvados. Apibendrinant ūkinę miškininkystę Kėdainių rajone, bendras miškų plotas (40500,11 ha) buvo didžiausias tarp Kauno apskrities rajonų. O taip pat apvalios medienos pardavimas ir sunaudojimas miškų urėdijose buvo didžiausias tarp Kauno apskrities rajonų. Šitie rodikliai rodo, kad ūkinė miškininkystė Kėdainių rajone yra plėtojama.

Pagrindiniai uždaviniai, kurių siekiama optimizuojant žemės naudojimą:

1. Gerinti žemės ūkio naudmenas, išsaugant vertingas žemes su gerais dirvožemiais ir jas panaudojant intensyviai žemės ūkio veiklai. Žemės gerinimo priemonės (apleistų žemių įsavinimas, sausinimo sistemų rekonstrukcija ir kt.) pirmiausia taikytinos IV zonos žemėse. Esant didesnei valstybės paramai ir aktyvesnei žemės naudotojų veiklai, dalis apleistų žemės ūkio naudmenų plotų su palyginti našiais dirvožemiais turėtų būti išarti, o intensyviai žemės ūkio veiklai reikalinguose nusaustose, tačiau apleistose žemės plotuose atlikta sausinimo sistemų rekonstrukcija.

2. Įvairaus dydžio ūkių sistemos darnioje sąveikoje teikti prioritetą prekinę žemės ūkio produkciją gaminančioms ūkinėms struktūroms – ūkininkų ūkiams ir juridinių asmenų ūkiams. Šie ūkiai turėtų užimti 80 – 85 proc. žemės ūkio paskirties žemės.

3. Miškų ūkio veiklai priskirtas teritorijas tvarkyti pagal miškų tvarkymo schemas ir vidinės miškotvarkos projektus.

4. Parengti rajono seniūnijų ir kaimo bendruomenių teritorijų kaimo plėtros žemėtvarkos projektus), numatant:

- stambių ūkių centrų statybos ir plėtros vietas;
- vietinės reikšmės kelių tiesimo ir rekonstrukcijos poreikį;
- sausinimo sistemų naujos statybos ir rekonstrukcijos poreikį;
- plotus, kuriuose siūloma planuoti miškų įveisimą žemės ūkio paskirties žemėje;
- teritorijas, kuriose yra poreikis atlikti esminį žemės sklypų išdėstymo pertvarkymą pagal žemės konsolidacijos projektus.

5. Žemėtvarkos schemose ir projektuose numatytose teritorijose parengti žemės konsolidacijos projektus, kurie paspartintų stambių ūkių žemėvaldų formavimosi procesus, leistų laisvos valstybinės žemės plotus įteisinti nuosavybėn ar naudojimuisi žemės ūkio bei miškų ūkio veiklai, optimizuotų ūkių žemėvaldų dydį ir kompaktiškumą.

7. Nustatyti žemės naudojimo reglamentus. Ūkinės ir kitos veiklos, susijusios su žemės (teritorijos) naudojimu reglamentavimas pagal bendrąjį planą pasireiškia privalomų sąlygų nustatymu specialiesiems ir detaliesiems planams. Išduodama planavimo sąlygas, bendrojo plano organizatorius (savivaldybės taryba arba savivaldybės administracijos direktorius) gali nustatyti sąlygas derinti teritorijų planavimo dokumentą su bendrojo plano sprendiniais, užfiksuotais savivaldybės tarybos nutarime dėl bendrojo plano patvirtinimo. Be to, turi būti vadovaujama įstatymų ir Vyriausybės nutarimų nuostatomis. Svarbiausios iš jų:

1. Teritorija kitos paskirties objektų statybai (urbanizuotų teritorijų plėtrai, naudingųjų iškasenų telkinių eksploatavimui, tvenkinių įrengimui, pramonės ir ūkinių objektų statybai) gali būti parinkta ir projektuojama tik bendrajame plane nurodytose vietose, išskyrus nedidelius žemės sklypus, kurie negali būti išreikšti pagrindinio brėžinio mastelyje (t.y. mažesnius kaip 1.0 ha).
2. Žemės ūkio paskirties žemėje esančios žemės ūkio naudmenos ir žemė su veikiančiais melioracijos įrenginiais turi būti saugoma nuo jų ploto sumažėjimo vadovaujantis Žemės įstatymo 22 straipsnio nuostata: „Ariamoji žemė, kurios dirvožemio našumas didesnis už vidutinį šalyje taip pat žemė, kurioje yra eksploatuojamos melioracijos sistemos, turi būti naudojama taip, kad nesumažėtų jų plotas, išskyrus ekologiškai nuskurdintose gamtinio karkaso teritorijose, ir nepablogėtų dirvožemio savybės“. Gamtinio karkaso teritorijos pažymėtos žemės naudojimo ir reglamentų brėžinyje, tačiau kurios iš jų yra ekologiškai nuskurdintos, gali būti nustatyta tik pagal Aplinkos ministerijos parengtus teisės aktus, atitinkamais skaičiavimais įrodžius, jog šiose teritorijose

miškų ir kitų natūralių biocenozų plotas neužtikrina vietovės ekologinio stabilumo.

3. Gamtinio karkaso teritorijose ūkinė veikla ribojama vadovaujantis Saugomų teritorijų įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostatomis: „Gamtinio karkaso rekreacinės, miškų ūkio ir agrarinės paskirties teritorijose draudžiama statyti pramonės įmones, kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, ir gyvenamuosius kvartalus. Leidžiama tokia veikla, kuri užtikrina kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą ir ekosistemų stabilumą, atkuria pažeistas ekosistemas, yra vykdoma pagal teritorijų planavimo dokumentus“.

8. Skatinti ekologinę žemdirbystę, ekologinių ūkių steigimą, kad gyventojams būtų galimybė įsigyti sveikų maisto produktų, užaugintų be cheminių priemonių.

9. Bendrojo plano sprendiniuose numatytose teritorijose kuriose galima būtų įveisti miškus. Tai nėra privalomas sprendinys, žemę galima naudoti pagal jos esamą paskirtį. Keisti paskirtį į miškų galima, jei sklypo savininkas to pageidauja ir tai nedaro žalos gretimais esančioms teritorijoms ir nebloginamos ūkininkavimo sąlygos jose. Ariamoji žemė, kurios dirvožemio našumas didesnis už vidutinį šalyje, taip pat žemė, kurioje yra eksploatuojamos melioracijos sistemos, turi būti naudojama taip, kad nesumažėtų jos plotas, išskyrus ekologiškai nuskurdintose gamtinio karkaso teritorijose, ir nepablogėtų dirvožemio savybės..

4.2. Gamyba ir statyba

Patogi Kėdainių rajono geografinė padėtis susisiekimo kelių su Vakarų Europa ir Rusija atžvilgiu sudarė Kėdainiuose XIX a. pabaigoje prielaidas sparčiai pramonės plėtrai. Svarbiu pramonės centru Kėdainiai tapo XX a. 6 – 7 dešimtmečiais. Mieste buvo pastatytas chemijos kombinatas, biochemijos, metalo konstrukcijų gamyklos, cukraus fabrikas. Pramoninio miesto vardą Kėdainiai išlaikė iki šių dienų. Kėdainiai nuo seno garsėja chemijos ir maisto perdirbimo pramone. Tolimesnis Kėdainių rajono ekonominis augimas taip pat siejamas su pramonės plėtra.

Kėdainių rajono vystymasis pirmiausia yra susijęs su pramonės plėtra, taip pat užsienio investicijomis, patogia geografinė rajono padėtimi. Dideli žemės ūkio plotai, kuriuose auginama žemės ūkio produkcija, palyginti pigi darbo jėga, strategiškai patogi susisiekimo su kitais regionais vieta, palyginti neblogai išvystyta įvairaus transporto infrastruktūra yra išskiriami kaip esminiai pramonės plėtros veiksniai.

Pagrindinis pramonės rajonas (Zabieliškis) – pietrytinė Kėdainių dalis, esanti tarp Jonavos-Šeduvos ir Kėdainių-Babtų kelių, prie **Obelies** upės. Čia įsikūrusios išskirtinai gamybos, pramonės įmonės: „**AB Lifosa**“, „AB Kėdainių Biochemija“, „AB Kėdainių Grūdai“. Taip pat yra UAB „Norfos Mažmena“ sandėliai (buvusioje UAB „Kėdainių Elektros Aparatūra“ gamyk-

loje), autobusų parkas, duonos kepykla. Palei pramonės rajoną išsidėstęs naujasis Zabieliškio sąvartynas ir AB „Lifosa“ fosfogipso kalnai. Svarbiausios gatvės: Pramonės, Metalistų.

Pramoninę veiklą geriausiai charakterizuoja pramonės įmonių skaičius, jų parduota produkcija ir parduotos produkcijos kiekis vienam gyventojui.

Dienraščio „*Verslo žinios*“ leidinyje „Lietuvos verslo lyderis“ tarp didžiausių Lietuvos bendrovių pagal 2004 m. pardavimus ir paslaugas yra dvi Kėdainių rajono pramonės įmonės. 107 -oje vietoje AB „Lifosa“, 230-oje - AB „Danisco Sugar Kėdainiai“. AB „Lifosa“ taip pat minima kaip viena iš pelningiausių Lietuvos bendrovių (93 -oje vietoje) ir tarp didžiausių darbdavių šalyje (21 -oje vietoje). Tarp didžiausių grūdų perdirbėjų AB „Kėdainių grūdai“ užima 4 -ąją vietą.

Kėdainių rajono pramonės įmonių sąrašas yra pateiktas 4.2 lentelėje. Pagal darbuotojų skaičių didžiausios rajone yra AB „Lifosa“ – 1.046, AB „Danisco Sugar Kėdainiai“ – 241, ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ – 203, AB „Kėdainių grūdai“ – 188, UAB „Kėdainių konservų fabrikas“ – 180 darbuotojai ir kt.

Baldų gamyba rajone užsiima UAB „ELB“, UAB „JGB“, UAB „Rimvina“, UAB „Sausva“, UAB „Wanex“, M. Pralgausko IĮ, UAB „Medžio plokštė“, UAB „Gritoma“ ir kt.

4.2 lentelė. Pagrindinės pramonės įmonės Kėdainių rajone 2005 metais

Eil. Nr.	Įmonės pavadinimas	Veiklos rūšis	Darbuotojų skaičius 2005m.
1.	UAB „Vesiga“	Padažų, majonezo, aliejaus gamyba	75
2.	ŽŪKB „Krekenavos mėsa“	Šviežios mėsos ir jos produktų gamyba	203
3.	UAB „Kėdainių konservų fabrikas“	Majonezai, padažai, marinuotos ir raugintos daržovės, pietų patiekalai, saldūs patiekalai	180
4.	UAB „Vikeda“	Pieno produktų gamyba	128 2003 gruodis
5.	AB „Kėdainių grūdai“	Miltų ir pašarų gamyba	188
6.	UAB „Medžio plokštė“	Mediena ir medienos gaminiai	140
7.	UAB „JGB“	Kietų baldų gamyba	
8.	AB „Lifosa“	Azoto-fosforo trąšų gamyba	1046
9.	UAB „Kemira-lifosa“ UAB „Kemira grow how“	Trąšos, augalų cheminės apsaugos priemonės, sėklos, siloso konservantai	151
10.	UAB „Laumetris“	Žemės ūkio technika ir įranga	80
11.	AB „Danisco Sugar Kėdainiai“	Cukrus	241
12.	AB „Progresas“	Metalo gaminių gamyba	100
13.	UAB „Rimvina“	Baldų gamyba	45
14.	UAB „Sausva“	Baldų gamyba	32
15.	UAB „Jugunda“	Siuvimas ir siuvimo pramonė	42
16.	UAB „Texdan“	Siuvimas ir siuvimo pramonė	92
17.	AB „Saguva“	Siuvimas ir siuvimo pramonė	125
18.	UAB „Vilaugė“	Siuvimas ir siuvimo pramonė	
19.	UAB „Helanas“	Langai ir durys	37
20.	Neicelio R. IĮ	Tara ir pakuotė	12
21.	Maišelis, V. Lukšio IĮ	Tara ir pakuotė	12
22.	UAB „Trinkuva“	Betono ir gelžbetonio gaminiai	Sezono metu iki 45
23.	UAB „Dotnuvos projektai“	Sėklų ruošimas, žemės ūkio technika,	96, sezono metu

		agroservisas	daugiau
24.	UAB „Polimeras“	Betono ir gelžbetonio gaminiai	11
25.	UAB „Natūrali oda“	Natūralios odos išdirbimas	57

Šaltinis: Kėdainių verslo informacijos centras

Pramonės plėtros prielaidos. Kėdainių rajono savivaldybės pramonės plėtra priklauso nuo išorinių ir vidinių plėtros veiksnių. Išoriniai veiksniai, galintys labiausiai paveikti pramonės plėtrą - Lietuvos narystė į Europos Sąjungoje, valstybės politika, Kauno regiono ir Kėdainių rajono strategijos. Vidiniai veiksniai - verslo ir investicinė aplinka, naujos technologijos, inovacijos ir kt. Labiausiai Kėdainių pramonės įmonių produkcijos pardavimai Europos Sąjungos ir kitose rinkose priklausys nuo pačių įmonių įdirbio ir patirties.

Viena iš Kėdainių rajono pramonės plėtros problemų yra nepakankamai išvystyta pramonės plotų inžinerinė infrastruktūra, reikalingos didelės investicijos laisviems pramonės plotams sutvarkyti. Dėl nepakankamai išvystytos infrastruktūros (trūksta pramoninės paskirties sklypų su sutvarkyta inžinerine infrastruktūra) pramonės plėtra Kėdainiuose vyksta lėčiau, todėl Kėdainių rajono savivaldybė ketina įgyvendinti projektą „Inžinerinės infrastruktūros kūrimas Kėdainių miesto pramonės rajone“, kurį įgyvendinus bus paruošti 8 žemės sklypai, pramoninėje zonoje įrengti:

- apie 8,5 km. bendro ilgio elektros tinklai su 9 modulinėmis pastotėmis, rekonstruoti rajoninė pastotė bei centrinis paskirstymo punktas;
- apie 3,35 km. vandentiekio ir lietaus nuotėkų kanalizacijos, 1,7 km. ūkio-buities nuotėkų kanalizacijos;
- apie 1,2 km. dujotiekio;
- apie 1,6 km. bendro ilgio gatvės.

Taip pat kaip vienas iš svarbiausių Kėdainių rajono pramonės plėtros uždavinių turėtų būti perėjimas prie aukštesnę pridėtinę vertę kuriančių, imlių mokslui veiklų, pagrįstų inovacijomis ir moderniomis technologijomis, pramonės produktyvumo didinimas.

OECD pateikia tokią didesnę pridėtinę vertę kuriančių, mokslui imlių pramonės sektorių klasifikaciją:

- *aukštųjų technologijų pramonė* (oro erdvės pramonė, kompiuteriai, biuro įrenginiai, elektronika – komunikacijos priemonės, farmacijos pramonė);

- *vidutinio sudėtingumo aukštųjų technologijų pramonė* (mokslinės priemonės, elektroninė įranga, motorinės transporto priemonės, chemijos pramonė, neelektrinė įranga ir įrenginiai);
- *vidutinio sudėtingumo nemodernių technologijų pramonė* (laivų statyba, gumos ir plastiko įranga, kita transporto įranga ir įrenginiai, akmens, molio ir stiklo pramonė, negeležinės kilmės metalai, kitos gamybos sritys, standartiniai metalo gaminiai);
- *nedidelio technologinio imlumo pramonė* (naftos perdirbimas, geležinės kilmės metalai, popieriaus gamyba, spausdinimas, tekstilės pramonė ir drabužių siuvimas, medžio ir baldų pramonė).

Atsižvelgdama į OECD pramonės šakų klasifikaciją ir siekdama pereiti prie aukštesnę pridėtinę vertę kuriančių, mokslui imlių pramonės šakų, pagrįstų moderniomis technologijomis, Kėdainių rajono savivaldybė turėtų didesnę dėmesį skirti chemijos pramonės, farmacijos pramonės, elektroninės įrangos gamybos plėtrai. Remiantis turimais statistiniais duomenimis ypač geros yra chemijos pramonės plėtros perspektyvos, kadangi auga jos produkcijos gamyba, o 2005 metais šioje pramonės srityje veikė 4 įmonės.

Siekiant pereiti prie aukštesnę pridėtinę vertę kuriančių, mokslui imlių pramonės šakų, pagrįstų moderniomis technologijomis, būtina pasinaudoti ES teikiama finansine parama ir įsijungus į bendrą ES erdvę perimti ir efektyviau panaudoti ES šalių pramonės ir mokslo potencialą.

Taip pat būtina skatinti pramonės plėtrą ir pramonės specializaciją žymų augimo potencialą turinčiose pramonės šakose (žemės ūkio produkcijos perdirbamosios ir maisto, tekstilės, medienos ir baldų gamybos pramonės ir kitose susijusiose šakose). Visose Kėdainių rajono pramonės įmonėse būtina skatinti inovacijų diegimą.

Sprendiniai

- Kėdainių rajono plėtra yra labai susijusi su pramonės plėtra, rajone gerai išplėtotą chemijos ir maisto perdirbimo pramonę;
- Kėdainių rajono geografinė padėtis, geras susisiekimas su kitais regionais, dideli žemės ūkio ir miškų plotai, vietinės žaliavos, reikalingos pramonės produkcijos gamybai, sudaro geras sąlygas maisto perdirbimo pramonės ir medienos pramonės plėtrai;
- pramonės plėtra Kėdainių rajone turėtų būti pirmiausia paremta aukštųjų ir vidutinio sudėtingumo technologijų pramonės (chemijos pramonės, farmacijos pramonės,

elektroninės įrangos) plėtra, taip pat skatinant pramonės šakų, turinčių augimo potencialą (žemės ūkio produkcijos perdirbamosios ir maisto, tekstilės, medienos ir baldų gamybos pramonės), vystymąsi;

- pramonės plėtra turi būti pagrįsta narystės Europos Sąjungoje teikiamais privalumais - rinkų Europos Sąjungoje galimybėmis ir ES Struktūrinių fondų teikiama finansine ir technine pagalba.

4.3. Prekyba ir paslaugos

Prekybos įmonių tinklas Kėdainių rajone reformų metais patyrė esminius pokyčius. Privatizacijos procese pasikeitė įmonių savininkai. Sumažėjus apyvartai ir trūkstam apyvartinių lėšų, dalis parduotuvių perparduota ar išnuomota privatiems asmenims.

Kadangi nedidelio prekybos verslo organizavimui nereikia didelio pradinio kapitalo, greita apyvarta, dalį prekių galima gauti konsignacijos pagrindais, todėl rajone sparčiai ėmė steigtis privačios prekybos įmonės, kurios ir suformavo dabartinį Kėdainių rajono prekybos tinklą.

Daugiausiai Kėdainių rajone veikiančių smulkaus ir vidutinio verslo įmonių užsiima didmenine ir mažmenine prekyba, tai atitinka ir bendras šalies vystymosi tendencijas.

2004 m. pabaigoje Kėdainių rajone buvo 265 parduotuvės, daugiausiai parduotuvių buvo Kauno mieste – 2219 ir Kauno rajone - 355, o Kaišiadorių r. buvo 11,7 proc., Prienų r. - 33,6 proc. Jonavos r. - 22,2 proc., Raseinių r. - tik 15,1 proc. mažiau parduotuvių negu Kėdainių rajone.

2004 metais Kauno ir Kėdainių rajonuose 1000-čiui gyventojų vidutiniškai teko 4 parduotuvės. Kauno apskrities rajonuose 1000-čiui gyventojų teko - 5,4, Lietuvoje - 5,5 parduotuvės. 1000-čiui gyventojų daugiausia parduotuvių teko Raseinių rajone - net 5,1 ir Prienų rajone - 5,0. Visuose kituose Kauno apskrities rajonuose parduotuvių skaičius 1000-čiui gyventojų buvo mažesnis negu Kauno ir Kėdainių rajonuose. Mažiausiai parduotuvių 1000-čiui gyventojų teko Jonavos rajone - 3,9 parduotuvės. Remiantis šiais rodikliais galima teigti, kad Kėdainių rajone prekybos tinklas dar nėra pakankamai išvystytas ir yra erdvės parduotuvių tinklo plėtrai.

2001 m. pabaigoje Kėdainių rajono parduotuvių prekybos plotas buvo 25 tūkst. m². 2004 m. pabaigoje Kėdainių rajone 1000-čiui gyventojų teko 385 m² parduotuvių prekybos ploto - žymiai mažiau negu vidutiniškai Kauno apskrityje ir Lietuvoje. Kauno apskrityje 1000-čiui gyventojų teko 592 m², Lietuvoje - 634 m² parduotuvių prekybos ploto, atitinkamai 1,54 ir 1,65 karto daugiau negu Kėdainių rajone.

2004 metų pabaigoje Kėdainių rajone buvo 35 restoranai ir kitos maitinimo įmonės, tai sudarė 11,7 proc. Kauno apskrities rajonuose, ir 1,5 proc. šalyje veikiančių restoranų ir maitinimo įmonių. Lyginant su kitais Kauno apskrities rajonais, 2004 m. pabaigoje Kėdainių ir Kauno rajonuose restoranų, barų ir valgyklų buvo daugiausia. Kėdainių rajone 1000-čiui gyventojų 2004 m. teko 0,5, Kauno apskrityje - 0,8, Lietuvoje - 0,8 restorano ir maitinimo įstaigos. Kauno apskrityje 1000-čiui gyventojų daugiausia restoranų ir kitų maitinimo įmonių tenka Kėdainių rajone, mažiausiai Kauno rajone - 0,4. Lietuvoje ir Kauno apskrityje restoranų ir kitų maitinimo įmonių skaičius mažėjo. Kėdainiuose 2004 metais restoranų ir kitų maitinimo įmonių buvo 58,3 proc. mažiau negu 2000 metais.

Kėdainių rajono savivaldybės duomenimis 2005 metais prekybos įmonių tinklas rajone ir toliau plėtėsi. Kėdainiuose atsiradė nauji prekybos centrai: „Saulutė“, „Norfa“, „Leader price“. „Saulutės“ patalpos erdvios, pritaikytos šiuolaikinei prekybai, nauja, gerai įrengta parduotuvė naujajame miesto mikrorajone gyventojams labai reikalinga. „Norfa“ vienas iš labiausiai besiplečiančių prekybos tinklų Lietuvoje. Turėti parduotuvę Kėdainiuose tikslinga ir todėl, kad mieste įrengtas didelis „Norfos“ logistikos centras, prekių sandėliai. Atidaryta nauja ypač mažų kainų parduotuvių tinklo „Leader price“ parduotuvė. Ypač mažų kainų tinklą „Leader price“ Baltijos šalyse kuria antrasis pagal dydį Lietuvoje tinklas „IKI“. „Leader price“ pagrindinis tikslas - pasiūlyti geriausią kainą bei garantuoti prekių kokybę. Kėdainių mieste numatoma pastatyti dar keletą didelių prekybos centrų tankiai gyvenamuose miesto mikrorajonuose.

Vienas didžiausių Lietuvoje prekybos tinklų „Norfos mažmena“ iki 2007 m. pabaigos į Kėdainių logistikos centrą, vaisių ir daržovių bei pramoninių prekių sandėlių statybą ketina investuoti 23 mln. litų. Iki šiol šiems tikslams (pastatams bei žemei įsigyti) investuota apie 10 mln. litų. Kėdainiai pasirinkti dėl patogios geografinės padėties – miestas yra Lietuvos centre.

Gegužės mėn. UAB „Bikuvos“ prekyba atidarė naują statybinių prekių parduotuvę, kurioje dirba 16 darbuotojų. Birželio mėn. savo veiklą mūsų mieste išplėtė UAB „VP-Market“. Atidaryta dar viena parduotuvė „Saulutė“, kurioje šiuo metu dirba 32 darbuotojai. Liepos mėn. naują parduotuvę atidarė UAB „Norfos mažmena“, kurioje dirba 30 darbuotojų.

Silpnai išvystytas paslaugų teikimo sektorius kaimo vietovėse, tačiau didelių pasikeitimų nenumatoma, nes maža perkamoji galia, dauguma šeimų kaime gyvena iš pajamų, gaunamų iš žemės, yra daug socialiai remtinų šeimų. Pastaruoju metu daugėja kaimo gyventojų, randančių darbą mieste, skaičius.

Tolesnę prekybos tinklų plėtrą didieji šalies prekybos tinklai (VP-Market, IKI, NORFA ir kt.) sieja su provincija, kur mažmeninės prekybos rinkos prisisotinimas yra kelis kartus mažesnis nei didžiuosiuose miestuose. Tokia plėtra 2005 metais pastebima ir Kėdainių rajone. Šiuo metu prekybos tinklo plėtra rajone yra labiausiai susijusi su žemų kainų parduotuvių augimu, tačiau panašu, kad ir kitų segmentų prekybininkai sulauks pirkėjų.

Kėdainių mažmeninės prekybos rinkoje šiuo metu vyksta persiskirstymas - konkurencijai aštrėjant, prekybos tinklai vis labiau orientuojasi į konkrečius vartotojų segmentus, todėl mažieji prekybininkai, siekdami plėsti veiklą arba išlikti, bus priversti specializuotis, ieškant tam tikrų nišų, arba jungtis – kitaip jie bus priversti trauktis iš verslo.

Didėja paslaugų sektoriaus įtaka tiek šalies ekonomikai, tiek Kėdainių rajonui. Paslaugų sritis apima daug ekonominės veiklos rūšių, kurių indėlis į šalies BVP yra gana didelis. Per 2002-2004 m. pajamos gautos už paslaugas šalyje išaugo 22,05 proc. - nuo 6,5 iki 8 mlrd. Lt. Kauno apskrityje pajamos už suteiktas paslaugas išaugo 30,69 proc., nuo 1,1 iki 1,5 mlrd. Lt. Apskrities rajonuose vienam gyventojui suteikiama gana daug paslaugų, o daugiausiai pajamų buvo gauta iš kitos verslo veiklos, sveikatos priežiūros ir socialinio darbo, nekilnojamojo turto operacijų ir kt.

Kėdainių rajone 2004 metais daugiausia paslaugų įmonių veikė sveikatos priežiūros ir socialinio darbo srityje - 68, kitos verslo veiklos - 38, kitos aptarnavimo veiklos - 14 bei operacijų su nekilnojamuoju turto srityje – 12, o mažiausiai – švietimo, asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymo, nuotėkų ir atliekų šalinimo, sanitarinių sąlygų užtikrinimo srityse.

Paslaugų tinklo įmonių struktūra Kėdainių rajone 2004 metais buvo tokia: sveikatos priežiūros ir socialinio darbo įmonių 43,0 proc., kitos verslo veiklos – 24,1 proc., kitos aptarnavimo veiklos – 8,9 proc., operacijų su nekilnojamuoju turto – 7,6 proc., poilsio organizavimo, kultūrinė ir sportinė veiklos – 5,7 proc., kompiuterių ir su jais susijusios veiklos – 3,2 proc., mašinų ir įrenginių be operatoriaus ir asmeninių bei namų ūkio reikmenų nuomos – 2,5 proc., nuotėkų ir atliekų šalinimo, sanitarinių sąlygų užtikrinimo ir panašios veiklos – 1,9 proc., asmeninių ir namų ūkio reikmenų taisymo – 1,9 proc., švietimo įmonių – 1,3 proc.

Sprendiniai

- Ekonominėmis priemonėmis skatinti smulkiuosius ir vidutinius prekeivius sudarant palankias sąlygas jų plėtrai, kadangi jiems sunku konkuruoti su stambiais prekybos centrais;

- perspektyvios prekybos tinklo plėtros kryptys Kėdainių rajone: didiesiems prekybos tinklams – orientacija į atskirus vartotojų segmentus, žemų kainų parduotuvių plėtra, o mažiesiems prekybininkams – prekybos specializacija ir nišų paieška.

4.4. Turizmas ir kiti verslai

Kėdainių rajono savivaldybės bendrojo plano sprendinių pagrindas turizmo sričiai – kultūrinių išteklių pritaikymas turizmo veiklai, siekiant optimaliai išnaudoti gamtinius resursus ir kultūrinį paveldą. Siekiant krašte skatinti turizmą, būtina organizuoti kokybišką žmonių poilsį, ieškant naujų, efektyvesnių rekreacijos, turizmo ir sporto organizavimo formų, sumaniau ir racionaliau ūkininkauti rekreacinėse teritorijose, kokybiškiau jas įrengti, ugdyti vietinių gyventojų ir turistų ekologinę kultūrą. Šios srities veiklai plėsti siūloma:

1. Rajono dvarus, kaip istorinių krašto struktūros formavimosi centrus renovuoti, funkcijos suteikimui ir kompoziciniam apjungimui išsaugant susiklosčiusias vertybes ir sukuriant naujas;
2. Rajono gamta rytinėje teritorijos dalyje mažai urbanizuota (Šušvės slėnis, Angirių tvenkinys), todėl labai svarbu teritorijas paruošti taip, kad jos būtų tinkamos kokybiškam žmonių poilsiui;
3. Būtina aktyvinti reklamines priemones apie Kėdainių rajono išskirtinius turizmo objektus, organizuojant įvairius kultūrinius renginius, stengiantis juos padaryti respublikiniais ar net tarptautiniais. Didinti tiesiogines reklamos priemones, išskiriant kraštui būdingas vietas ar kultūros pažinimo vietas, gamtinį turizmą;
4. Vystyti ilgalaikio turizmo infrastruktūrą plečiant maitinimo, pramogų ir apgyvendinimo paslaugų įstaigų tinklą tolydžiai su augančia paklausa šioms paslaugoms ir užtikrinant jų kokybę bei įvairovę;
5. Daugelį problemų galima išspręsti inicijuojant projektinę veiklą turizmo paslaugoms plėsti ir gerinti;
6. Vystyti ir prižiūrėti informacinių ženklų sistemą Kėdainių rajone;
7. Atnaujinti merdėjantį vandens turizmą ir su juo susijusias priemones, kadangi pastebimas padidėjęs turistų susidomėjimas šiuo sportu;
8. Prie Angirių užtvankos reikėtų įrengti maudyklas, atitinkančias visuomenės sveikatos saugos teisės aktų reikalavimus.

Kėdainių rajono savivaldybės bendrojo plano verslo ir investicijų koncepcijos vystymo pagrindas – užtikrinti palankią investicijų ir verslo aplinką. Siekiant pagerinti verslo aplinką bei pritraukti daugiau investicijų numatomos dvi finansavimo kryptis:

1. ES ir kitų fondų paramos pritraukimas (įskaitant valstybės paramą).
2. Tiesioginių užsienio ir vietinių verslininkų investicijų pritraukimas sudarant jiems palankias verslo sąlygas.

Kėdainių rajonas yra ypatingai geroje geografinėje padėtyje – Lietuvos centre prie tarptautinės automagistralės “Via Baltika”. Kėdainių miestas turi suteikti palankią aplinką verslo plėtrai ir investicijų pritraukimui. Gali būti išskirti žemės sklypai, kuriuose turėtų būti numatomas investicinių objektų vystymas.

Pramonės ir verslo plėtrai užtikrinti reikia atkreipti dėmesį į veiksnius užtikrinančius palankios verslo struktūros formavimąsi. Gerinant verslo ir investicijų aplinką bus siekiama:

- įgyvendinti keletą projektų, orientuotų į laisvų žemės sklypų investuotojams parengimą;
- plėsti laisvalaikio ir poilsio paslaugas;
- vystyti susisiekimo ir inžinerinę infrastruktūrą;
- didelę visų įmonių dalį Kėdainių rajone, kaip ir visoje Lietuvoje, sudaro prekybos bei paslaugų įmonės (smulkios ir vidutinės įmonės), todėl bus siekiama stiprinti tų įmonių veiklą (ypač naujai besikuriančių).

Plėtojant smulkų ir vidutinį verslą, pirmiausia numatoma ugdyti rajono specialistų (savivaldybės tarnautojų bei verslininkų) gebėjimus inicijuoti ir vykdyti smulkiam ir vidutiniam verslui plėtoti nukreiptus projektus bei formuoti rėmimo institucinę sistemą. Antra, bus skatinamas gyventojų verslumo ugdymas, didinamas informacijos prieinamumas, stiprinamas švietimas ir profesinis rengimas. Sėkmingų verslo plėtros pavyzdžių sklaida sudarytų didesnes galimybes mažinti verslo kūrimo riziką, taip paskatindami vietos gyventojus imtis užimtumo iniciatyvų.

4.5. Materialinės investicijos

Sprendžiant verslo ir investicijų skatinimo uždavinius reikėtų įgyvendinti šias priemones:

1. Plėsti Kėdainių rajono verslo informavimo centro veiklą. Plėtros tikslas – teikti verslui ne tik informacinio (konsultacinio) pobūdžio pagalbą, o tiesiogiai prisidėti prie verslo aplinkos gerinimo (patalpų įrengimas ir pritaikymas pradedančiajam verslui).

2. Techninės pagalbos priemonės verslumo skatinimui įgyvendinti: konsultavimo ir mokymo paslaugų subsidijavimas, konferencijos, seminarai, mugės, informacinių duomenų bazių sukūrimas, informaciniai leidiniai, laidų finansavimas ir kt.
3. Skatinti apdirbamąją pramonę atlikti mokslinius tyrimus bei diegti naujas technologijas, panaudoti ES lėšas ir mokslinį – technologinį potencialą. Skatinti maisto produktų perdirbimo ir gamybos, medienos perdirbimo, kombinuotųjų pašarų gamybos veiklą mažinant įmonių išmetamų teršalų kiekį į aplinką, sukuriant palankią infrastruktūrą šių įmonių veiklai. Atnaujinti Kėdainių miesto esamų pramoninių zonų infrastruktūrą.
4. Skatinti tarptautinį projektinį bendradarbiavimą maisto produktų perdirbimo, chemijos pramonės ir kituose sektoriuose.
5. Pritraukti mokslinius darbuotojus inovacijų vykdymui. Organizuoti mokymus ir teikti konsultacijas įmonėms, rengiančioms ir įgyvendinančioms inovacinius projektus.
6. Kelti specialistų, gebančių dirbti verslo plėtojimo srityje, kvalifikaciją.
7. Vystyti Kėdainių miesto ir kitų urbanistinio karkaso miestelių prekyvietes smulkiojo verslo produkcijos realizavimui.
8. Mažmeninės prekybos tinklą derinti prie gyventojų gyvenamųjų vietų išsidėstymo

5. GAMTINĖ IR KULTŪRINĖ APLINKA

5.1. Gamtos vertybės ir aplinkosauga

Augalija ir gyvūnija

Kėdainių r. miškingumas - 24,2 %. Miškai beveik tolygiai išsidėstę visame rajone. Anksčiau rajone daug kur augo šimtamečiai ąžuolynai ir mišrūs plačialapiai lapuočių bei eglių medynai. Dabar vyrauja beržynai, eglynai bei mišrieji miškai. Nemažai yra uosių, ąžuolų medynų, pietvakarinės rajono dalies miškuose auga skroblai. Čia šiaurinė jų arealo riba. Didžiausi — Dotnuvos, Josvainių, Pernaravos miškai.

Pelkių mažai, jos teuzima 0,6 %. 65,2 % žemių nusausinta. Visoje rajono teritorijoje išsibarstę nedideli žemapelkių ploteliai, dažniau miškuose. Nedideli aukštapelkių ir tarpinių pelkių likučiai plyti tik šiaurrytinėje rajono dalyje.

Didesnėje rajono dalyje plyti derlingos sukultūrintos lygumos. Vyrauja monotoniški melioruoti laukai be natūralių gamtinių bendrijų, tik kai kur paįvairinti pavienių medžių, miškelių.

Daugiau natūralių pievų išliko upių ir upelių slėniuose. Prie Nevėžio ir Šušvės upių yra užliejamų salpinių bei šlaitinių pievų, kur auga retų rūšių augalai ir gyvena reti gyvūnai.

Laučynės kraštovaizdžio draustinyje esančiuose miškuose yra skroblynų, upelio pakrantėse auga *meškiniai česnakai*, medžių kamienais vejas *gebenės lipikės*. Iš saugomų paukščių draustinyje peri *gervės*. Raiškus Šušvės slėnis su atodangomis saugomas Pajieslio geomorfologiniame ir Šušvės kraštovaizdžio draustiniuose.

Šušvės kraštovaizdžio draustinis išsiskiria retomis augalų rūšimis: *šalmuotomis gegužraibėmis*, *meslvaisiais gencijonais*, *totorinėmis maludėmis*, sausesnėse pievose auga *boloniniai katilėliai*. Šušvės upėje gyvena *ūdros*, stačiuose krantuose peri *tulžiai*.

Rajono savivaldybės draustiniuose gausu retųjų augalų ir gyvūnų. Savivaldybės draustiniai kartu su valstybiniais apima beveik visas vertingiausias natūralias rajono teritorijas ir sudaro geras sąlygas unikalios kraštovaizdžio bei retų rūšių išlikimui.

Iš retų augalų savivaldybės draustiniuose auga *baltijinės gegūnės*, kai kuriuose — *vyriškosios*, *mažosios* ir *šalmuotosios gegužraibės*, *dėmėtiosios* ir *Rusovo gegūnės*, *tamsialapiai skiautalūpiai*, *pieviniai plaurečiai*, *paprastieji kardeliai*, *maškiniai česnakai*, *totorinės maludės*, *melsvieji gencijonai*, *miškinės dirsės*.

Pašušvio kraštovaizdžio draustinyje bei kai kurių jau minėtų augalų auga *daugiametės blizgės, miškinės varnalėšos*, Pašilėnų botaniniame – zoologiniame draustinyje — *sibiriniai vilkdalgiai, raktažolės pelenėlės, paprastosios tuklės, pelkinės kiaulpienės, liekniniai beržai*, čia pirmą kartą Lietuvoje aptikta augant *musinių ofrių*. Nemažai natūralių pievų išlikę Kruosto botaniniame draustinyje. Jame randama tokių retų augalų, kaip *gelsvosios visgės, stepiniai motiejukai*. Gaisų botaninio – zoologinio draustinio pelkėse aptinkama *siauralapių saulašarių*.

Šėtos botaniniame draustinyje saugomas Vidurio Lietuvai būdingas 150 – 170 m. amžiaus ažuolynas. Senas ažuolynas taip pat saugomas ir Mociūnų miško botaniniame draustinyje. Zembiškio miško botaniniame draustinyje aptinkama etaloninių augalų bendrijų. Šiame draustinyje auga šiauriausi Lietuvos skroblynai. Šimtamečiams uosynams saugoti įsteigti Lančiūnavos ir Dovylų miškų botaniniai draustiniai.

Kai kuriuose savivaldybės draustiniuose aptinkama retųjų drugių. Drugiams svarbiausi Smilgos kraštovaizdžio, Barupės hidrografinis, Lankesos botaninis, Vozbučių ir Pavikšrupio botaniniai – zoologiniai draustiniai, Runeikių miško telmologinis draustiniai. Čia aptinkami *juodieji apolonai, machaonai, kraujalakiniai melsviai, rudakiai satyriukai, pietinės hesperijos, ratuotieji pelėdgalviai, nendriniai verpikai*. Sename Ilgatrakio miško botaninio – zoologinio draustinio ažuolyne gyvena Lietuvoje reti vabalai — *niūriaspalviai auksavabaliai ir didieji skydvabaliai*.

Ornitologiniuose Baublio ir Lendrynės draustiniuose peri *didieji baubliai, švygždos* bei kai kurie kiti reti vandens ir pelkių paukščiai. Skaistės ornitologiniame draustinyje peri *gervės, baltanugariai geniai*. Ornitologinėmis vertybėmis iš kitų draustinių išsiskiria ir Barupės hidrografinis, Runeikių miško telmologinis, Pašilėlių botaninis – zoologinis, Gaisų botaninis draustiniai. Šiuose draustiniuose gyvena *mažieji ereliai rėksniai, juodieji gandrai, gervės, tetervinai, griežlės, putpelės*. Daugelio draustinių upėse gyvena *ūdros*, pakrantėse peri *tulžiai*.

Dotnuvos – Josvainių, Labūnavos, Lančiūnavos miškai labai pamėgti retųjų miško paukščių. Šiuose miškuose peri daug *juodųjų gandrų, mažųjų erelių rėksnių, gervių, baltnugarių ir vidutinių margųjų genių*. Iš žinduolių turbūt niekur kitur Lietuvoje nėra tiek daug *šernų* kaip Kėdainių rajone.

Kėdainių rajone beveik visos žemės ūkio naudmenos – drenuotos žemės. Dauguma buvusių natūralių upelių paversti grioviais – drenažo imtuvais. Bendras kastų griovių ilgis – 1966,9 km. Drenomis ir kastais grioviais vanduo teka greitai ir neapsivalo nuo patekusių teršalų. Esant tokiai būklei labai reikšmingos ekosistemų gyvybingumui yra išlikusios natūralių upių bei upelių vagos, kurių slėnių šlaitai ir priekrantinės juostos yra svarbiausios vietos pritekančio

užteršto vandens natūraliam apsivalymu. Didžiausioji dalis natūralių pievų, medžių ir krūmų želdinių, retų augalų yra išlikusi būtent prie gamtinių upių ir upelių slėnių.

Kėdainių rajone yra išlikę 49 upės ir upeliai, kurių slėniuose yra gamtinės vagos. Vagų, neįeinančių į draustinių teritorijas bendras ilgis – 225 km. Jų slėnių ilgis – 175 km. Slėnių bendras plotas su šlaitais ir vagų plotu – 5364,4 ha. Medžiais ir krūmais apaugęs plotas slėniuose ir prievaginėse juostose sudaro 591,4 ha. Pievų ir ganyklų plotas – 535,6 ha. Didžiausi natūralių vagų ilgiai ir plotai priklauso Nevėžio ir Šušvės upėms.

Sprendiniai

Siekiant užtikrinti Kėdainių rajono augalijos ir gyvūnijos įvairovės išsaugojimą, reikia minimalizuoti antropogeninį poveikį gamtinėms ekosistemoms. Todėl būtina:

- *tausoti miško išteklius ir juos atkurti;*
- *palaikyti biotos rūšių ir buveinių įvairovę;*
- *užtikrinti retų natūraliųjų ekosistemų apsaugą.*

Upių ir upelių slėniuose su natūraliomis vagomis, jų priekrantinėse juostose ir šlaituose yra svarbiausioji dalis ekologinių plotų. Šiose vietose yra didžiausioji dalis natūralių pievų ir augalų, vertingiausi medžių ir krūmų želdiniai. Jie turi didelę aplinkosauginę reikšmę viso rajono kontekste. Natūralių upių ir upelių slėnių šlaitai ir priekrantinės juostos yra svarbiausios vietos pritekančio užteršto vandens natūraliam apsivalymui. Todėl labai svarbu *reglamentuoti ūkinę veiklą natūralių upių ir upelių vagų teritorijose, nepatenkančiose į valstybinius ir vietinius draustinius, teisiškai apibrėžti jų tvarkymą ir naudojimą.*

5.1 lentelė. Kėdainių rajono upių su natūraliomis vagomis, esančių ne draustiniuose, vagų slėnių charakteristikos

Eil. Nr.	Upės pavadinimas	Slėnio ilgis, km	Vagos ilgis, km	Slėnio plotas, ha	Slėnių žemės naudmenų plotai, ha		
					Vandenų plotas	Medžių ir krūmų plotas	Pievų ir ganyklų plotas
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Nevėžis	31,6	37,9	3202	139,6	200,2	163,4
2	Aluona (Nevėžio)	1,3	2,6	11	1	1	3,2
3	Kriaušupys (Aluonos)	1,2	1,4	15	0,3	1,1	-
4	Barupė (Nevėžio)	10,6	15,1	150	14,1	25,6	29,1
5	Mėkla (Barupės)	4,7	5,8	63,2	2,9	4,2	6,9
6	Urka (Barupės)	2,9	4,7	63	1	6,5	-
7	Upytė (Nevėžio)	2,9	3,15	27	3	7	5
8	Šerkšnys (Nevėžio)	2,9	3,2	43	1	4,5	1,6
9	Gentrinė (Šerkšnio)	0,6	0,6	4	0,5	3,6	-
10	Obelis (Nevėžio)	14,5	17,05	140	16	14,9	38,4
11	Lankesa (Obelies)	2,29	3,2	31	3,2	3,7	5,6
12	Malčius (Obelies)	0,91	1,15	7	0,1	0,4	1,9
13	Suleva (Obelies)	1,01	1,45	11	0,2	2,4	0,6
14	Šumera (Obelies)	1,1	1,3	9	1	3,8	0,5
15	Juodupė (Žąsino)	0,7	0,6	6	0,1	6	-
16	Be vardo (Juodupės)	1	1,5	11	0,2	11	-
17	Smilga (Nevėžio)	10	15,4	163	9	26,3	13,4
18	Smilgaitis (Smilgos)	6,4	8	54	2	19,3	6,6
19	Dotnuvėlė (Nevėžio)	23,28	30,5	381	18	39,1	92,7
20	Liepupys (Nevėžio)	0,55	0,7	4,2	0,2	2	0,3
21	Sriautas (Dotnuvėlės)	0,74	1,5	6,4	0,2	1,7	1
22	Alkapis (Nevėžio)	0,5	0,6	18	1	1,2	-
23	Žalesys (Nevėžio)	2,2	2,8	13	0,3	3,5	8,5
24	Šv. Jono upė (Nevėžio)	1	1,1	12	0,2	2,1	3
25	Kruostas II (Nevėžio)	3,22	4,45	52	3	13,2	16
26	Skauđinis (Kruosto)	1,5	1,55	14	0,3	2,7	1,7
27	Alkapis (Kruosto)	0,5	0,6	2,7	0,1	0,4	0,9
28	Kruostas I (Nevėžio)	2,35	2,55	29,4	1	6	0,9
29	Jaugyla (Smilgos)	3,17	4,35	28	1,6	9,2	7,2
30	Vištupis (Smilgos)	0,3	0,3	3,9	0,1	1	-
31	Klamputė (Smilgos)	0,5	0,6	3,5	0,1	0,1	-
32	Šušvė (Nevėžio)	12,7	15,7	502	31	105,3	77,8
33	Liedas (Šušvės)	3,2	4,3	31	1	8,6	9,4
34	Lapskojis (Šušvės)	0,3	0,4	2,8	0,1	0,5	0,5
35	Žiedupis (Šušvės)	0,5	0,7	5,1	0,1	1,1	1,5
36	Pečiupė (Šušvės)	1,2	1,3	6,5	0,1	2,1	2
37	Paropėlė (Šušvės)	1	1	8	0,1	3,1	-
38	Paliūnys (Šušvės)	1,1	1,2	9	0,1	2,4	2
39	Raguva (Šušvės)	0,5	0,8	2	0,1	0,2	1,1
40	Vikšrupis (Šušvės)	1,35	1,8	14	0,4	0,7	3,1
41	Grinčiupis (Šušvės)	0,4	0,4	4	0,1	0,2	-
42	Putnupis (Šušvės)	2,1	3,4	25	1	2,8	-
43	Ažytė (Šušvės)	4,5	6,3	81	2,5	15,4	14,8
44	Ažinas (Ažytės)	0,8	1	8	0,3	5	2,2
45	Ažytėlė (Ažytės)	2	3	14	0,9	0,2	5,9
46	Žiežmojus (Linkavos, Nevėžio)	2,7	3,2	9,7	1	1,9	3,5
47	Gynėvė (Dubysos)	3,1	3,6	56	3	13,7	3,1
48	Krilupis (Gynėvės)	0,4	0,45	3	0,1	2,1	-
49	Žemėplėša (Šušvės)	0,6	0,6	4,2	0,1	2,4	-

Saugomos teritorijos

Kėdainių rajone yra įteisinti 4 valstybiniai draustiniai, 26 savivaldybės draustiniai, įregistruoti 2 gamtos paminklai ir 6 valstybės saugomi gamtos paveldo objektai.

5.2 lentelė. Kėdainių r. savivaldybės saugomos gamtinės teritorijos

Eil. Nr.	Pavadinimas	Tipas	Plotas, ha	Įsteigimo metai	Saugomi kompleksai ir objektai
VALSTYBINIAI DRAUSTINIAI					
1	Laučynės	kraštovaizdžio	355	1992	Būdingas Nevėžio moreninės lygumos kraštovaizdis
2	Šušvės	kraštovaizdžio	496	1974	Raiškus Šušvės upės slėnio kraštovaizdis su atodangomis, žiobrių
3	Pajieslio	geomorfologinis	478	1992	Degliaciacijos fazėje suformuoto pakraštinio moreninio gūbrio fragmentas
4	Aluonos	hidrografinis	180 (Kėdainių ir Kauno r.)	1992	Gilaus slėnio su raiškiais erozinėmis formomis vidutiniškai vingiuotas Aluonos žemupys bei vidurupis
SAVIVALDYBĖS DRAUSTINIAI					
5	Dotnuvėlės	kraštovaizdžio	114	1992	Miško, lankų ir upės natūralios vagos gamtinis kompleksas
6	Obelies	kraštovaizdžio	173	1992	Obelies upės slėnyje dar išlikęs natūralus gamtinis kompleksas
7	Paberžės	kraštovaizdžio	149	1992	Istoriniai, kultūriniai paminklai, taip pat Liaudos ir Nikio slėnių gamtinis kompleksas
8	Pašušvio	kraštovaizdžio	182	1992	Istoriniai ir kultūriniai paminklai, taip pat Pašušvio parkas ir Šušvės upelio slėnio gamtinis kompleksas.
9	Smilgos	kraštovaizdžio	133	1992	Natūralios augalų bendrijos, retų rūšių augalai ir jų augimo vietos.
10	Smilgos ir Smilgaičio	kraštovaizdžio	234	1992	Nedidelės upės slėnio kraštovaizdis su dar išlikusia mažai pažeista gamta.
11	Šušvės	kraštovaizdžio	398	1992	Gamtinis kompleksas — miškas, lankos, natūrali upės vaga.
12	Šventybrasčio	kraštovaizdžio - istorinis	774	1992	Didelę istorinę ir gamtinę vertę turinti vietovė su visais jos komponentais: kaimu, kapinėmis, Nevėžiu ir jo intaku, pušynėliu, pelke, natūraliomis pievomis.
13	Barupės	hidrografinis	35	1992	Barupės upės slėnio, miško ir pievos kompleksas.
14	Dovydų miško	botaninis	40	1996	Šimtametis etaloninis uosynas.
15	Kruosto	botaninis	61	1996	Reti augalai.
16	Lančiunavos miško	botaninis	62	1996	Nevėžio žemumai būdingas šimtametis uosynas.
17	Lankesos	botaninis	50	1996	Lankesos upelio slėnis ir jo natūralios pievos su retaisiais augalais.
18	Mociūnų miško	botaninis	11	1996	Senas ažuolynas (150 m.) ir reti augalai.
19	Pelėdnagių	botaninis	5	1992	Natūralios Nevėžio upės slėnio pievos ir retų rūšių augalai.
20	Šėtos	botaninis	186	1992	Vidurio Lietuvai būdingas senas ažuolynas.
21	Zembiškio miško	botaninis	19	1996	Skroblyno bendrijos, pievų ir miško bendrijos kompleksas.
22	Gaisų	botaninis	130	1992	Pelkynas su aplink jį esančiomis pievomis

Eil. Nr.	Pavadinimas	Tipas	Plotas, ha	Įsteigimo metai	Saugomi kompleksai ir objektai
		-zoologinis			ir čia augančiais augalais.
23	Ilgatrakio miško	botaninis -zoologinis	30	1992	Įvairių rūšių pribrendę medynai, nykstantys vabzdžiai ir reti augalai.
24	Pašilėlių	botaninis -zoologinis	523	1992	Išlikusios pelkės ir natūralios pievos su retaisiais augalais bei gyvūnais.
25	Pavikšrupio	botaninis -zoologinis	107	1996	Retos natūralių pievų bendrijos, įvairių rūšių nykstantys žoliniai augalai, vabzdžiai ir paukščiai.
26	Vozbučių	botaninis -zoologinis	151	1996	Slėnio augalija, gyvūnija ir dabartinio ūkininkavimo pobūdis.
27	Baublio	ornitologinis	15	1992	Retųjų vandens paukščių biotopai.
28	Lendrynės	ornitologinis	9	1996	Retieji vandens ir pelkių paukščiai.
29	Petkūnų – Skaistės	ornitologinis	108	1992	Retieji paukščiai.
30	Runeikių miško	telmologinis	56	1996	Tarpinės pelkės ekosistema.

5.3 lentelė. Kėdainių r. gamtos paminklai ir valstybės bei savivaldybės saugomi gamtos paveldo objektai

Eil. Nr.	Pavadinimas	Tipas	Vietovė
GAMTOS PAMINKLAI			
1	Pilsupių atodanga	Geologinis paminklas	Pilsupių kaimas
2	Vozbučių atodanga	Geologinis paminklas	Vosbučių kaimas
VALSTYBĖS SAUGOMI GAMTOS PAVELDO OBJEKTAI			
3	Siponių ožakmenis	Geologinis objektas	Siponių kaimas
4	M. Daukšos ažuolas	Botaninis objektas	Babėnų kaimas
5	Lančiūnavos ažuolas	Botaninis objektas	Lančiūnavos miškas (43 kv.)
6	Šaravų ažuolas	Botaninis objektas	Šaravų miškas (43 kv.)
7	Šventybrasčio ažuolai	Botaninis objektas	Šventybrasčio kaimas
8	Nykio vinkšna	Botaninis objektas	Miegėnų kaimas

Biologinės įvairovės apsaugai išskiriamas ekologinis tinklas "*Natura 2000*", jungiantis didžiausią bioekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijos koridorius, kitas buveinių ir paukščių apsaugai svarbias teritorijas. Lietuvoje yra nustatyta biologinės įvairovės apsaugai svarbių teritorijų sistema pagal Europos Tarybos ekspertų parengtas ekologinių tinklų plėtros rekomendacijas, naudojantis naujausių šalyje atliktų biologinės įvairovės apsaugos darbų (Ramsaro vietovių, CORINE biotopų, paukščiams svarbių teritorijų, Natura-2000 projektu) medžiaga.

Pagal LR Saugomų teritorijų įstatymą, Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijose yra draudžiama arba ribojama veikla, galinti turėti neigiamą poveikį saugomoms natūralioms buveinėms, rūšių buveinėms ir saugomoms augalų bei gyvūnų rūšims. Leidžiama tokia veikla, kuri užtikrina tinkamą buveinių ir rūšių būklę. Veikla turi būti vykdoma atsižvelgiant į konkrečius buveinių tipus ar rūšis ir remiantis teritorijų planavimo dokumentais ir (ar) gamtotvarkos planais.

Pagal LR Bendrąjį planą, nacionalinį ekologinį tinklą sudaro europinės ir nacionalinės bei regioninės svarbos bioekologiniai branduoliai, bioekologinės jungtys (koridoriai) ir buferinės zonos. Nustatyti bioekologiniai branduoliai laikomi pagrindiniais biologinės įvairovės apsaugai skirtų saugomų teritorijų (rezervatų, draustinių) steigimo paieškų poligonais.

Kėdainių rajono savivaldybės teritorijoje, remiantis Paukščių ir Buveinių direktivomis, nustatytos biotos rūšių buveinės, sudarančios „Natura 2000“ tinklą, išvardintos žemiau esančioje lentelėje.

5.4 lentelė. "Natura 2000" teritorijos Kėdainių rajone

RADIMVIETĖS		RŪŠYS/BUVEINĖS				n	N	
KEDA-1								
ked-b3	Dotnuvos - Josvainių miškai	A239	Dendrocopos leucotos	Baltnugaris genys	8	5	800	pair
		A127	Grus grus	Gervė	8	10	900	pair
		A084	Circus pygargus	Pievinė lingė	8	1	300	pair
		A030	Ciconia nigra	Juodasis gandras	8	8	600	pair
		A238	Dendrocopos medius	Vidutinis genys	8	50	700	pair
		A089	Aquila pomarina	Erelis rėksnys	8	14	1000	pair
ked-h5	Smilgos upė	6510		Šienaujamos mezofitų pievos	1	2	?	ha
		6430		Eutrofiniai aukštieji žolynai	1	8	?	ha
KEDA-2								
ked-h1	Kunionių miškas	9020		*Plačialapių ir mišrūs miškai	1	2	?	ha
ked-v17	Kunionių miškas, Vikšrupio upės pievos	1059	Maculinea teleius	Kraujalakinis melsvys	4	20	2000	n
KEDA-3								
ked-h3	Zembiškio miškas	9,10E+01		*Aliuviniai miškai	1	2	?	ha
		9160		Skroblynai	1	18	?	ha
KEDA-4								
ked-h2	Kalnaberžės miškas	9020		*Plačialapių ir mišrūs miškai	1	57	57	ha
KEDA-5								
ked-h4	Šventibrastis	9070		Medžiais apaugusios ganyklos	1	10	?	ha
KEDA-6								
ked-h6	Pašilėliai	7230		Šarmingos žemapelkės	1	27	?	ha

RADIMVIETĖS		RŪŠYS/BUVEINĖS				n	N	
		6410		Melvenynai	1	18	?	ha
		6430		Eutrofiniai aukštieji žolynai	1	9	?	ha
		6230		*Rūšių turtingi briedgaurnai	1	2	?	ha
KEDA-7								
ked-b2	Lančiūnavos miškas	A234	Picus canus	Pilkoji meleta	8	11	300	pair
		A127	Grus grus	Gervė	8	11	900	pair
		A122	Crex crex	Griežlė	8	1	?	pair
		A075	Haliaeetus albicilla	Jūrinis erelis	8	1	?	pair
		A072	Pernis apivorus	Vapsvaėdis	8	2	400	pair
		A030	Ciconia nigra	Juodasis gandra	8	5	600	pair
		A239	Dendrocopos leucotos	Baltnugaris genys	8	30	800	pair
		A238	Dendrocopos medius	Vidutinis genys	8	25	700	pair
		A089	Aquila pomarina	Erelis rėksnys	8	16	1000	pair
KEDA-8								
ked-b1	Labunavos miškas	A238	Dendrocopos medius	Vidutinis genys	8	15	700	pair
		A239	Dendrocopos leucotos	Baltnugaris genys	8	14	800	pair
		A127	Grus grus	Gervė	8	4	900	pair
		A073	Milvus migrans	Juodasis peslys	8	1	100	pair
		A072	Pernis apivorus	Vapsvaėdis	8	4	400	pair
		A030	Ciconia nigra	Juodasis gandra	8	4	600	pair
		A089	Aquila pomarina	Erelis rėksnys	8	12	1000	pair
ked-v4	Saviečiai	1059	Maculinea teleius	Kraujalakinis melsvys	4	100	2000	n
			Hypodryas maturna	Baltamargė šaškytė	4	100	5000	n

Biosferos poligonų steigimas susijęs su Paukščių ir Buveinių direktyvų įgyvendinimu.

Šiuo metu Kėdainių rajone biosferos poligonų nėra, perspektyvoje numatomi įsteigti trys poligonai.

Šiuose biosferos poligonuose bus vykdoma nacionalinė ir regioninė aplinkos stebėseną kaip ypatingą geokologinę svarbą turinčiose teritorijose.

5.5 lentelė. Numatomi įsteigti biosferos poligonai Kėdainių rajone

Eil. Nr.	Pavadinimas	Savivaldybė	Plotas
1	Labūnavos miško	Kauno r., Kėdainių r.	5662,69
2	Dotnuvos – Josvainių miškų	Kėdainių r.	5781,86
3	Lančiūnavos miško	Kėdainių r.	5394,57
	<i>Viso:</i>		16839,12

Gamtinis karkasas

Gamtinis karkasas (GK) – tai vientisas gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklas, jungiantis gamtinio pobūdžio:

1. Saugomas teritorijas – rezervatus, draustinius, valstybinius parkus, atkuriamuosius ir genetinius sklypus, ekologines apsaugos zonas;
2. *Kitas ekologiškai svarbias vandenu, mišku, žemės ūkio, kitos paskirties teritorijas.*

GK teritorijose saugoma kraštovaizdžio erdvinė teritorinė struktūra ir gamtinis pobūdis, ekologinis stabilumas, kraštovaizdžio estetinė vertė.

Gamtinio karkaso paskirtis:

1. sukurti vientisą gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklą, užtikrinantį kraštovaizdžio geoeologinę pusiausvyrą ir gamtinius ryšius tarp saugomų teritorijų, sudaryti prielaidas biologinei įvairovei išsaugoti;
2. sujungti didžiausią ekologinę svarbą turinčias buveines, jų aplinką bei gyvūnų ir augalų migracijai reikalingas teritorijas;
3. saugoti natūralų kraštovaizdį ir gamtinius rekreacinius išteklius;
4. didinti rajono miškingumą;
5. optimizuoti kraštovaizdžio urbanizacijos, technogenizacijos bei žemės ūkio plėtrą.

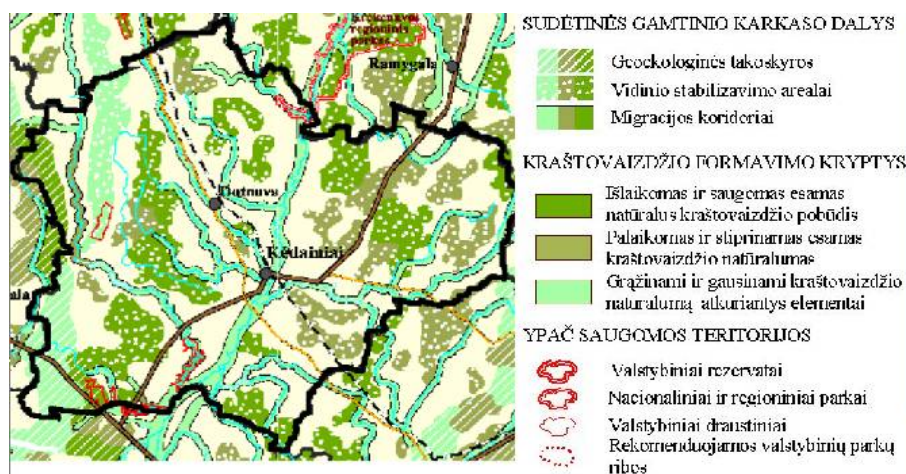
Kėdainių rajono GK yra neatsiejama Lietuvos GK dalis formuojanti tiek rajono tiek bendrai Respublikos bendrąją erdvinę koncepciją. Bendrai Kėdainių rajone lokalizuotos GK dalys užima apie 55% teritorijos ploto. Jos persidengia su įvairaus apsaugos režimo konservacinėmis, intensyvaus ūkinio naudojimo, o vietomis ir su antropogeniškai aktyviomis (urbanizuotomis) teritorijomis. Kėdainių r. GK sistema skaidoma į šias dalis:

- **geoeologinės takoskyros** – teritorijų juostos, jungiančios ypatinga ekologine svarba bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštumų ežerynus, kalvynus, pelkynus, priekrantes, požeminių vandenių intensyvaus maitinimo ir karsto

paplitimo plotus. Jos skiria stambias gamtines geosistemas ir palaiko bendrąją gamtinio kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą;

- **geosistemų vidinio stabilizavimo arealai ir ašys** - teritorijos, galinčios pakeisti šoninių nuotėkių ar kitus gamtinės migracijos srautus, taip pat reikšmingos biologinės įvairovės požiūriu: želdinių masyvai ir grupės, natūralios pievos, pelkės bei kiti vertingi stambiųjų geosistemų ekotopai. Šios teritorijos kompensuoja neigiamą ekologinę įtaką gamtinėms geosistemoms;
- **migraciniai koridoriai** - slėniai, raguvynai bei dubakloniai, kitos žemesnėse reljefo vietose esančios teritorijos, kuriomis vyksta intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita ir augalų bei gyvūnų rūšių migracija.

5.1 pav. Kėdainių r. gamtinio karkaso pagrindiniai elementai (LR bendrojo plano ištrauka)

Pagal geosistemų, kurios atlieka ekokompensacines funkcijas, dydį ir svarbą gamtinio karkaso struktūrinės dalys skirstomos į europinės, nacionalinės, regioninės ir mikroregioninės reikšmės. Kėdainių rajone esančio LR gamtinio karkaso elementai yra regioninės bei mikroregioninės reikšmės.

Dauguma gamtinio karkaso teritorijų Kėdainių rajone jau turi vienokią ar kitokią saugomos teritorijos statusą ir joms taikomi atitinkami apsaugos režimai. O kitose gamtinio karkaso rekreacinės, miškų ūkio ir agrarinės paskirties teritorijose draudžiama statyti pramonės įmones, kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, ir gyvenamuosius kvartalus. Leidžiama tokia veikla, kuri užtikrina kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą ir ekosistemų stabilumą, atkuria pažeistas ekosistemas, yra vykdoma pagal teritorijų planavimo dokumentus.

Nustatytos tokios gamtinio karkaso teritorijų tvarkymo (naudojimo ir apsaugos) kryptys (formavimo tipai):

- išlaikomas ir saugomas esamas natūralus kraštovaizdžio pobūdis;

- palaikomas ir didinamas esamas kraštovaizdžio natūralumas;
- gražinami ir gausinami kraštovaizdžio natūralumą atkuriantys elementai.

Pirmasis kraštovaizdžio formavimo tipas taikomas ištisiniais miško masyvais apaugusiose gamtinio karkaso teritorijose, išsaugojusiose natūralų kraštovaizdžio pobūdį bei ekologinio kompensavimo potencialą. Šių teritorijų perspektyva susijusi su racionalaus subalansuoto miškų ūkio tvarkymu, miškų regeneracinio potencialo išsaugojimu, rekreacinio naudojimo reguliavimu bei nustatyto režimo užtikrinimu šiose zonose įsteigtoms ypač saugomoms teritorijoms. Pagrindinė šių teritorijų naudojimo kryptis yra tausojantis miškų ūkis vykdant sanitarinius ir netaikant plynų kirtimų. Taip pat veikla, susijusi su racionalių šalutinių miško išteklių panaudojimu. Poilsinis turizmas rekreaciniu požiūriu atraktyviose vietose, bei medžioklė, derinant naudojimo pobūdį su konkrečios teritorijos naudojimo reglamentu. Mišku neapaugusiose teritorijos dalyse, ekologinio - tausojančio žemės dirbimo sistemos diegimas. Smulkiasklypė daržininkystė, sodininkystė, bei kiti alternatyvūs verslai būdingi atskiriems etnografiniams regionams.

Antrasis kraštovaizdžio formavimo tipas lokalizuotas mišrios žemės naudmenų mozaikos teritorijose, kuriose kaitaliojasi miškų ir žemės ūkio naudmenos, taip pat smarkiai pakeistos arba pažeistos gamtinės struktūros miškuose. Šių teritorijų tvarkymas yra kur kas sudėtingesnis, nes reikalingas tiek esamų funkcijų suderinimas, tiek atkuriamosios priemonės gamtinės struktūros galioms stiprinti (teritorijų miškingumo didinimas). Svarbiausia šių teritorijų naudojimo kryptis yra vidutinio stambumo ir smulkus ūkis su ganyklinės žemdirbystės (pieno ūkiai ir galvijų auginimas), daržininkystės, sodininkystės specializacijomis. Esami ūkiai palaipsniui turėtų būti orientuojami į ekologinius ar pereinamojo tipo (tvaraus ūkininkavimo) ūkius. Dalis dirbamų žemių laipsniškai verčiamos į pievas ir ganyklas. Didinama stambių dirbamų laukų masė sąskaita įveisiant apsaugines želdinių grupes bei juostas, formuojant dirbtines pelkes (biogeninių medžiagų kaupimo baseinus). Pageidautinas miškingumo didinimas mažiau našių, taip pat didelio drėgnumo (su silpnai funkcionuojančia ar nefunkcionuojančia sausinimo sistema) žemių sąskaita, apželdinant ir savaiminės renatūralizacijos keliu.

Trečiasis kraštovaizdžio formavimo tipas taikytinas žmogaus veiklos, pirmiausia agrarinės, gerokai pakeistose gamtinio karkaso teritorijose. Šios zonos susiformavo dėl netolygaus žemės naudojimo, pažeidžiant ekologinę pusiausvyrą, nesilaikant racionalių gamtonaudos reikalavimų. Tai intensyvaus ūkininkavimo rezultatas, ypač skaudžiai palietęs dalį geoekologinių takoskyrų bei daugumos migracijos koridorių užimamas teritorijas. Tokie plotai Kėdainių rajono teritorijoje, sudaro apie 35% dalį nuo visų GK priskiriamų teritorijų. Šiose zonose kraštovaizdžio formavimas susijęs su natūralios gamtinės aplinkos atkūrimu ir nauju

ekologizuotu požiūriu į šių teritorijų naudojimą. Būtinasis orientavimasis ir laipsniškas perėjimas prie vidutinio stambumo tvaraus ūkio su pašarų gamybos, gyvulininkystės, augalininkystės bei sodininkystės specializacijomis. Skatintinas ekologinių ūkių kūrimas. Šiose teritorijose būtinasis žemėnaudos sąskaidos didinimas įveisiant įvairaus dydžio želdinių juostas bei grupes ar masyvus, taip pat dirbtinių pelkių formavimas. Būtų tikslingas teritorijos miškingumo didinimas dirbtinai apželdinant ir savaiminės renatūralizacijos keliu, naudojamų mažai našių ir nenaudojamų žemių sąskaita. Šiai zonai būtini didžiausi žemėnaudos struktūros pasikeitimai ir žemės dirbimo sistemos perorientavimo mastai.

Sprendiniai

Siekiant užtikrinti Kėdainių r. kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, palaikyti ir stiprinti ekosistemų stabilumą, vykdyti renatūralizaciją ir pažeistų ekosistemų atkūrimą, palaikyti bei didinti Kėdainių r. biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio estetinį patrauklumą, siūlomi tokie sprendiniai:

- Gamtinio karkaso teritorijų apsaugą, tvarkymą, naudojimą ir planavimą vykdyti vadovaujantis Saugomų teritorijų, Aplinkos apsaugos, Nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos, Miškų, Teritorijų planavimo, Statybos, Poveikio aplinkai vertinimo bei kitais įstatymais, Specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis, atskirų saugomų teritorijų nuostatais, saugomų teritorijų, jų zonų, teritorijos dalių ar paveldo objektų tipinių ir (ar) individualių apsaugos, taip pat saugomų teritorijų regioniniais architektūriniais reglamentais, įskaitant laikinus reglamentus, apsaugos sutartimis, kurios gali būti sudaromos dėl veiklos apribojimų saugomose teritorijose, konkrečių žemės, miško bei vandens telkinio naudojimo sąlygų nustatymo ir gamtinio karkaso nuostatais;
- Gamtinio karkaso teritorijas tvarkyti vadovaujantis darnios plėtros principais, atsižvelgiant ir tarpusavyje derinant ekologinius, kultūrinius bei estetinius kraštovaizdžio formavimo reikalavimus;
- Vykdyti gamtinio karkaso teritorijų rekultivacijos bei renatūralizacijos darbus, neutralizuoti, kitaip nukenksminti arba iškelti pramonės įmones ir mažinti vizualiai agresyvių objektų poveikį;
- Ūkinę veiklą gamtinio karkaso teritorijose vykdyti tik įvertinus šios veiklos poveikį aplinkai, atlikus teritorijų planavimo dokumentų, planų ir programų strateginį pasekmių vertinimą vadovaujantis Aplinkos apsaugos bei Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymais Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka,

numatant ir įgyvendinant įvairiapuses priemones antropogeniniam poveikiui kompensuoti, gamtiniam kraštovaizdžiui ir biologinei įvairovei išsaugoti;

- Gamtinio karkaso teritorijose draudžiama naujų pramonės įmonių, kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimai, statyba bei naujų gyvenamųjų pastatų ir gyvenamųjų kvartalų statyba konservacinės, miškų, kitos – rekreacinės, taip pat žemės ūkio paskirties teritorijose;
- Siekiant stiprinti teritorijų ekokompensacines funkcijas, vykdyti aktyvios riboto ir silpno geokologinio potencialo gamtinio karkaso struktūrų plėtojimo priemones, teikiant prioritetą šių teritorijų apželdinimui mišku, miško parkų ir kitų rekreacinės bei ekologinės paskirties želdynų įveisimui ir darniam tvarkymui, ekologinei žemdirbystei;
- Didinti rajono miškingumą, atsižvelgiant į rajono ekologinio kompensavimo poreikį;
- Išskirti Kėdainių rajono savitumus formuojančias gamtines aplinkos vertybes, garantuoti joms efektyvią apsaugą ir racionalų naudojimą;
- Užtikrinti tik ekologiškai pagrįstų kraštovarkos programų realizavimą.

Klimatas

Lietuvos teritorija yra vidutinių platumų klimato zonoje ir priklauso Atlanto kontinentinės miškų srities pietvakariniam posričiui. Kėdainių rajonas patenka į Vidurio žemumos klimato rajoną, Mūšos – Nevėžio parajonį. Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos duomenimis, vidutinė sausio mėnesio temperatūra svyruoja nuo $-5,0^{\circ}$ iki $-5,5^{\circ}\text{C}$, vidutinė liepos mėnesio temperatūra - nuo $+17,0^{\circ}$ iki $+17,5^{\circ}\text{C}$, vidutinis kritulių kiekis per metus – 550-600 mm. Laikotarpių trukmė su sniego danga 80-100 dienų, laikotarpio trukmė be šalnų – 140-160.

Kėdainių rajono klimato skirtumą nuo aplinkinių rajonų lemia adiabatiniis oro masių leidimasis nuo gretimų aukštumų, taip pat dirvožemių perdrėkis dėl blogo vandens nutekėjimo plokščiu paviršiumi.

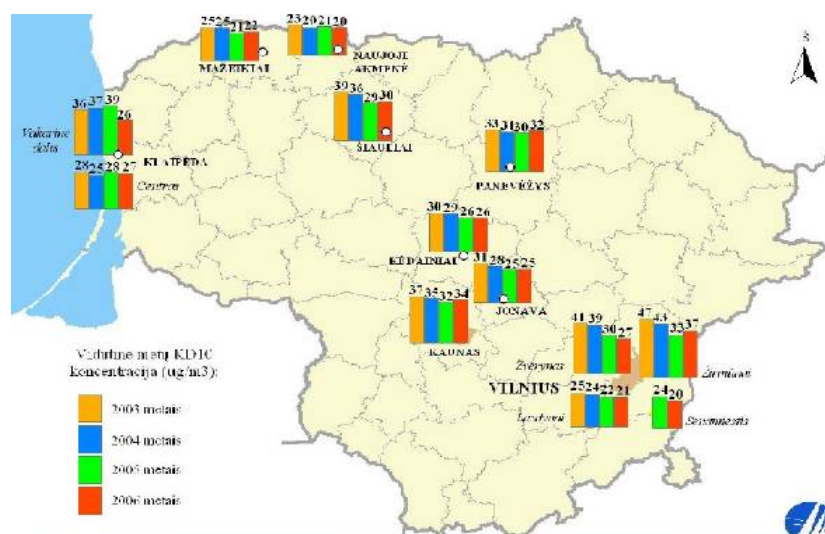
Oro kokybė

Stacionarių ir mobilių taršos šaltinių į atmosferą išmetami teršalai yra vienas svarbiausių veiksnių, sąlygojančių aplinkos oro kokybę. Teršalai kenkia ne vien tiesiogiai juos įkvepiant, bet žalingą poveikį daro ir ištirpę krituliuose, rūgštindami juos, arba betarpiškai nusėda ant augalų, dirvožemio, patenka į gruntinius vandenis ir tiesiogiai ar netiesiogiai veikia gyvuosius organizmus bei aplinkos kokybę.

Kėdainių rajone oro kokybė priklauso nuo vietinių taršos šaltinių – transporto, energetikos ir pramonės įmonių – išmetamų teršalų. Konkrečių rajono vietovių oro teršimas iš pramonės įmonių ir kitų stacionarių šaltinių priklauso nuo meteorologinių sąlygų - vėjų krypčių dažnio, vėjo greičio, kritulių kiekio.

Teršalų koncentracijų matavimai yra pagrindinis oro kokybės vertinimo metodas. Oro kokybės vertinimui ir valdymui Lietuvos teritorijoje išskirtos Vilniaus ir Kauno aglomeracijos bei zona (likusi Lietuvos teritorija be Vilniaus ir Kauno miestų). Oro kokybė vertinama lyginant išmatuotą teršalų, kurių vertinimą reglamentuoja ES direktyvos ir Lietuvos teisės aktai, koncentraciją su nustatytais užterštumo normomis. Nuolat matuojama ore susikaupusi kietųjų dalelių (KD_{10}), azoto oksidų (NO_2 , NO ir NO_x), sieros dioksido (SO_2), anglies monoksido (CO), ozono (O_3), benzeno, švino koncentracija.

Aplinkos apsaugos agentūros oro kokybės aglomeracijose ir zonoje 2006 m. vertinimo ataskaitos duomenimis, Kėdainių rajone KD_{10} koncentracija 22 dienas viršijo leistiną paros normą, tačiau nebuvo didesnė nei leistina vidutinė metinė koncentracija.

2.1 pav. Vidutinė metų KD_{10} koncentracija. (Aplinkos apsaugos agentūros duomenys)

Kiti oro kokybės tyrimo rodikliai – oro užterštumas anglies monoksidu, ozonu, benzenu, azoto oksidu – neviršijo leistinų normų.

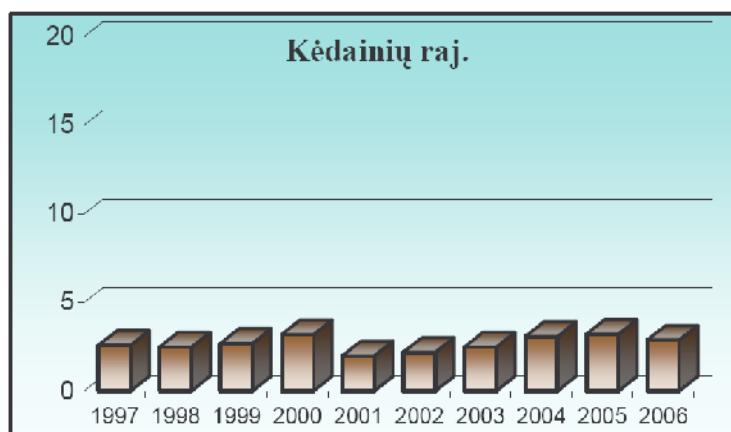
Stacionarieji taršos šaltiniai

Zonos teritorijoje pramonės ir energetikos įmonės per 2006 m. iš viso į atmosferą išmetė 76,8 tūkst. tonų teršalų.

Pagal pramonės ir energetikos įmonių pateiktas valstybines statistines ataskaitas, 2004 m. iš Kėdainių rajone veikusių įmonių į orą pateko apie 3084 tonų teršalų, iš kurių: apie 1468 t

sieros dioksido, 141 t azoto oksidų, 380 t lakiųjų organinių junginių, 15 t fluoro junginių, 629 t anglies monoksido, 330 t kietųjų dalelių ir kt. Lyginant su 2003 m. išmetimų kiekis padidėjo apie 584 t. 2005 m. ir 2006 m., lyginant su 2004-aisiais stacionariųjų taršos šaltinių išmetimų svyravimai buvo nedideli.

2.2 pav. Stacionariųjų taršos šaltinių į atmosferą 1997 - 2006 m. išmetų teršalų kiekis (tūkst.t/m) Kėdainių raj. (Aplinkos apsaugos agentūros duomenys)

Kietosiomis dalelėmis aplinką teršiančių stacionariųjų taršos šaltinių sąrašas ir iš šių šaltinių išmetamų KD_{10} kiekis pateikiamas lentelėje.

2.1 lentelė. Stacionariųjų taršos šaltinių teršiančių aplinką kietosiomis dalelėmis Kėdainių r. sąrašas

Eil. Nr.	Taršos šaltinis (objektas)	Per metus į aplinką išmetamų kietųjų dalelių kiekis,		
		2003	2004	2005
1	2	3	4	5
1.	AB "Lifosa"	198,191	188,471	209,354
2.	AB "Danisco Sugar Kėdainiai"	12,131	73,745	31,790
3.	ŽŪKB "Krekenavos mėsa"	-	0,022	0,038
4.	UAB "Kėdainių automobilių keliai"	15,866	20,976	16,384
5.	UAB "Akademijos komunalinės paslaugos" katilinė	-	-	0,639
6.	UAB "Akademijos komunalinės paslaugos" A.Kaplių katilinė	-	-	1,040
7.	UAB "Akademijos komunalinės paslaugos" Šlapaberžės katilinė	-	-	0,003
8.	UAB "Kemira-Lifosa"	13,967	17,633	14,023
9.	AB "Kėdainių grūdai"	20,664	20,661	20,138
10.	AB "Panevėžio energija" Kėdainių ŠTR Tiskūnų katilinė	0,878	0,592	1,402
11.	AB "Panevėžio energija" Kėdainių ŠTR Žibuoklių katilinė	0,471	-	-
12.	AB "Panevėžio energija" Kėdainių ŠTR	0,011	-	-

Eil. Nr.	Taršos šaltinis (objektas)	Per metus į aplinką išmetamų kietųjų dalelių kiekis,		
		2003	2004	2005
	Krakių katilinė			
13.	AB "Panevėžio energija" Kėdainių ŠTR Pagirių katilinė	0,017	-	-
14.	UAB "Natūrali oda"	4,652	7,136	4,867
15.	UAB "Medžio plokštė"	-	7,098	4,649
16.	UAB "Helanas"	0,756	0,906	1,482
17.	UAB "Izobara" Lančiūnavos katilinė	0,379	0,327	0,344
18.	Kėdainių pensionatas	0,039	0,039	0,041
19.	Kėdainių PRC Kaplių skyrius	0,082	0,512	0,210
20.	Kėdainių PRC Šlapaberžės skyrius	0,042	0,034	0,026
21.	UAB "Kėdainių butai"	0,129	0,048	0,006
22.	UAB "Akademijos komunalinės paslaugos"	1,240	1,090	-
23.	UAB "Kėdubusas"	1,330	-	-
	Iš viso:	270,845	339,290	306,436

Didžiausioji dalis aplinką labiausiai teršiančių Kėdainių rajono pramonės įmonių išsidėsčiusi pietrytinėje rajono dalyje (AB „Lifosa“, AB "Danisco Sugar Kėdainiai“), tad didžiausios KD_{10} emisijos koncentruojasi taip pat rajono pietryčiuose. Tokiomis aplinkybėmis aplinkinių teritorijų oro kokybė labai priklauso ir nuo vyraujančių vėjų krypties.

Be pramoninės veiklos, išskirtinos šios pagrindinės KD_{10} viršijimų priežastys:
pavasariį dėl nevalytų miestų teritorijų ir nesužaliavusių želdinių;

- žiemos metu dėl intensyvesnio kūrenimo;
- pavasariį ir rudenį dėl žolės bei šiukšlių deginimo priemiesčiuose;
- nepalankių sklaidai meteorologinių sąlygų;
- vykdomų statybų, remonto darbų.

Nors tyrimų metu oro užterštumas anglies monoksidu, ozonu, benzeno, azoto oksidu neviršijo leistinų normų, tačiau suminis teršalų poveikis aplinkai kai kuriuos žemės ūkio objektus pastebimas 3-5 km atstumu.

Mobilūs taršos šaltiniai

Pastaraisiais metais didžiulę įtaką aplinkos užterštumui turi mobilieji taršos šaltiniai – transportas. Tai sietina su didėjančiu automobilizacijos lygiu šalyje. Autotransporto išmetami teršalai ypač lemia KD_{10} padidėjimą (75 - 80 proc. visų KD_{10} – autotransporto išmetamosios dujos ir nuo gatvių dangos pakeliamos dulkės – "pakeltoji tarša", kai nuo nešvarių gatvių ar šalikelių dulkės į orą pakelia ne tik pravažiuojantys automobiliai, bet ir vėjo gūšiai), kurie dėl

nepalankių meteorologinių sąlygų kaupiasi jų išmetimo vietose. Ypač didelė koncentracija fiksuojama prie intensyvaus eismo kelių, besidriekiančių per Kėdainių rajoną – pirmojo rango magistralinio (tarptautinio) automobilių kelio "VIA BALTICA", transeuropinės magistralės automobilių kelio Vilnius – Klaipėda atšakos. Dėl didžiausio transporto srautų intensyvumo, prie pagrindinių rajono kelių dirvožemiuose didėja švino, chromo, nikelio sankaupos.

2.2 lentelė. Emisijos iš mobiliųjų taršos šaltinių. (Kėdainių RAAD duomenys)

<i>Eil. Nr</i>	Bendras teršalų kiekis iš mobiliųjų taršos šaltinių, t		
	2003	2004	2005
1.	1469,669	1964,221	2004,753

Sprendiniai

Oro kokybės apsauga yra viena iš prioritetinių aplinkos apsaugos sričių. Norint užtikrinti nekenksmingą žmonių sveikatai ir ekosistemoms oro kokybę, būtina siekti pagrindinių ūkio šakų poveikio aplinkai bei pavojaus žmonių sveikatai mažinimo, pasaulio klimato kaitos ir jos padarinių švelninimo. Kėdainių rajono bendrajame plane siūlomi šie sprendiniai oro kokybei užtikrinti:

3. *Modernių, aplinkai draugiškų technologijų diegimas pramonės įmonėse bei ūkiuose;*
4. *Pramonės įmonių bei joms gretimų teritorijų, pagrindinių kelių šalikelių apželdinimas, ypatingai vyraujančių vėjų pusėje;*
5. *Optimalių transporto jungčių vystymas, dviračių, pėsčiųjų eismo infrastruktūros vystymas, bei esamų jungčių tinkama priežiūra, siekiant sumažinti oro taršos emisiją iš mobiliųjų taršos šaltinių;*
6. *Tinkama kelių priežiūra - kelių asfaltavimas, periodiškas valymas (ypač pavasari valymas pakraščiuose susikaupusių druskos, smėlio, purvo, šiukšlių), laistymas sausuoju periodu, siekiant mažinti KD_{10} koncentraciją ore;*
7. *Bendro išmetamų teršalų kiekio nedidininimas planuojant naują pramoninę bei ūkinę veiklą;*
8. *Žemės ūkio objektų aplinkos būklės stebėjimas bei SAZ reikalavimų laikymosi kontrolė pagal Aplinkos ministerijos nustatytą tvarką;*
9. *Centralizuoto šilumos tiekimo katilinių pritaikymas dirbti ekologiškai švarių kuru.*

Vandens ištekliai

Paviršiniai vandens telkiniai

Vandens telkiniai užima 2,5 % rajono teritorijos. Kėdainių rajonas patenka į Nemuno baseiną, Nevėžio pabaseinį. Didžiausia rajono upė – Nevėžis. Šios upės nuolydžiai nedideli, slėniai platūs, ypač vaizdingi yra Nevėžio vingiai, taip vadinamos meandros. Nevėžiui būdingi aukšti pavasario potvyniai ir nedideli vasaros bei rudens poplūdžiai. Jis yra gana gilus, ypač žemupyje (4 – 9 m gylio), tačiau nevandeningas ir sausesniais metais labai nusenka.

Ežerų Kėdainių rajone mažai, yra tik keli nedideli, didžiausias – Baublio ežeras - 6,6 ha. Būdingas rajono bruožas — giliaslėnių upelių vietose telkšantys dirbtiniai vandens telkiniai. Daugelio nedidelių Kėdainių rajono upelių natūralios vagos ištiesintos, tačiau išlikusių natūralių upių ir upelių vagos turi didelę reikšmę Kėdainių rajono paviršinių vandens telkinių biologinei įvairovei bei ekologiniam stabilumui. Jų slėniuose plytinčios natūralios pievos yra tinkama terpė įvairių gyvūnų, augalų bei vabzdžių rūšių gyvamui. Natūralių upių ir upelių slėnių šlaitai ir priekrantinės juostos yra svarbiausios vietos pritekančio užteršto vandens natūraliam apsivalymui.

Požeminiai vandenys

Požeminiai vandens ištekliai Kėdainių rajone yra gana negausūs.

Gruntiniai vandenys, kuriuos įsirengę šachtinius šulinius naudoja daug kaimo vietovių gyventojų, Nevėžio žemumoje slūgso arti paviršiaus — per 0 – 3 m.

Arteziniai vandenys naudojami gyventojams tiekiant vandenį centralizuotai. Dažniausiai vartojamas vanduo iš 300 – 400 m gylio. Kadangi šie vandens ištekliai sąlygiškai yra riboti, jie dažnai papildomi į požemį nuleidžiant upių vandenį.

Hidrosferos apsauga

Vandens telkinių kokybė

Pagrindinė požeminio ir paviršinio vandens užterštumo priežastis Kėdainių rajone – nepakankamai valomos miesto, kaimų ir pramonės įmonių nuotėkos, netvarkingi savavališki sąvartynai bei žemės ūkio veikla. Teršalų patekimas į upių paviršinius vandenis tiesiogiai priklauso nuo gamtinių sąlygų bei žmogaus ūkinės veiklos. Upės ir vandens telkiniai užteršiami, išleidus koncentruotas (sutelktosios taršos) nuotėkas į vandens telkinį arba difuziniu būdu patekus taršai (pasklidajai taršai) į vandens objektą iš jo baseino.

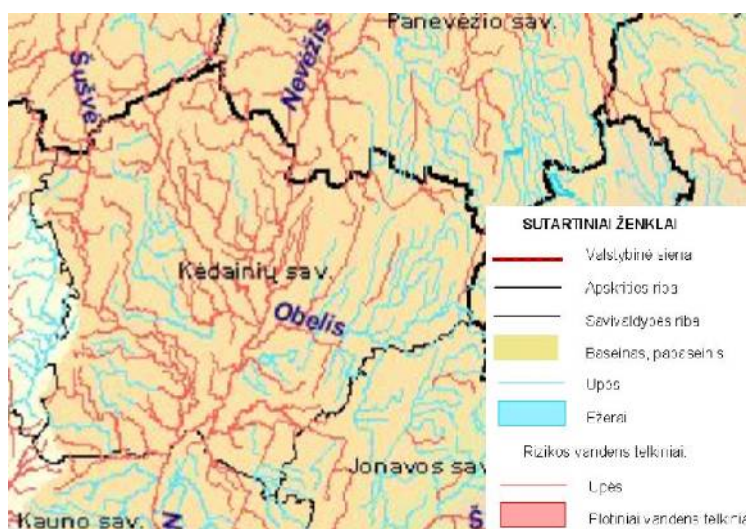
Pagal teršalų patekimo į vandenį būdą, išskiriami dvejopi taršos šaltiniai:

- sutelktosios taršos šaltiniai (vandens tarša miestų bei pramonės objektų nuotėkomis);
- pasklidosios taršos šaltiniai (dėl žemės ūkio veiklos).

Paviršinio vandens telkinius antropogeninė tarša veikia labiausiai. Kėdainių rajone yra gerai išvystyta pramonė, taigi paviršinių vandenį teršiančių įmonių yra daug. Viena didžiausių aplinkos teršėjų, yra trašų gamykla "Lifosa".

2005 m. Aplinkos ministerijos duomenimis, iš Kėdainių rajone tirtų upių, visose monitoringo vykdymo vietose, išskyrus Šušvę ties Guptilčiais, vandens kokybė neatitiko reikalavimų. Šušvės baseinas yra Nevėžio – vienos labiausiai teršiamų upių – baseino dalis. Nevėžio vandens kokybę sąlygojo Panevėžio ir Kėdainių miestų nuotėkos bei sumažėjęs upės vandeningumas.

2004 m. pabaigoje buvo identifikuotos reikšmingos žmogaus veiklos apkrovos (poveikis) paviršiniams vandens telkiniams ir atlikti vandens telkinių būklės tyrimai. Jų pasekoje buvo išskirti *rizikos vandens telkiniai* - telkiniai, kuriems yra grėsmė dėl neigiamo dėl žmogaus veiklos poveikio iki 2015 m. nepasiekti geros būklės bei telkiniai, kuriuose rastos didesnės medžiagų koncentracijos nei numatyta Pavojingų medžiagų direktyvoje (76/464/EEB) bei Gėlavandenių žuvų direktyvoje (78/659/EEB). Kėdainių rajone rizikos vandens telkinių itin daug. Didžiausias rizikos telkinių skaičius nulemtas sutelktosios taršos, t.y. miesto bei pramonės įmonių nuotėkomis, tačiau rizikos vandens telkinių baseinai dėl pasklidosios taršos užima didžiąją dalį Kėdainių r. ploto. Didžioji dalis Kėdainių r. paviršinių vandens telkinių priskirti *rizikos vandens telkiniams*.

2.3 pav. Rizikos vandens telkiniai Kėdainių r. 2004 m. (Aplinkos apsaugos agentūros duomenys)

Nuotekų užterštumas Kėdainių rajone

Statistikos departamento duomenimis, 2004 m. Kėdainių rajone išleistų nuotėkų tarša gerokai viršijo galiojančias normas. Rajone vandens paslaugomis naudojasi apie 35 % gyventojų, todėl realus ūkio ir buitės reikmėms sunaudojamo vandens kiekis bei į hidrosferą išleidžiamų nuotėkų kiekis ir jų kokybė nėra žinomi.

Didelė problema Kėdainių r. yra žemės ūkio objektų nuotėkų užterštumas. Dėl netinkamai tvarkomo mėšlo kasmet į aplinką nuteka 79 t azoto, 32 t fosforo ir 107 t kalio junginių.

2.3 lentelė. Nuotėkų išleidimas 2004 m. (Statistikos departamento duomenys)

	<i>Ūkio, buitės ir gamybos nuotėkos, išleistos į paviršinius vandenis, m³</i>				
	Iš viso	Kurių nereikia valyti	Išvalytų iki DLT normų	Nepakanka mai išvalytų	Užterštų
Kėdainių raj.	6469,0	1751,0	224,0	4494,0	-

Kritulių užterštumas

Krituliai, plaudami atmosferą, šalina iš jos tirpias vandenyje dujas bei aerozolius ir grąžina atmosferos teršalus žemės ekosistemoms. Grįžtantys į žemės paviršių teršalai pažeidžia natūralius cheminius procesus ir su jais susijusius įvairius gyvybinius ciklus.

Kritulių cheminę sudėtį labiausiai veikia sieros ir azoto antropogeninė tarša. Cheminių priemaišų koncentracijas krituliuose lemia ne tik teršalų kiekiai atmosferoje, bet ir kritulių kiekis bei jų pobūdis, taip pat atmosferoje vykstantys fizikiniai procesai ir cheminės reakcijos, veikiančios teršalų fizikines ir chemines savybes. Cheminių elementų koncentracijos krituliuose susijusios ir su geografine vietovės padėtimi, meteorologiniais veiksniais.

Kėdainių rajone kritulių užterštumui daugiausia įtaką daro Kėdainių trašų gamykla.

Geriamojo vandens kokybė

Kėdainių rajone geriamas vanduo tiekiamas iš požeminių vandens šaltinių. Dėl geologinių ypatybių, Kėdainių rajonas patenka į potencialios rizikos vandens kokybei zoną, todėl jo apsauga nuo papildomos antropogeninės taršos itin svarbi.

Didelė problema dėl geriamojo vandens kokybės yra kaimuose, kur buityje naudojamas šachtinių šulinių vanduo, daugelyje vietų užterštas nitratais ir nitritais. Savivaldybės ekologo ataskaitos už 2004 metus pateiktais duomenimis, 2004 m. Kėdainių rajone 80% šachtinių šulinių vanduo užterštas nitratais. Nitratų kiekis šulinių vandenyje 2-4 kartus viršijo leistinus dydžius, pagal normas, skirtas suaugusiems žmonėms (HN 24:2003). Vanduo užteršiamas azotinėmis trašoms bei irstančioms organinėms medžiagoms patenkant į gruntinį vandenį dideliame plote aplink šulinius.

Sprendiniai

Pagrindinis vandens išteklių apsaugos tikslas yra mažinti žmogaus ūkinės veiklos įtaką vandenims, užtikrinti gerą ekologinę būklę visuose vandens telkiniuose, tai yra turi būti užtikrinta ne tik cheminė vandens kokybė, bet ir biologinė įvairovė. Tuo vadovaujantis Kėdainių r. bendrojo plano sprendiniuose siūloma:

- 1. Apželdinti Nevėžio ir Šušvės upių slėnius, siekiant išvengti vandens lygio svyravimų bei bioįvairovės degradavimo;*
- 2. Vengti natūralaus hidrografinio tinklo struktūros keitimo siekiant išsaugoti ekosistemų biologinę įvairovę bei ekologinį stabilumą;*
- 3. Naikinti suardyto natūralaus hidrografinio tinklo neigiamas pasėkmes – taikyti priemones, mažinančias upių vagų dumblių užtvankų baseinuose, krantų eroziją, įrengti pralaidas*

žuvų migracijai per užtvankas, kur reikia, įrengti slenksčius, vengti vandens resursų naudojimo sausuoju periodu, kai vandens srautas mažesnis už sanitarinį debitą;

4. Visoms pramonės įmonėms išleidžiančioms nuotėkas į atvirus vandens telkinius ar į miesto centralizuotus nuotėkų tinklus privalomai turėti pirminio valymo įrenginius. Projektuojant naujas potencialiai taršias teritorijas (degalines ir kt.) numatyti privalomą lietaus nuotėkų išvalymą vietiniuose valymo įrenginiuose;

5. Renovuoti mažuosius vandens valymo įrenginius, kurių išleistuvai išeina į Kėdainių rajono upes;

6. Modernizuoti esamų gyvulininkystės ūkių mėšlides pagal aplinkosauginius reikalavimus, įrengti sandarius srutų surinkimo rezervuarus. Stebėti šių objektų aplinkos būklę bei kontroliuoti jų veiklą pagal Aplinkos ministerijos nustatytą tvarką;

7. Rengiant specialiuosius planus kaimo vietovėje, pažymėti žemės ūkio objektų sanitarinės apsaugos zonas. Jose, vadovaujantis Vyriausybės patvirtintomis Specialiosiomis žemės ir miško naudojimo sąlygomis (1992 05 12 nutarimas Nr. 343), draudžiama statyti gyvenamuosius namus ir visuomeninius pastatus, o esamos sodybos ar visuomeniniai pastatai gali būti rekonstruojami tik įvertinus neigiamą veiklos poveikį sveikatai ir šiose zonose gyvenantiems asmenims sutikus.

8. Skatinti ekologinius ūkininkavimo metodus;

9. Plėsti centralizuotus vandentiekio tinklus rajono teritorijoje;

10. Centralizuoti nuotėkų surinkimą miestelių teritorijose, garantuojant nuotėkų nepatekimą į paviršinius vandens telkinius bei į gruntinius vandenis;

11. Inžinerinės infrastruktūros vystymą orientuoti į tausojantį vandens išteklių vartojimą.

Dirvožemis ir žemės gelmės

Dirvožemis ir jo kokybė

Kėdainių rajone dirvožemiai gana įvairūs - lengvi ir vidutiniai priemoliai, priesmėlio ir smėlio, vyraujantys - velėniniai glėjiniai ir velėniniai karbonatiniai priemoliniai dirvožemiai. Šie dirvožemiai neutralios reakcijos ir turi daug puvenų. Jie itin derlingi ir tinkami įvairioms žemės ūkio kultūroms auginti. Patys našiausi Lietuvoje velėniniai karbonatiniai dirvožemiai aptinkami Nevėžio ir Dotnuvėlės slėniuose. Pelkinių ir jaurinių dirvožemių rajone palyginti nedaug.

Dirvožemio kokybės ir būklės požiūriu, Kėdainių rajone aktualiausias yra organinės medžiagos praradimo, pasklidusios taršos, dirvožemio erozijos, taip pat natūralaus dirvožemio rūgštėjimo, taršos iš žemės ūkio bei didžiųjų stacionarių taršos šaltinių grėsmės.

Pažeistos žemės

Pagrindiniai pažeistų žemių plotai – apleisti karjerai, sąvartynai, numelioruoti laukai, buvusių karinių bazių bei pramonės įmonių teritorijos, užterštos naftos produktais, sunkiaisiais metalais, kitomis jų veikloje naudojamomis medžiagomis, kitos technogeniškai pažeistos teritorijos. Pažeistas žemes būtina rekultyvuoti, atstatant kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą bei estetinį patrauklumą.

Kėdainių rajone yra 18 rekultivuotinių sąvartynai. Šiuo metu palaipsniui uždaromi seni, neatitinkantys aplinkosauginių reikalavimų sąvartynai, rengiami jų rekultivavimo projektai. Atliekos deponuojamos tik naujai įrengtame Zabieliškio sąvartyne.

Pagal Valstybinį strateginį atliekų tvarkymo planą iki 2010 m. numatyta sukurti 10 regioninių atliekų tvarkymo sistemų ir uždaryti visus senus sąvartynus. Kauno regione numatoma palikti 2 komunalinių atliekų sąvartynus: Kauno miesto Lapių sąvartyną ir Kėdainių r. Zabieliškio sąvartyną. Pagal šį planą uždarytų sąvartynų rekultivavimą numatoma užbaigti iki 2012 m.

Su buitėmis atliekomis į sąvartynus patenka dideli kiekiai pavojingų atliekų (baterijos, dienos šviesos lempos ir pan.). Šiuo metu nėra tinkamai funkcionuojančios ir gamybinių pavojingų atliekų tvarkymo sistemos, todėl dideli jų kiekiai sukaupti pačiose gamyklose. Kėdainių rajone itin aktualus AB „Lifosa“ gamybos proceso atliekų – fosfogipso kalnų – utilizavimo klausimas. Šiuo metu šios atliekos užima 84 ha plotą ir kasmet didėja. Jie ne tik yra grėsmė aplinkos ekologiniam stabilumui, bet ir neigiamai veikia Kėdainių rajono kraštovaizdį, mažina jo estetinę kokybę bei patrauklumą.

Žemės gelmių ištekliai

Kėdainių rajonas nepasižymi itin gausiais žemės gelmių ištekliais. Gausiausia čia durpių, smėlio bei žvyro karjerų.

2.4 lentelė. Durpių telkiniai Kėdainių rajone (Lietuvos geologijos tarnybos duomenys)

Nr.	Pavadinimas	Numeris	Rūšis	Adresas	Tipas	Ištirtumas	Pastabos
623	Aukos	1/351	Durpes	Kėdainių r. sav., Gudžiūnų sen.	aukštapelkinis	Pž	
624	Gilupis	31	Durpes	Kėdainių r. sav., Truskavos sen.	žemapelkinis	Pž	
621	Laukagalis	3/353	Durpes	Kėdainių r. sav., Truskavos sen., Laukagalio k.	aukštapelkinis	Dž	
622	Pavermenys	2/352	Durpes	Kėdainių r. sav., Truskavos sen., Pavermenio k.	tarpinis	Dž	
621	Laukagalis	3/353	Durpes	Kėdainių r. sav., Truskavos sen., Laukagalio k.	žemapelkinis	Dž	
621	Laukagalis	3/353	Durpes	Kėdainių r. sav., Truskavos sen., Laukagalio k.	tarpinis	Dž	
622	Pavermenys	2/352	Durpes	Kėdainių r. sav., Truskavos sen., Pavermenio k.	žemapelkinis	Dž	

Nr.	Pavadinimas	Numeris	Rūšis	Adresas	Tipas	Ištirtumas	Pastabos
623	Aukos	1/351	Durpes	Kėdainių r. sav., Gudžiunų sen.	aukštapelkinis	Pž	
624	Gilupis	31	Durpes	Kėdainių r. sav., Truskavos sen.	žemapelkinis	Pž	
623	Aukos	1/351	Durpes	Kėdainių r. sav., Gudžiunų sen.	žemapelkinis	Pž	

2.5 lentelė. Birių iškasenų telkiniai Kėdainių rajone (Lietuvos geologijos tarnybos duomenys).

Nr.	Pavadinimas	Sklypas	Rūšis	Adresas	Ištirtumas	Pastabos
1	2	3	4	5	6	7
2274	Ambraziūnai		Smėlis	Kėdainių r. sav.	Pa	
2277	Angiriai		Žvyras	Kėdainių r. sav.	Pa	
2275	Aušra		Žvyras	Kėdainių r. sav.	Pa	
2285	Bajėnai		Smėlis	Kėdainių r. sav.	Pa	
2554	Baldinka		Smėlis	Kėdainių r. sav.	Pa	
2555	Beinaičiai I		Smėlis	Kėdainių r. sav.	Pa	
2556	Beinaičiai II		Smėlis	Kėdainių r. sav.	Pa	
2279	Čiukiškiai		Žvyras	Kėdainių r. sav.	Pa	
2276	Daškoniai		Smėlis	Kėdainių r. sav.	Pa	
2281	Josvainiai II		Smėlis	Kėdainių r. sav.	Pa	
2286	Lančiūnava		Smėlis	Kėdainių r. sav.	Pa	
2284	Rudakiai		Smėlis	Kėdainių r. sav.	Pa	
2273	Slabada		Žvyras	Kėdainių r. sav.	Pa	
2278	Sviliukai		Žvyras	Kėdainių r. sav.	Pa	
2282	Šingaliai I		Smėlis	Kėdainių r. sav.	Pa	
2283	Šingaliai II		Smėlis	Kėdainių r. sav.	Pa	
2280	Šušvės kilpa		Žvyras	Kėdainių r. sav.	Pa	
2557	Vaiskupis		Smėlis	Kėdainių r. sav.	Pa	
2553	Vilkaičiai		Smėlis	Kėdainių r. sav.	Ps	
938	Gailiakaimis		Žvyras	Kėdainių r. sav., Josvainių sen.	Pž	
938	Gailiakaimis		Žvyras	Kėdainių r. sav., Josvainių sen.	Dž	
948	Josvainiai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Josvainių sen.	Pž	
931	Paliepiai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Josvainių sen.		
955	Babėnai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Kėdainių kaimiškoji sen.	Pž	
941	Sirutiškis		Žvyras	Kėdainių r. sav., Kėdainių kaimiškoji sen.	Pž	
941	Sirutiškis		Žvyras	Kėdainių r. sav., Kėdainių kaimiškoji sen.	Dž	
949	Dovydiškiai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Krakių sen.	Pž	
945	Girvainiai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Krakių sen.		
947	Pašušvys		Žvyras	Kėdainių r. sav., Krakių sen.		
2236	Gelnai		Smėlis	Kėdainių r. sav., Pelėdnagių sen.		
939	Pėdžiai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Pelėdnagių sen.	Dž	
939	Pėdžiai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Pelėdnagių sen.	Dž	
937	Šilainiai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Pelėdnagių sen.	Pž	
937	Šilainiai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Pelėdnagių sen.	Dž	
953	Šilainiai II		Smėlis	Kėdainių r. sav., Pelėdnagių sen.		
933	Piliakalnis		Žvyras	Kėdainių r. sav., Šėtos sen.		
933	Piliakalnis		Žvyras	Kėdainių r. sav., Šėtos sen.		
944	Šėta		Smėlis	Kėdainių r. sav., Šėtos sen.	Dž	
951	Paežeriai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Truskavos sen.		
921	Milžemiai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Vilainių sen.	Dž	
921	Milžemiai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Vilainių sen.	Dž	
921	Milžemiai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Vilainių sen.		
921	Milžemiai		Žvyras	Kėdainių r. sav., Vilainių sen.		
922	Milžemiai II		Žvyras	Kėdainių r. sav., Vilainių sen.	Dž	
952	Suleva		Žvyras	Kėdainių r. sav., Vilainių sen.	Pž	
952	Suleva		Žvyras	Kėdainių r. sav., Vilainių sen.	Pa	

Sprendiniai

Dirvožemio apsaugos tikslas – numatyti priemonės antropogeninės kilmės dirvožemio pažeidimų prevencijai arba jau įvykusių pažeidimų, sąlygojančių dirvožemio derlingojo sluoksnio sunaikinimą ar derlingumo sumažinimą, pasekmių šalinimui. Taip pat būtina užtikrinti dirvožemio ir biologinę įvairovę.

Siekiant įgyvendinti dirvožemio apsaugos tikslus, siūloma:

- *darniai plėtoti gamtinių išteklių naudojimą, išsaugant juos bei kokybišką aplinką ateities kartoms.*
- *modernizuoti atliekų tvarkymo infrastruktūrą;*
- *nuolat vykdyti dirvožemio kokybės monitoringą, kad būtų gaunami patikimi duomenys apie ūkinės veiklos poveikį aplinkai bei jos pokyčius. Tokiu būdu efektyviau planuoti ir įgyvendinti aplinkos inžinerijos priemonės antropogeniniam poveikiui valdyti.*

Išekspluatuotus karjerus, uždaromus sąvartynus ir kitas pažeistas žemės būtina rekultyvuoti. Siūlomos šios pažeistų žemių rekultivavimo ir konversijos kryptys:

- *miškų įveisimas;*
- *techninių ir kitų naudingųjų augalų auginimas;*
- *techninių ir kitų naudingųjų augalų auginimas;*
- *vandens telkinių įrengimas;*
- *statybos ir rekreacijos plotai;*
- *plotai vertingoms ekosistemoms bei biologinei įvairovei atsikurti ir jau atsikūrusiai išsaugoti.*

Fizinė tarša

Triukšmo lygis, skirtingai nuo klimato, kraštovaizdžio bei kitų gamtinių veiksnių, keičiasi milžinišku greičiu. Per paskutiniuosius 10 metų Lietuvoje miesto triukšmas padidėjo vidutiniškai 0,5 - 1 dB per metus. Vertinant šiuos pakitimus, reikia žinoti, kad garso slėgio padidėjimą 10 dB žmogus suvokia, kaip garsumo padidėjimą 2 kartus.

Triukšmas daro didelę tiesioginę įtaką žmonių sveikatai bei gyvenamosios ir poilsio aplinkos kokybei. Daugelis gyventojų kenčia dėl transporto priemonių keliamo triukšmo. Aktualiausia ši problema yra tuose Kėdainių r. gyvenvietėse, pro kurias eina svarbiausi keliai - pirmojo rango magistralinis (tarptautinis) automobilių kelias "VIA BALTICA", transeuropinės magistralės automobilių kelio Vilnius – Klaipėda atšakos.

Sprendiniai

Didėjant triukšmo lygiui būtina užtikrinti gyvenamųjų teritorijų apsaugą nuo transporto keliamo triukšmo. Šiam tikslui įgyvendinti siūlomos priemonės:

- *kelio dangos nuolatinė priežiūra;*
- *statinių - ekranų bei kitų triukšmo ekranų panaudojimas;*
- *transporto priemonių važiuojamojo greičio ribojimas, kelių atkarpose greta gyvenamųjų teritorijų.*

5.2. Kultūros vertybės

1. Kultūros paveldo teritorijų tinklo diferenciacija ir optimizavimo galimybės

Kėdainių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo sprendinių dalyje detalizuojamos Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytos kultūros paveldo teritorijų saugojimo ir naudojimo sistema bei gairės. Dalies „Kultūros paveldo teritorijų naudojimas ir apsauga“ tikslas – užtikrinti kultūros paveldo teritorijų tvarkymą bendroje rajono raidoje integruojant į kultūrinio kraštovaizdžio teritorinę apsaugą. Kultūros paveldo teritorijų apsaugos užtikrinimui numatytas objektų tinkamas panaudojimas, kuris užtikrintų nekilnojamojo kultūros paveldo išlikimą.

Kėdainių rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo sprendinių dalyje nagrinėjami teritoriniai kultūros paveldo objektai reikšmingi kultūriniam kraštovaizdžiui, taip pat svarbūs rajonui pavieniai nedidelę teritoriją užimantys objektai, reikšmingi teritorijų planavimui, atstovaujantys vidurio Lietuvos regiono kultūrinį paveldą Lietuvoje ir užsienyje. Tai buvusių dvarų sodybos ir archeologinio paveldo objektai. Kraštovaizdžio apsaugai reikšmingiausių rajono teritorijos nekilnojamųjų kultūros paveldo objektų sąrašas pateikiamas plane. Reikšmingiausiais laikytini į kultūros paveldo Registrą įtraukti teritoriniai nekilnojamojo kultūros paveldo objektai, pasižymintys menine arba/ir kraštovaizdine verte. Tai – archeologinės vertybės – piliakalniai, buvusių dvarų sodybos, laidojimo vietos atspindi valstybės kultūros ir istorijos raidą. Reikšmingiausi objektai pasižymi ryškiausiu vizualiniu poveikiu kraštovaizdyje, teritorinė apsauga yra būtina jų kultūrinei vertei išsaugoti.

Kėdainių rajono bendrojo plano kultūros paveldo dalis nustato savivaldybės teritorijos nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo prioritetus bei priemones, užtikrinančias kultūros paveldo objektų išsaugojimą. Plano sprendiniai vadovaujasi Lietuvos nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-2039), kur nurodoma, kad Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas yra vienas iš Lietuvos darnaus vystymosi prioritetų (str. 23.11, Žin., 2003, Nr. 89-2039), nustatytomis kultūros paveldo išsaugojimo gairėmis.

Sprendiniai atitinka rajono savivaldybės lygmens teritorijų planavimo reikalavimus ir parengti pagal Savivaldybės teritorijos bendrojo plano rengimo taisyklės (Žin., 2004, Nr. 83-3029). Pateikiamos sąvokos ir sprendinių turinys atitinka Lietuvos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymą (Žin., 2004, Nr. 153-5571) ir Lietuvos teritorijos bendrąjį planą, kuris įtvirtina principą, kad kultūros paveldo išsaugojimą būtina vertinti kaip svarbų veiksnių, įtakančių vietovės ekonominę plėtrą (1 str. 3 sk., Žin., 2002, Nr. 110-4852).

Nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas laikomas neatsiejama Kėdainių savivaldybės teritorijos plėtros dalimi. Pagrindine strategine teritorijos plėtros kryptimi plano koncepcija numato decentralizuotą koncentraciją, kuri atitinka integralios kultūros paveldo apsaugos sampratą – siekiama vertingiausių objektų išsaugojimo, skaitant jų naudojimą visuomenės reikmėms.

Pateikiami sprendiniai taip pat atitinka tikslus, numatytus Lietuvos ratifikuotoje Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo globos konvencijoje (5 str.; Žin., 1997, Nr. 19-411):

- priimti generalinę politiką, kuri siektų kultūros ir gamtos paveldui suteikti tinkamą vaidmenį bendruomenės gyvenime ir to paveldo globą integruoti į bendras planavimo programas;
- vystyti mokslinius ir techninius tyrimus ir tyrinėjimus ir paruošti veiksmingas priemones, kurios įgalintų valstybę neutralizuoti grėsmę, iškilusią kultūros ir gamtos paveldui;
- imtis tinkamų įstatyminių, mokslinių, techninių, administracinių ir finansinių priemonių, būtinų šio paveldo identifikavimui, globai, išsaugojimui (konservavimui), reprezentavimui bei reabilitavimui.

Pateikiami sprendiniai yra siejami su gamtos paveldo apsaugos reikalavimais ir atitinka aplinkos tvarkymo tikslus, nustatytus Lietuvos ratifikuotoje Europos kraštovaizdžio konvencijoje (5 ir 6 str., Žin., 2002, Nr. 104-4621):

- įteisinti kraštovaizdį kaip svarbią žmonės supančios aplinkos sudedamąją dalį, jų bendro kultūros ir gamtos paveldo apraišką bei jų savasties pagrindą;
- integruoti kraštovaizdį kaip reiškinį į savo teritorijų ir miestų planavimo politiką bei savo kultūros, aplinkos, žemės ūkio, socialinę ir ekonominę politiką, taip pat į kiekvieną kitą politikos sritį, galinčią turėti poveikį kraštovaizdžiui;

- nustatytus kraštovaizdžius įvertinti atsižvelgiant į suinteresuotų dalyvių ir atitinkamos gyventojų grupės jiems priskiriamą ypatingą vertę.

2. Nekilnojamųjų kultūros paveldo vertybių teritorinė sklaida kraštovaizdyje

Teritorinį nekilnojamąjį kultūros paveldą sudaro vizualiniu požiūriu išraiškingiausios, valstybės istorijos ir kultūros raidą atspindinčios kultūros paveldo teritorijos. Kėdainių rajone didžiausia kultūrine verte, išskirtiniu vaidmeniu kraštovaizdyje pasižymi: Dotnuvos buv. dvaro sodyba ir Akademijos statinių kompleksas, Dotnuvos bažnyčia su vienuolynu, Apytalaukio, Lančiūnavos buv. dvarų sodybos ir kt.

Nekilnojamiesiems kultūros paveldo objektams, patenkantiems į rekreacinių arealų zoną jų panaudojimo prioritetą teikiamas rekreacinei funkcijai, nustačius jų apsaugos zonas, kurias reglamentuoja Kultūros paveldo objektų teritorijas ir apsaugos zonas nustatantys specialieji planai. Saugomose teritorijose (draustiniuose, valstybiniuose parkuose ir kt.) esantiems kultūros paveldo objektams apsaugos zonos nenustatomos.

Lietuvos Respublikos Bendrajame plane Kėdainių rajonas priskirtas buvusių dvarų sodybų tvarkymo prioriteto zonai ir dalinio archeologinio ir urbanistinio paveldo objektų tvarkymo prioriteto zonai. Rajonas priskirtas didelio dvarų sodybų paveldo problematiškumo zonai.

Kultūros paveldo rūšių apsaugos prioriteto zonoms, pagal Lietuvos Respublikos teritorijos Bendrąjį Planą, atsižvelgiant į objektų bendrą būklę, vertę, ekonomines galimybes, numatomos tvarkymo darbų kryptys:

- archeologinėms vietovėms – konservavimo kryptis;
- laidojimo vietoms – konservavimo kryptis;
- urbanistinėms vietovėms – konservavimo su daliniu atkūrimu kryptis;
- dvarų sodybų paveldui – konservavimo ir restauravimo, atsižvelgiant į sodybos struktūrą, pastatus, jų aplinką su parku, kryptis;
- kitiems statiniams ir statinių kompleksams – konservavimo, restauravimo ir dalinio atkūrimo (išimtiniais atvejais) kryptis.

3. Kultūros paveldo vietovių apsaugos, naudojimo ir tvarkymo programos

Kultūros paveldo vietovių apsaugą, pritaikymą ir naudojimą užtikrina valstybinės ilgalaikės programos:

- *etninės kultūros plėtros valstybinė programa*, patv. 2003 m. birželio 19 d. nutarimo Nr. 793. Tikslas – nustatyti etninės plėtros prioritetingas kryptis, sudaryti finansines ir teisines prielaidas, užtikrinti kultūros paveldo išsaugojimą, pažinimą ir naudojimą, plėtoti etnografinių regionų savitumą, integruoti etninę kultūrą į švietimo sistemą, gerinti etninės kultūros subjektams tinkamas veiklos sąlygas, didinti etninės kultūros

vaidmenį bendrame kultūros procese. Remiantis šia programa galimas nykstančios etninės kultūros gaivinimas regione. Tai padėtų išsaugoti išlikusius tradicinės architektūros elementus.

- *Ilgalaikė dvarų paveldo objektų – istorinių želdynų (parkų) tvarkymo darbų programa*, patv. 2005 m. sausio 10 d. KVAD (KPD) įsakymu Nr. Į-09. Numatomos programos formavimo prielaidos, pagrindinės programos nuostatos ir priemonės jų išsaugojimui. Įgyvendinant šią programą vykdomas kompleksiškas dvarų kultūros paveldo puoselėjimas regione, galimas istorinio kraštovaizdžio elementų atkūrimas Kėdainių rajono savivaldybės teritorijoje.
- *Ilgalaikė medinių dvarų paveldo objektų tvarkymo darbų programa*, patv. 2005 m. sausio 5 d. KVAD (KPD) direktoriaus įsakymu Nr. I-04. Numatomos metodologinės apsaugos nuostatos ir juridinės bei informacinės priemonės medinių dvarų paveldo objektų išsaugojimui. Ši programa svarbi pažeidžiamiausio – medinio dvarų paveldo – apsaugai ir tvarkymui. Šios programos vykdymas būtinas medinių dvarų pastatų ir statinių išlikimo užtikrinimui.
- LR Vyriausybės nutarimas: *Del dvarų paveldo išsaugojimo programos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo* (2003 m. balandžio 18 d. Nr. 481).
- *Kultūrinio turizmo plėtros programa*. (Vilnius, 1998). Joje numatytos kultūrinio turizmo plėtros programos tikslai ir uždaviniai, programos realizavimo priemonės.

Laukiami rezultatai įgyvendinant šias programas:

1. sudaromos palankesnės sąlygos kultūros paveldo objektų išsaugojimo užtikrinimui ir integravimui į visuomenės gyvenimą;
2. efektyvesnis ES fondų ir kitos tarptautinės paramos panaudojimas;
3. sudaromos palankesnės sąlygos pristatyti Europoje Lietuvos kultūros paveldą;
4. sudaromos palankesnės sąlygos valstybės ekonominei, socialinei ir kultūrinei raidai, geresniems kultūrinės tapatybės elementų, tradicijų ir gyvenimo būdo ryšiams nacionaliniu, regioniniu bei vietiniu lygiais.

4. Nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkyba ir panaudojimas

Kėdainių rajono bendrojo plano sprendiniai įgyvendinami remiantis pagrindinėmis kultūros paveldo apsaugos nuostatomis:

10. išsaugoti ir atgaivinti paveldėtą regionų savitumą atspindintį kultūros paveldą;
11. stiprinti valstybės institucijų ir visuomenės atsakomybę už kultūros paveldo išsaugojimą.

Kultūros paveldo objektai – piliakalniai, pastatų kompleksai, atskiri pastatai kartu su gamtos paminklais yra ir kartu kultūrinio turizmo išteklių. Kėdainių rajono kultūros paveldo apsauga realizuojama pritaikant jį viešajam pažinimui ir naudojimui, kultūriniam turizmui plėtoti. Remiantis Europos kultūros paveldo apsaugos dokumentais kultūros vertybės saugomos jas naudojant. Konkretesnis kultūros paveldo objektų pritaikymas detalizuojamas specialiuosiuose kultūros paveldo objektų apsaugos planuose.

Kėdainių rajone kultūros paveldo objektų panauda ir pritaikymas galimas įvairus. Perspektyviausia buvusių dvarų sodybų kompleksus pritaikyti visuomeninei paskirčiai ar turizmo infrastruktūrai. Rajone didelė turizmui tinkamų objektų įvairovė, kurių atranka panaudojimui gali būti įvairios paskirties – ekspozicinė, infrastruktūrinė, mišri.

Rajono kultūros paveldo išsaugojimo užtikrinimui galimos kultūros paveldo pritaikymo viešajam naudojimui priemonės. Kultūros paveldo tvarkymas ir naudojimas Kėdainių rajono objektams pateikiamas 1 lentelėje. Priemonės siūlomos pagal objektų rūšis. Galimos kultūros paveldo pritaikymo priemonės pateikiamos remiantis LR kultūros paveldo objektų Registro duomenimis ir kultūros paveldo apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais.

1 lentelė. Kultūros paveldo objektų tvarkyba ir naudojimas.

Eil. Nr.	Kultūros paveldo objektai	Tvarkybos kryptis ir naudojimo prioritetai
1	2	3
1.	Urbanistinės vietos Kėdainių senamiestis rajono bendrajame plane nenagrinėjamas	
	Krakių miestelio istorinė dalis	Inicijuoti vertingųjų savybių nustatymą dėl savivaldybės lygmens apsaugos statuso suteikimo
2.	Archeologinės vertybės - piliakalniai Bakainių, Šukonių Kalnaberžės, Lameikiškių, Vaidatonių, Vosbučių, Ambraziūnų, Pilsupių ir kt.	Pritaikymas kultūriniam, pažintiniam turizmui. Reikalinga atlikti objektų tinkamų lankymui ar moksliniam tyrinėjimui atranką. Nustatomos apsaugos zonos ir tvarkymo režimai. Eksponuotiems lankytojiems objektams parengiami tvarkymo projektai.
3.	Statinių kompleksai, statiniai <u>Sakraliniai statiniai</u> Dotnuvos bažnyčios ir vienuolyno ansamblis, Paberžės bažnyčia su klebonija, Krakių bažnyčia ir kt.	Pastatai pritaikomi kultūriniam, pažintiniam turizmui, restauruojant ar rekonstruojant įvertinti architektūros paveldo regioninius ypatumus. Pritaikant lankymui sakralinius statinius, prioritetas teiktinas svarbiausiam jų apsaugos

		tiksliui – viešajai pagarbai.
	<u>Buv. dvarų sodybos</u> Dotnuvos buv. dvaro sodybos ir Akademijos statinių kompleksas, Apytalaukio, Lančiūnavos, Pavermenio, Sirutiškio, Terespolio ir kt.	Pritaikomos kultūriniam pažintiniam turizmui, visuomeninei paskirčiai ar turizmo infrastruktūrai, gyvenamai paskirčiai. Parengti specialiuosius planus patikslinant teritorijų ir apsaugos zonų ribas ir paveldotvarkos priemones.
	Buv. dvarų sodybų fragmentai	Inicijuoti neįrašytų į LR Kultūros paveldo registrą.
4.	<u>Ivykių, laidojimo vietos, monumentai</u> Žuvimo vietos, kapinės, žymių žmonių kapai, senosios žydų kapinės, karių kapinės, genocido vietos.	Pritaikomos kultūriniam-pažintiniam turizmui, prioritetas – viešoji pagarba. Paveldotvarkos projektų, pritaikant lankymui parengimas. Laidojimo vietos, neįtrauktos į LR Kultūros vertybių registrą tvarkomos pagal kapinių taisykles.

Senkapius (tame tarpe ir išbrauktus iš registro) bei senąsias kaimo kapines būtina papildomai ištirti, siekiant nustatyti jų apsaugos statusą.

5. Kultūros paveldo vertybių pritaikymas

Kėdainių rajono savivaldybės kultūros paveldo apsauga realizuojama, ji pritaikant viešajam naudojimui, ir kultūriniam bei pažintiniam (vietiniam bei tarptautiniam) turizmui vystyti, etnokultūros puoselėjimui ir propagavimui.

Statiniai ir statinių kompleksai gali būti naudojami tik apžiūrėjimui, apžiūrėjimui infrastruktūros plėtrai, gyvenamajai, švietimo funkcijoms. Juose gali vykti įvairūs renginiai. Objektų pritaikymas detalizuojamas jų tvarkymo projektuose.

Siūlomiems saugoto urbanistinio paveldo objektuose turi būti išsaugotos visos būdingos miestelių funkcijos. Kad miesteliai tinkamai vystytųsi, būtina jiems parengti specialiuosius planus, kurie reglamentuotų naujas statybas kultūros vertybių teritorijose ir jų apsaugos zonose.

Būtina pritraukti investuotojus, norinčius pritaikyti kultūros vertybes šiandieniniam naudojimui – kultūrinėms, komercijos, aptarnavimo, turizmo reikmėms, taip pat investuotojus, norinčius įsigyti ar išsinuomoti ilgesniam laikui ir galinčius restauruoti, atkurti kultūros paveldo vertybes.

Kultūros paveldo išsaugojimui ir tausojančiam naudojimui labai svarbus informacijos sklaidimas ir visuomenės švietimas. Informacija turi būti visuomenei prieinama ir tinkamai pateikta.

Reikia išvystyti informacijos infrastruktūrą. Strategiškai patogiose vietose išdėstyti informacinės sistemos ženklus. Plėtoti informacijos apie kultūros paveldo objektus leidybą ir platinimą.

6. Sprendinių įgyvendinimo prioritetai

Pagrindinis Kėdainių rajono savivaldybės kultūros paveldo išsaugojimo prioritetas, remiantis LR teritorijos bendruoju planu teiktinas kultūros paveldo teritorijų integravimo į krašto gyvenimą užtikrinimas, tinkamas naudojimas ir priežiūra.

Įgyvendinant kultūros paveldo objektų ir jų teritorijų apsaugą užtikrinančius bendrojo plano sprendinius, išskirtos būdingiausios rajono savivaldybei kultūros paveldo rūšys – buv. dvarų sodybų ir archeologinis.

- Prioritetą teikti būdingiausiajam Kėdainių rajone buv. dvarų sodybų paveldui, numatyti geriausią jų pritaikymą ir priemones, įgalinančias pritraukti investicijas šių objektų tvarkymui.
- Savivaldybėje svarbu išsaugoti buvusių dvarų sodybų fragmentus. Numatytos priemonės ir pritaikymas turi sudaryti sąlygas tvarkyti nykstančias dvarų sodybas.
- Saugant archeologinį paveldą – piliakalnius, kapinynus, senkapius, dvarvietes ir t.t. sudaryti sąlygas moksliniams tyrinėjimams, nustatyti lankytinus objektus ir informuoti turistus apie kultūros vertybes, esančias turistinėse trasose.

Eksponuotiems piliakalniams parengti paveldotvarkos projektus, sudarant sąlygas juos lankyti ir gauti išsamią informaciją apie šiuos objektus.

6. TECHNINĖ INFRASTRUKTŪRA

6.1. Susisiekimas

Subalansuota šalies ir regiono plėtra priklauso nuo galimybių užtikrinti tinkamą žmonių, prekių, energijos ir informacijos judėjimą. Kad paspartėtų Lietuvos transporto sistemos integravimasis į Europos ir kitų pasaulio šalių ekonominę ir ūkinę bendriją, reikia sukurti visavertę, optimaliai funkcionuojančią transporto sistemos viduje ir suderintą su išore Lietuvos transporto sistemos informacinę infrastruktūrą. Transporto, prekių ir keleivių kelionės laiko ir kitų ilgo nuotolio sukeltų nepatogumų bei su jais susijusių kaštų mažinimas didina konkurencingumą, o tai skatina visapusišką ir dinamišką plėtrą.

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane įvardinti tokie pagrindiniai transporto raidos strateginiai tikslai:

1) integruoti Lietuvos transporto sistemą į visos Europos transporto tinklą bei paslaugų rinką, taip pat į Baltijos jūros baseino šalių transporto sistemą;

2) kurti vieningą Lietuvos susisiekimo sistemą, leidžiančią kompleksiskai spręsti regionų bei šalies susisiekimo poreikius;

3) subalansuoti šalies transporto sistemos plėtrą maksimaliai panaudojant turimą įvairių transporto rūšių infrastruktūrą, mažinant transporto poveikį aplinkai.

Susisiekimo ministerijos sudarytoje ilgalaikėje Lietuvos transporto sistemos plėtros strategijoje minimi tokie prioritetai:

Pirmasis prioritetas – nacionalines sienas kertančio transeuropinio transporto tinklo sukūrimas, kuris leistų Lietuvos gyventojams patogiai ir su mažiausiomis laiko sąnaudomis susisiekti su kitų ES valstybių kultūros, turizmo ir verslo centrais. Tai modernios šiaurės–pietų transporto ašies, formuojamos I visos Europos transporto koridoriaus (Talinas–Ryga–Kaunas–Varšuva) pagrindu ir jungiančios Baltijos šalis su Lenkija, sukūrimas. Kitas labai svarbus projektas plečiant minėtą transporto ašį ir įgyvendinant projektą „Rail Baltica“ yra modernios geležinkelio linijos Talinas–Varšuva per Kauną nutiesimas. 2004 metų balandį Europos Parlamentas priėmė naujas transeuropinio transporto tinklo plėtros gaires. Jose numatyta minėtojo tinklo 30 prioritetinių projektų plėtra. Šiame 30 prioritetinių projektų sąrašė Lietuvos transporto ir ekonomikos interesų požiūriu svarbiausias yra „Rail Baltica“ projektas. Gavus ES finansinę paramą konkretūs geležinkelio linijos tiesimo darbai nuo Lenkijos–Lietuvos sienos galėtų būti pradėti jau 2008 metais.

Antrasis prioritetas yra vakarų–rytų transporto ašies modernizavimas ir plėtra.

Pagrindinės susisiekimo sistemos plėtros priemonės, kurių įgyvendinimą numato

Susisiekimo ministerija Kėdainių rajono teritorijoje ir kurios taip pat numatytos Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane:

Automobilių keliai:

- plėtojant „Via Baltica“ kelią, stiprinti ir platinti kelio dangą, remontuoti tiltus ir viadukus, įgyvendinti eismo saugumo ir aplinkosaugos priemonės;
- plėtojant aplinkkelių ir skirtingo lygio sankryžų statybą bei pakelės infrastruktūros sistemos kūrimą, miestų aplinkkelius ir užmiesčio kelius integruoti į susiformavusius miestų gatvių tinklus, susieti juos naujomis įvažiavimo magistralėmis, skirtingo lygio sankryžomis, trūkstamais tiltais per upes, įgyvendinti eismo saugumo ir aplinkosaugos priemonės;
- tęsiant magistralinių kelių rekonstrukciją, tobulinant krašto ir rajoninių kelių techninius parametrus iki šalies ir tarptautiniu požiūriu suderinto lygio, įgyvendinant eismo saugumo ir aplinkosaugos priemonės, mažinant automobilių emisijos ir triukšmo poveikį, parengti ir įgyvendinti projektus, finansuojamus ES paramos fondų ir Kelių priežiūros ir plėtros programos lėšomis;
- toliau vykdyti Lietuvos kelių (žvyrkelių) asfaltavimo programą. Iki 2025 m. asfaltuotų kelių dalį padidinti iki 80 procentų;
- integruoti į rengiamus kelių transporto infrastruktūros plėtros projektus bevariklio transporto infrastruktūros kūrimą, iki 2025 m. siekti sukurti bevariklio transporto kelių tinklą;
- rekonstruoti krašto ir rajoninius kelius;
- diegti kelių transporte informacines sistemas, informuojančias apie eismo sąlygas, eismo sutrikimus, taikomas eismo valdymo priemonės, automobilių statymo galimybes, viešojo transporto teikiamas paslaugas, pakelės infrastruktūrą;
- plėtoti viešojo keleivinio transporto paslaugų rinką pagal reguliuojamos konkurencijos modelį, labiau subalansuoti paklausos ir pasiūlos santykį šioje rinkoje. Savivaldybėms, atstovaujant gyventojų interesams, pagal miesto ar rajono biudžeto galimybes tikslinga suformuoti ir nuolat atnaujinti maršrutinio transporto tinklus, nustatyti paslaugų apimtį ir kokybės lygį, kad būtų tenkinami kintantys šalies gyventojų susisiekimo poreikiai;
- pritaikyti miesto ir tarpmiestinių viešąjį maršrutinį transportą ir jo stotis (terminalus) keleivių dviračiams (neišardytiems), vaikų ir invalidų vežimėliams vežti ir laikyti;
- vykdyti valstybinę eismo saugos stebėseną, kaupti duomenų banką, realizuoti

specialiąsias saugaus eismo programas.

Geležinkeliai:

- modernizuoti automatinį telefono ryšį IXB ir IXD Europos transporto koridoriuose, ir sujungti su kaimyninių šalių komunikacijų tinklais;
- modernizuoti radijo ryšį;
- įgyvendinti keleivinių riedmenų atnaujinimo programą;
- diegti geležinkelių linijų ir stočių pralaidumą didinančias priemones (antrųjų kelių tiesimas, stočių kelių ilginimas 6000 tonų traukiniams priimti, signalizacijos įrenginių modernizavimas);
- modernizuoti Kaišiadorių–Klaipėdos geležinkelių liniją, kad keleiviniai traukiniai pasiektų 160 km/h, o prekiniai traukiniai – 120 km/h greitį;
- nutiesti šviesolaidines skaitmenines linijas visose geležinkelių magistralėse;
- nutiesti europinio standarto geležinkelių liniją Šeštokai–Kaunas (2008-2013 metais), o vėliau- nuo Kauno iki Lietuvos ir Latvijos valstybinės sienos (2013-2017 metais).

Krovininis transportas ir transporto terminalai

Kuriant ekonomiškai efektyvią transporto sistemą, būtina suderinti visų transporto rūšių plėtrą, teikti pirmenybę mažesni neigiamą poveikį aplinkai darančiam transportui, didinti energinio transporto sektoriaus efektyvumą, naudoti daugiau alternatyvių ir mažiau –aplinką teršiančių degalų, mažinti aplinkos taršą. Stiprinti skirtingų transporto rūšių sąveiką yra ir viena iš svarbiausių naujų Europos Sąjungos (toliau vadinama – ES) ir Lietuvos transporto politikos krypčių. Krovinių vežimo srityje daug dėmesio skiriama intermodaliniams transportavimo procesams ir technologijoms. Plėtojant intermodalinį transportą, labai svarbu steigti modernius logistikos centrus – „krovinių kaimelius“ arba tiesiog transporto centrus ir integruoti juos į Europos žemyne bei Baltijos jūros regione kuriamą transporto centrų tinklą.

Krovininio transporto plėtros vidutinės trukmės prioritetai skiriami intermodalinio ir multimodalinio transporto plėtrai, integracijai į ES rinką, tarptautinio bendradarbiavimo klausimams Baltijos jūros regione ir tranzito paslaugų plėtrai:

- laipsniškai diegti aplinkosaugos priemones automobilių transporte: skatinti perėjimą prie alternatyvių, mažiau aplinką teršiančių degalų; griežtinti reikalavimus, keliamus išmetamosioms dujoms ir triukšmo lygiui;
- sukurti valstybės paramos kombinuotojo transporto plėtrai ir šios transporto rūšies skatinimo sistemą (remiantis atitinkamomis ES direktyvomis, planinio laikotarpio pradžioje reikia parengti norminius aktus, kurie skatintų privačią iniciatyvą ir leistų pritraukti investicijas intermodalinio ir kombinuotojo

transporto logistikos centrams, ateityje turėsiantiems svarbią reikšmę tranzitinio vežimo plėtrai, steigti);

- parengti naujas logistikos centrų schemas sutelkiant visas logistikos grandies dalis (prekių siuntėjus, transporto savininkus, kelių, geležinkelių, oro ir vandens uostų operatorius) į vieną centrą.

Viešasis transportas

Keleivinio transporto (viešojo ir bevariklio) vidutinės trukmės laikotarpio prioritetai skiriami viešojo maršrutinio transporto paslaugoms ir lengvųjų automobilių naudojimui subalansuoti, laikantis nacionalinės teritorinės plėtros principų ir ES direktyvų keisti modalinį pasiskirstymą miesto transporte, suteikiant pirmenybę viešajam susisiekimui, pėstiesiems ir dviratininkams:

- modernizuoti keleivinio transporto įmonių transporto priemonių parkus, keleivių vežimui taikyti švarias technologijas, diegti modernias maršrutinio transporto eismo valdymo informacines sistemas miestuose;
- kurti bendras (intermodalines) paslaugas teikiančią sistemą, tobulinti įvairių keleivių vežimo transporto rūšių tarpusavio sąveiką, integruoti išorinio ir vidaus keleivinio transporto paslaugas – skatinti vieno bilietai sistemą, išorinio keleivinio transporto terminalus (geležinkelio stočių, upių uostų ir pan.) jungti su vidaus susisiekimo sistema, užtikrinti gerą susisiekimą miestuose ir gyvenvietėse;
- diegti naujosios kartos maršrutinio transporto sistemas, skatinti plačiau pereiti prie elektros energiją naudojančio ir mažiau aplinką teršiančio transporto;
- lengvųjų automobilių naudojimą derinti prie viešojo maršrutinio transporto sistemos darbo, įrengti automobilių laikymo aikšteles prie persėdimo į maršrutinį transportą punktų, riboti ir drausti lengvųjų automobilių judėjimą vietose, kur tikslinga įrengti susisiekimo pėsčiomis ir bevarikliu transportu zonas;
- tobulinti keleivių aptarnavimo ir paslaugų koordinavimo srityje dirbančių darbuotojų kvalifikacijos kėlimo sistemą;
- diegti informacines technologijas, kad kompiuterių ir interneto naudojimas pakeistų dalį priverstinių kelionių keleiviniu maršrutiniu arba individualiu transportu.

Kauno apskrities bendrajame plane numatomi tokios susisiekimo sistemos plėtros priemonės, kurios bus įgyvendintos per artimiausią kelių metų laikotarpį Kėdainių rajone:

1. Autokelių tinklo plėtra, įrengiant jungtį Kėdainiai-Raseiniai ir esamų trasų

modernizavimas.

2. Geležinkelio Rail Baltica (Varšuva-Kaunas-Karmėlava ir toliau link Latvijos) statyba.

Kėdainių rajono bendrojo plano pagrindiniai sprendiniai yra orientuoti į infrastruktūros gerinimą ir teritorijų, skirtų pramonės veikloms ir gyvenamiesiems rajonams formavimą.

Automobilių keliai

Kelių tinklo analize parode kad tinklas iš esmės yra išplėtotas pakankamai, tačiau kai kurių jungčių atsiradimas leistų padidinti jo efektyvumą. Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos sudarytoje Kelių priežiūros ir plėtros programoje (oficialiai nepatvirtintas projektas) numatomos šių priemonių įgyvendinimas Kėdainių rajono valstybinės reikšmės keliuose:

<i>Kelio pavadinimas</i>	<i>Priemonė</i>	<i>Metai</i>
A8 Panevėžys-Aristava-Sitkūnai	Aristavos sankryžos statyba	2011-2015
A8 Panevėžys-Aristava-Sitkūnai	Truskavos sankryžos statyba	2011-2015
144 Jonava - Kėdainiai - Šeduva	Kelio rekonstrukcija (atskirų ruožų)	Iki 2010
145 Kėdainiai - Šėta - Ukmergė	Kelio rekonstrukcija (atskirų ruožų)	Iki 2010
195 Kėdainiai -Krekenava -Panevėžys	Kelio rekonstrukcija (atskirų ruožų)	2011-2015
1906 Raudondvaris-Babtai-Kėdainiai	Kelio rekonstrukcija (atskirų ruožų)	2011-2015

Vienos iš svarbiausių tokių jungčių- kelias 144 Jonava–Kėdainiai–Šeduva, kartu su nauju Kėdainių aplinkkeliu ir rekonstruotu rajoniniu keliu, jungiančiu jį su Krakėmis įsijungtų į vieną iš Lietuvos urbanistinės integracijos pagrindinių plėtotinų ašių (Kaišiadorys-Jonava-Kėdainiai). Pati jungtis tarp Kėdainių ir Jonavos bent jau šiuo metu nėra labai svarbi- tą parodo mažas eismo intensyvumas joje, tačiau jos svarba augs, jei iš kitos pusės bus nutiesta jungtis tarp Jonavos ir Kaišiadorių, kuri pagerins vystymo zonos ryšius su pietryčių Lietuvos dalimi. Taip pat ši ašis padėtų ryšių tarp Kėdainių ir Lietuvos šiaurės vakarinės dalies (Šiauliai, Telšiai, Mažeikiai) stiprinimui.

Kėdainių miestas yra pusiau apsuptas kelių A8 ir 144, kurie tarsi formuoja miesto aplinkkelius iš rytų, pietų ir vakarų pusės. Kartu su kelio 144 plėtra galimas šio pusrutulio sujungimą nutiesiant šiaurinę Kėdainių aplinkkelį.

Kėdainių rajono ryšiai automobilių keliais kitomis kryptimis yra geri dėka Via Baltica kelio (šiaurė-pietūs kryptys) ir jos gero įsijungimo į automagistralę Kaunas-Klaipėda. Numatoma Via Baltica plėtra ir galimas automagistralės statuso suteikimas jai ateityje tik dar labiau šiuos ryšius sustiprins. Dėka to, kad Via Baltica kelio trasa yra nutolusi nuo Kėdainių, miestas išvengia

tranzitinių automobilių srautų. Tačiau kartu prarandamas tokio svarbaus transporto koridoriaus teikiamas potencialas pramonės ir ypač transporto ir logistikos veikloms vystyti, bei turizmui. Todėl ateityje reiktų taip planuoti miesto plėtrą, kad jo ryšiai su būsima automagistrale Via Baltica stiprėtų. Zona prie kelio labai tinka logistikos veikloms ir pramonei.

Kitas svarbus kelių infrastruktūros plėtros uždavinys- žvyrkelių asfaltavimas ir vietinės reikšmės kelių tinklo plėtra. Kėdainių rajonas apskrityje pasižymi aukštu automobilizacijos lygiu ir sparčiu jo kilimu. Atitinkamai auga ir kelių tinklo pralaidumo poreikis. Be to rajone gausu turistinių, kultūrinių ir kitokių lankytinų objektų (Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane Kėdainių arealas priskiriamas prie ypatingai svarbių kultūros vertybių teritorinių arealų). Tačiau kelių tinklo tankis ir kelių kokybė (vertinant pagal kelių su patobulintomis dangomis dalį tinkle) apskrities mastu yra tik vidutiniški. Ypatingai svarbu vietinių kelių infrastruktūrą gerinti prie tarptautinių transporto koridorių, konkrečiai- prie kelio Via Baltica. Tikėtina, kad 2015-2020 metais šis kelias bus rekonstruotas į automagistralę (valstybinės reikšmės kelių techninė kategorija AM; (Kelių priežiūros ir plėtros programoje iki 2015 metų kelio rekonstrukcija nenumatoma). Pagal AM kategorijos keliams taikomus reikalavimus vieno lygio sankryžos jame bus rekonstruotos į skirtingų lygių sankryžas arba panaikintos, dešinio posūkio nuvažų skaičius bus ženkliai sumažintas. Todėl būtina tiesti jungiamuosius kelius, kuriais naudotųsi vietinis transportas, esant galimybei- rengti skirtingų lygių sankirtas arba sankryžas, tokiu būdu magistrales paliekant tranzitiniam eismui.

Geležinkeliai

Geležinkelio plėtra taps labiausiai aktuali Kėdainių rajonui po 2013 metų, kai bus modernizuota esama geležinkelio linija Kaišiadorys-Klaipėda bei pradėta tiesti šiaurinė geležinkelio Rail Baltica atšaka prie esamos geležinkelių linijos nuo Karmėlavos per Jonavą bei Kėdainius ir toliau iki Rygos ir Talino. Šios priemonės leis ženkliai padidinti geležinkeliu pervežamų krovinių apimtį, todėl numatoma transporto ir logistikos paslaugų plėtra prie Kėdainių, zonoje tarp geležinkelio ir kelio Via Baltica. Šioje zonoje galimas ir intermodalinio transporto terminalo atsiradimas.

Geležinkelio, kaip visuomeninio transporto, populiarinimui reikia gerinti keleivių aptarnavimo kokybę bei rekonstruoti Kėdainių geležinkelio stotį. Geležinkelių plėtrą vykdant kartu su visuomeninio transporto infrastruktūros gerinimu tikėtinas ir geležinkeliais pervežamų keleivių skaičiaus padidėjimas, ypatingai maršrute Kėdainiai-Vilnius, Kėdainiai-Klaipėda.

Transporto terminalai

Krovinių srautų prognozės rodo, kad krovinių srautai svarbiausiose Lietuvos transporto magistralėse 2020 metais turėtų tapti dvigubai intensyvesni. Tai verčia ieškoti transportavimo technologijų ir transportavimo proceso organizavimo inovacijų ir jas diegti. Viena svarbiausių naujovių, galinčių padidinti krovinių srautus būsimuosiuose tinkluose, ir yra naujosios kartos logistikos centrų („krovinių kaimelių“) steigimas, jų tinklo formavimas šalia minėtų tinklų.

Kėdainių rajone logistikos veiklų plėtra numatoma zonose prie kelio Via Baltica ir prie tarptautinės geležinkelio linijos.

Viešasis transportas

Strategiškai teisingas viešojo transporto planavimas yra svarbi priemonė sprendžiant transporto grūsčių, taršos ar net avaringumo problemas. Analizė rodo, kad didžioji Kėdainių rajono dalis yra gan tolygiai padengta viešojo transporto maršrutais. Todėl prioritetas plėtojant viešojo transporto paslaugas turėtų būti skiriamas kokybei, o ne kiekybei, jo populiarinimui, paslaugų kokybės lygio kėlimui ir keleivių vežimo automobilių transportu ir geležinkeliais integravimui. Pastarajam tikslui galėtų pasitarnauti viena svarbiausių naujų Europos Sąjungos ir Lietuvos transporto politikos kryptių keleivių vežimo srityje – „vieno bilieto“ koncepcijos diegimas, kai su vienu bilietu galima pagal poreikius naudotis įvairių rūšių transporto paslaugomis. Šios koncepcijos taikymas ypatingai rekomenduotinas Jonavos ir Kėdainių savivaldybėms, kurių gyventojai turi labai geras susisiekimo traukiniais su Kaunu, Vilniumi, Klaipėda ir kitais Lietuvos (bei kaimyninių šalių) miestais perspektyvas.

Bendros viešojo transporto plėtros priemonės:

- Įdiegti vieno (elektroninio) bilieto koncepciją ir steigti bendrus įvairių transporto rūšių paslaugų terminalus, taip tobulinant keleivių vežimo automobilių keliais ir geležinkeliais tarpusavio sąveiką;
- Įgyvendinti pertvarkytas tarifų ir bilietų platinimo sistemas, kurios užtikrintų reikiamo dydžio įplaukų apsaugą ir skatintų aktyviau naudotis viešuoju transportu;
- Numatyti naujus visuomeninio transporto maršrutus priemiesčiuose, gerinant atokių vietovių ir turizmo bei rekreacijos objektų pasiekiamumą. Maršrutai turėtų būti parinkti atliekant specialias galimybių studijas ir pagrįsti ekonominiais-finansiniais skaičiavimais;

- Įdiegti tobulesnės informacinės keleivinio transporto valdymo ir eismo kontrolės sistemas;
- Modernizuoti esamą transporto priemonių parką;
- Tobulinti neįgaliųjų aptarnavimo transporto programas, taikyti naujas technologijas, integruoti jiems skirtas paslaugas į bendrą susisiekimo sistemą;
- Taikyti alternatyvius degalus, diegti aplinkai saugias technologijas, priimti mažiausiai ekologiškai kenksmingus transporto planavimo sprendimus.

6.2. Komunalinė ir inžinerinė infrastruktūra

Gamtinių dujų tiekimas

Bendras gamtinių dujų dujotiekio tinklas visoje Lietuvoje 7800 km. Bendras vartotojų skaičius beveik 518 tūkst.

Lietuvos esamų magistralinių dujotiekių schema

Dujų sistemos operatorės bendrovės “Lietuvos dujos” duomenimis, gamtinių dujų importas į Lietuvą palaipsniui didėja nuo 1999 metų.

Kauno apskrčiai dujos tiekiamos iš magistralinių (55 bar slėgio) gamtinių dujų tiekimo tinklų. Kauno apskritį kerta du regiono lygmens magistraliniai dujotiekiai. Tai magistralinis dujotiekis į Kaliningradą ir magistralinis dujotiekis į Kauną. Magistralinio dujotiekio atšaka į Kėdainius yra perdavimo sistemos dalis į Kėdainių dujų skirstymo stotį.

Gamtinės dujos tiekiamos Kėdainių mieste, Vilainiuose ir seniūnijoje, Pelėdnagiuose ir seniūnijoje, Paobeliuose ir Kėdainių miesto seniūnijos Janušavos vartotojams.

Viso Kėdainių rajono skirstomųjų dujotiekių ilgis apie 125 km. Tai sudaro 15 proc. Kauno apskrities skirstomųjų dujotiekių tinklų.

Gamtinių dujų suvartojimas pagal paskirtį (tūkst. m³)

	2004	2005	2006	2007
Pramonė	28243,1	26842,5	21709,8	20460,0
Energetika	2545,3	2262,1	2327,3	2239,0
Žemės ūkis	1107,1	1000,2	1077,2	1100,0
Komunaliniai - buitiniai	1428,0	1561,4	1789,4	1820,0
Gyventojai	1422,7	1532,9	1726,4	1500,0
viso :	34746,2	33199,1	28631,1	27119,0

Dujos tiekiamos žemo, vidutinio ir aukšto slėgio dujotiekiais. Dujų reguliavimo punktų kiekis – 10 vnt., iš jų pastatiniai DRP–2. DRP našumas 200÷5000 m³/h. DRP technologijos įrengimai rekonstruoti, senų įrenginių neliko.

Suvartoti gamtinių dujų kiekiai Kėdainių mieste ir rajone (tūkst.m³)

Eil.Nr.		2004	2005	2006	2007
1	Gamtinių dujų suvartota Kėdainių mieste	32623,7	31158,6	26567,3	24981,0
2	Gamtinių dujų suvartota Kėdainių rajone (išskyrus Josvainių sen.)	2122,5	2040,5	2063,8	2138,0
3	Gamtinių dujų suvartota Kėdainių rajone Josvainių sen.	2690,0	4080,0	4160,0	4400,0

Pastaba: Poz.1, 2 -tiekėjas AB „Lietuvos dujos“, poz.3-tiekėjas AB agrofirma „Josvainiai“.

Centralizuotai tiekiamų dujų kiekiai:

Kėdainių m. – 10524 tūkst.m³

Pelėdnagių sen. – 271 tūkst.m³

Vilainių sen. – 393 tūkst.m³

Josvainių sen. – 145 tūkst.m³ (tiekėjas AB agrofirma „Josvainiai“)

Kėdainių rajono bendrajame plane numatomoje pramonės objektų teritorijos plėtroje (buvęs aerodromas, Josvainių gyvenvietės kryptis ir esamo rajono išplėtimas) dujotiekio atšakų atvedimas galimas. Numatomoje miestelių plėtroje dujotiekio atšakos galimos esant ekonominiam pagrįstumui.

Uždaviniai:

- Plėsti gamtinių dujų skirstomuosius tinklus Kėdainių rajone;
- Skatinti vartoti ekologiškai švaresnį organinį kurą – gamtines dujas;

Elektros tiekimas

Kėdainių rajono elektros perdavimo ir skirstymo sistema yra dalis Lietuvos energetinės sistemos, susidedanti iš 330/110 kV aukštos įtampos perdavimo tinklo ir elektros skirstymo vartotojams 35 kV, 10 kV bei žemesnės įtampos skirstomojo tinklo.

Kėdainių rajonas priklauso Rytų skirstomiesiems tinklams. AB Rytų skirstomųjų tinklų aptarnaujama teritorija yra padalinta į keturis regionus: Vilniaus, Panevėžio, Alytaus ir Utenos. Bendra skirstomojo tinklo aptarnaujama teritorija – apie 34 tūkst. kv. km., linijų ilgis siekia 62,5 tūkst.km.

Kėdainių rajoną aptarnauja Panevėžio regionas.

Pagrindinės elektros trasų techninės charakteristikos Kėdainių rajone

	110 kV	35 kV	10 kV (OL)	10 kV (KL)
Trasų ilgis, km		124,81	1012	140
Transformatorių pastotės (vnt)	5	7	813	
Skirstyklos (vnt)	5	9	11	

Elektros energijos sunaudojimas Kėdainių rajone (tmln.kVh)

	2003	2004	2005	2006
sunaudojimas Kėdainių rajone	93 118	101 340	102 981	106 371

Elektros energijos sunaudojimas Kėdainių raj. Pagal vartotojų grupes 2006 m

Gyventojai	– 33,544 mln.kVh,
pramonė	– 29,564 mln.kVh,
komercinės įmonės	– 23,422 mln.kVh,
žemės ūkis	– 12,766 mln.kVh,
biudžetinės įmonės	– 7,075 mln.kVh.

Elektros energijos abonentų skaičius Kėdainių raj. 2006 m

Gyventojai	– 25 710 vnt.,
pramonė	– 178 vnt.,
komercinės įmonės	– 1110 vnt.,
žemės ūkis	– 436 vnt.,
biudžetinės įmonės	– 465vnt.

Kėdainių rajone yra 5 neelektrifikuotos sodybos: Krakių sen. Pašušvės km. (viena), Šėtos sen, Kezų km. (viena), Pelėnagių sen. Baldikų km. (viena), Josvainių km. Skaistgirių km. (viena). Šios sodybos nutolusios 100-700 m nuo skirstomojo tinklo, todėl yra visos techninės galimybės jas elektrifikuoti. Problema besistatantieji gyvenamuosius namus kaime ir mieste neturi galimybių finansuoti lauko elektros linijų statybos. Pagal galiojančią tvarką 60 % visų lauko elektros linijų įrengimo sąnaudų dengia Elektros tinklai, tačiau likusius 40 % turi susimokėti užsakovas (1 km elektros linijos įrengimas kainuoja apie 40-50 tūkst. Lt).

Kėdainių rajone veikia keturios mažos hidroelektrinės.

Numatomų gyvenamųjų, komercinių teritorijų, kelių aptarnavimo objektų elektrifikavimas būtų galimas rekonstravus arba išplėtus esamą 10 kV įtampos skirstomąjį tinklą (jeigu šiose teritorijose neatsiras išskirtinai didelių elektros energijos vartotojų). Numatomose pramonės teritorijose elektros tinklo plėtra ar rekonstravimas priklausytų nuo būsimų vartotojų elektros energijos poreikių bei šių vartotojų išsidėstymo planuojamose teritorijose.

Uždaviniai :

- **Patikimai ir saugiai aprūpinti energija visas ūkio šakas.**
- **Didinti elektros energijos paskirstymo efektyvumą, mažinti energijos nuostolius skirstomuosiuose tinkluose.**
- **Skatinti energijos gamybą iš vietinių atsinaujinančiųjų (vėjo, saulės, geoterminė energija, mažoji hidroenergetika, biomasė) ir atliekinių išteklių, diegti šiuolaikiškus alternatyvius energijos gamybos metodus.**
- **Atnaujinti elektros energijos tiekimo infrastruktūrą (modernizuoti elektros pastotes, iš dalies renovuoti elektros perdavimo ir skirstomuosius tinklus).**
- **Pasiekti, kad vietiniai atsinaujinantieji ir atliekiniai energijos ištekliai 2010 metais sudarytų ne mažiau kaip 12 procentų bendro pirminės energijos balanso.**
- **Išplėsti oro linijų tinklus Kėdainių mieste ir gyvenvietėse į naujai planuojamus kvartalus.**

Šilumos tiekimas

Kėdainių rajoninė katilinė - gamtinės dujos; Vilainių katilinė - gamtinės dujos; Liepų al. katilinė - gamtinės dujos; Josvainių katilinė-gamtinės dujos; Gudžiūnų katilinė – malkos; Tiškūnų katilinė – malkos; Akademijos katilinė – malkos; Pelėdnagės katilinė - gamtinės dujos; Labūnavos katilinė - skystas kuras; Šlapaberžės katilinė - skystas kuras; Kaplių katilinė – malkos. Išvardintose katilinėse pagrindinė kuro rūšis - gamtinės dujos. Malkos ir skystas kuras antri pagal sunaudojimą.

Individualūs namai ir įvairios įmonės šildomi autonomiškai (kuras – malkos, akmens anglis, miško kirtimo atliekos, pjuvenos).

Paklausa šilumai yra daug mažesnė nei techninės galimybės ją pagaminti, todėl žemas energetinio pajėgumo išnaudojimo laipsnis, be to dideli šilumos paskirstymo nuostoliai.

Uždaviniai :

- **Skatinti vartoti ekologiškai švaresnį organinį kurą – gamtines dujas, mažai sieringą mazutą ir kitoki, šiuo tikslu tobulinti mokesčius už gamtos išteklius ir aplinkos taršą;**
- **Mažinti šilumos perdavimo nuostolius, modernizuoti ir automatizuoti katilines.**
- **Modernizuoti ir plėtoti centralizuoto šilumos tiekimo sistemas, renovuoti šilumos tiekimo tinklus, sudaryti sąlygas šilumos gamintojams konkuruoti, o vartotojams – galimybę reguliuoti šilumos vartojimą;**

Vandens tiekimas ir buitinės nuotėkos

2006 m. Kėdainių rajono vandentiekio tinklo vamzdynų ilgis buvo apie 200 km. Tai sudarė apie 20 % Kauno apskrities rajonų, 10 % Kauno apskrities bei 2 % Lietuvos vandentiekio tinklo vamzdynų ilgio. Lyginant su kitais Kauno apskrities rajonais, tik Kauno rajono tinklo vamzdynai buvo ilgesni už Kėdainių rajono tinklo vamzdynų ilgį. Visuose kituose Kauno apskrities rajonuose tinklo vamzdynų ilgis buvo mažesnis negu Kėdainių rajone.

Komunikacijų rodikliai Kėdainių mieste 2006 m.

Miestas, miestelis, gyvenvietė	Vandentiekio		Buit. konalizacija	Nuotekų valymas, įrenginių būklė	Lietaus nuotėkos	Vandens gerinimas, našumas kub.m/p	Vandenviečių našumas tūks.kub.m/p
	Abonentai, vnt	Suvartoja, kub.m	Abonentai, vnt				
Kėdainiai	12891	966845	12348	rekonstruojami	20 išleidėjų	10000	15,6

Vandentvarkos situacija Kėdainių rajono gyvenvietėse 2006 m

Gyvenvietės pavadinimas	Gyventojų skaičius	Esama vandens tiekimo sistema (yra/nėra; naudojama/nenaudojama)	Aptarnaujamų gyventojų dalis, %	Esama nuotekų surinkimo sistema (yra/nėra; naudojama/nenaudojama)	Aptarnaujamų gyventojų dalis, %	Nuotekų išleidimas: į kitų aglomeracijų nuotakyną, į aplinką (be valymo, mechaninis valymas, nepakankamas biologinis valymas, išvalytos iki normų)
1	2	3	4	5	6	7
Kėdainiai	31224	Yra/ naud.	90	Yra/ naud.	80	Biologinis
Babėnai		Yra/ naud.	80	Yra/ naud.	30	biologinis
Akademija-Vainotiškiai	2203	yra/ naud.	91	yra/ naud.	80	Biologinis
Dotnuva	800	yra/ naud.	19	yra/ naud.	65	Biologinis
Šlapaberžė	660	yra/ naud.	47	yra/ naud.	60	Biologinis
Gudžiūnai	680	yra/ naud.	22	yra/ naud.	50	Biologinis
Josvainiai	1519	yra/ naud.	60	yra/ naud.	40	Biologinis
Kunioniai	563	yra/ naud.	89,5	yra/ naud.	40	Biologinis
Vilainiai	1500	yra/ naud.	83,3	yra/ naud.	66	Kėdainių VĮ
Aristava	641	yra/ naud.	75	yra/ naud.	33	Biologinis
Lančiūnava	682	yra/ naud.	90	yra/ naud.	82	Biologiniai laukeliai
Tiskūnai	450	yra/ naud.	64	yra/ naud.	66	Biologinis
Krakės	300	yra/ naud.	35	yra/ naud.	50	Biologinis
Labūnava	944	yra/ naud.	78	yra/ naud.	76	Biologinis
Pelėdnagiai	942	yra/ naud.	74	yra/ naud.	43	57% be valymo į aplinką
Pagiriai	590	yra/ naud.	44	yra/ naud.	45	Biologinis

KĖDAINIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDRASIS PLANAS

III etapas. Bendrojo plano sprendinių konkretizavimas

Šėta	990	yra/ naud.	35,3	yra/ naud.	15	Be valymo 85%
Truskava-Pavermenys	367	yra/ naud.	25	nėra	0	Be valymo
Lipliūnai	192	Yra/ naud.	40	Yra/ naud.	40	Biologiniai laukeliai
Keleriškės	385	Yra/ naud.	70	Yra/ naud.	60	Biologiniai laukeliai
Vainikai	365	Yra/ naud.	60	Yra/ naud.	60	Biologinis
Nociūnų	393	Yra/ naud.	60	Yra/ naud.	40	Biologinis
Ažytėnų	314	Yra/ naud.	50	Yra/ naud.	40	biologinis
Liepų gyv.	65	Yra/ naud.	50	Yra/ naud.	50	biologinis
Beržų gyv.	256	Yra/ naud.	80	Yra/ naud.	80	biologinis
Barkūniškio	106	Yra/ naud.	80	Yra/ naud.	80	biologinis
Apytalaukis	215	Yra/ naud.	90	Yra/ naud.	90	biologinis
Pajieslio gyv.	65	Yra naud.	60	Yra/ naud.	40	biologinis
Angiriai	206	Yra/naud.	30	Yra/ naud.	30	Biologinis
Josvainių sen.						
Josvainių mstl.	1545	yra/naud.	60	yra	40	Be valymo 60
Skaisgirių k.	294	yra/naud.	46	nėra	0	Be valymo100
Svilių k..	175	Nėra.	0	nėra	0	Be valymo100
Dotnuvos sen.						
Dotnuvos mstl.	775	yra/naud.	60	yra	40	Be valymo60
Aušros k.	474	yra/naud.	38	nėra	0	Be valymo100
Ažuolaičių k.	190	Nėra	0	nėra	0	Be valymo100
Gudžiūnų sen.						
Miegėnų k.	388	Nėra	0	Nėra	0	Be valymo100
Vikaičių k.	357	Nėra	0	Nėra	0	Be valymo100
Krakių sen.						
Meironišio ir Pališkių k.	399	Nėra	0	Nėra	0	Be valymo100
Pelėdnagių sen.						
Pelėdnagių k	1039	yra	76	yra	43	Be valymo 57
Beinaičių k	325	yra	52	nėra	0	Be valymo 100
Paobelės k.	292	yra	30	nėra	20	Be valymo 80
Medėkšių k.	200	yra	50	nėra	0	Be valymo 100
Pernaravos sen.						
Pernaravos k.	299	nėra	0	nėra	0	Be valymo 100
Langakių k.	245	nėra	0	nėra	0	Be valymo 100
Pelutavos k.	239	nėra	0	nėra	0	Be valymo 100
Surviliškio sen.						
Sirutišio k.	397	yra	30	yra	40	Be valymo 60
Kalnaberžės k.	377	nėra	0	nėra	0	Be valymo 100

Surviliškio k.	376	yra	66	nėra	0	Be valymo 100
Šėtos sen.						
Šėtos mstl.	1025	yra	45	nėra	15	Be valymo 85
Pagiriai mstl.	523	yra	50	50	50	Be valymo 50
Aukštieji Kapliai	271	yra	65	65	65	Be valymo 35
Truskavos sen.						
Pavermenio ir		yra	53	nėra	0	Be valymo 100
Truskavos mstl.	480	yra	50	nėra	0	Be valymo 100
Okainių k.	278	yra	67	67	0	Be valymo 100
Petkūnų k..	227	yra	52	52	0	Be valymo 100
Vilainių sen.						
Šventybrasčio k.	169	yra	62	62	0	Be valymo 100

2006 m. Kėdainių rajone vartotojams buvo parduota apie 1500 tūkst. m³ vandens. Pagal parduotą vandenį vartotojams Kėdainių rajonas užima antrą vietą tarp Kauno apskrities rajonų, daugiau parduota vandens buvo tik Jonavos rajone – 26 %.

UAB „Kėdainių vandenys“ eksploatuoja 35 vandenvietes:

Kėdainių mieste - 4 vnt., Kėdainių miesto sen. - 1 vnt., Akademijos sen. - 1 vnt., Surviliškio sen. - 2 vnt., Gudžiūnų sen. - 2 vnt., Josvainių sen. - 6 vnt., Vilainių sen. - 4 vnt., Krakių sen. - 5 vnt., Pelėdangių sen. - 8 vnt., Josvainių sen. - 6 vnt., Truskavos sen. - 3 vnt., tačiau daugumoje nėra vandens ruošimo įrenginių.

Šėtos vandens įmonė – 2 vandenvietes.

Parnavos vandens įmonė – 2 vandenvietes.

Dižiosios Kėdainių įmonės: AB „Lifosa“, UAB „Kmira Grow How“ turi savo gręžinius, AB „Danisco Sugar Kėdainiai“ vandenį naudoja iš Nevėžio upės, ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ turi savo gręžinį.

Pagal Lietuvos higienos normas HN 44:2006 „Vandenviečių sanitarinių apsaugos zonų nustatymas ir priežiūra, nustatomos priemonės apsaugoti požeminio vandens šaltinius nuo taršos ir užtikrinti požeminio vandens, tiekiamo vartotojams, saugą ir kokybę. Sanitarinė apsaugos zona (SAZ) – nustatyta saugoma teritorija apie vandenvietę, kurioje ribojama ūkinė veikla. 25 m nuo III grupės vandenviečių ir infiltracinių įrenginių.

Tiekiamas požeminis vanduo Kėdainių mieste ir rajone geležingas. Geležies norma svyruoja nuo 0,5 iki 2,3 mg/l (leistina 0,2 mg/l). Kėdainių raj. pastatyta 10 vandens gerinimo stočių, tačiau 18 kaimų bei gyvenviečių vartotojams tiekiamas blogos kokybės vanduo.

Visam rajone spręstina kaimo gyventojų aprūpinimo geros kokybės geriamuoju vandeniu problema. Kaimo vietovėse geriamasis vanduo gaunamas iš gruntinio vandeningojo sluoksnio,

kuris dėl savo padėties silpniausiai apsaugotas nuo paviršinės taršos. Vanduo gyventojų šuliniuose yra prastos kokybės. Gerėjant Lietuvos ekonomikos būklei, kaimo gyventojai geros kokybės geriamuoju vandeniu turėtų būti aprūpinami iš gilesnių vandeningųjų sluoksnių.

Prie miesto nuotėkų tinklų yra prijungti visi daugiaaukštės statybos gyvenamieji namai, kultūriniai-visuomeniniai objektai, dalis mažaaukščių namų, beveik visos pramonės įmonės.

Kėdainių mieste yra 170 hidrantai. Gyvenamuosiuose kvartaluose, hidrantų poreikis turi būti sprendžiamas rengiant žemesnio lygmens planavimo dokumentus. Seniūnijų centruose naujose statybose rengiami hidrantai, kur tinklai yra diam.100, bet gaisrų gesinimui tose gyvenvietėse maži vandens debitai, ten stovi vandens gerinimo stotys 10-12 kub.m/h našumo, o taip pat ir siurbliai tokio pat našumo. Didinti šiuos pajėgumus yra per brangu. Beveik visose gyvenvietėse yra atviri vandens telkiniai. Privažiavimai prie šių vandens telkinių turi būti sprendžiamas rengiant žemesnio lygmens planavimo dokumentus.

Naujai urbanizuojamose teritorijose vandens tiekimo plėtra įmanoma, šiose teritorijose yra pakankamai požeminio vandens.

Uždaviniai :

- **Išplėsti centralizuotus nuotėkų tinklus gyvenvietėse, maksimaliai prijungiant prie bendro nuotėkyno tuos vartotojus, kurie šiuo metu jau vartoja centralizuotai tiekiamą geriamą vandenį, tačiau nuotėkų tvarkymu rūpinasi individualiai.**
- **Išplėsti centralizuotus vandentiekio ir nuotėkų tinklus Kėdainių rajono gyvenvietėse į jau užstatytus ir apgyvendintus individualių gyvenamųjų namų kvartalus.**
- **Visoje apskrityje spręsti kaimo gyventojų aprūpinimo geros kokybės geriamuoju vandeniu problemą.**

Lietaus nuotėkos

Lietaus vanduo nuvedamas į lietaus nuotėkų tinklų sistemą tik Kėdainių mieste.

Dalis lietaus nuotėkų patenka į buitinius nuotėkų tinklus, nes ne visose gatvėse yra lietaus nuotėkų tinklai.

Lietaus vanduo nuo ypatingai užterštų teritorijų (degalinių ir kt.) išvalomas vietiniuose valymo įrenginiuose ir išleidžiamas į buitinių nuotėkų tinklus.

Nuotėkų valymas

Kauno apskrityje eksploatuojama daugiau nei 100 užteršto vandens nuotėkų valymo įrenginių. 2003 m. duomenimis iki sanitarinių normų reikalavimų buvo išvalyta tik 7 procentai užteršto vandens. Tokį, žemesnį nei Lietuvoje nuotėkų išvalymo lygį Kauno apskrityje lemia tai, kad Kauno miesto nuotėkos, kurios sudaro apie du trečdalius visų apskrities užteršto vandens nuotėkų, kol kas valomos tiktai mechaniškai. Žemu nuotėkų išvalymo lygiu išsiskiria Kėdainiai, kur iki normatyvuose nurodyto lygio yra išvaloma apie 5 % nuotėkų. Kitose savivaldybėse šis rodiklis gerokai aukštesnis.

Pagrindinė Kauno apskrities, kaip ir visos Lietuvos problema yra azoto ir fosforo šalinimas iš nuotėkų. Kadangi didžiojoje dalyje dabartiniu metu eksploatuojamų valymo įrengimų nebuvo numatytas azoto ir fosforo šalinimas, tai jie neturi galimybių pasiekti nuo 2000 m. įvestus nuotėkų valymo normatyvus šioms medžiagoms.

Rajone veikia įvairaus tipo 33 valymo įrenginiai.

UAB „Kėdainių vandenys“ eksploatuoja 21 nuotėkų valymo įrenginį esantį Kėdainių mieste ir Babėnų mikrorajone, Pelėdnagių, Josvainių, Kunionių, Vainikų, Tiskūnų, Nociūnų, Lipliūnų, Labūnavos, Sirutiškio Aristavos, Ažytėnų, Gudžiūnų, Krakų, Plinkaigalio, Angirių, Bartkūniškio, Pajieslio, Keleriškių kaimuose. Didžiosios Kėdainių įmonės: AB „Lifosa“, UAB „Kmira GrowHow“, ŽŪKB „Krekenavos mėsa“ turi savo nuotėkų valyklas.

Uždaviniai :

- **Statyti naujus ir rekonstruoti esamus valymo įrengimus Kėdainių rajone.**

Atliekų tvarkymas

Atliekų tvarkymas viena iš opiausių problemų tiek Kauno apskrityje, tiek visoje Lietuvoje, tiek Kėdainių rajone. Artimiausiu metu teks skirti ypatingai daug pastangų ir lėšų. Komunalinių atliekų kaupimas sąvartynuose kol kas yra pagrindinis atliekų tvarkymo būdas. Lietuvos geologijos tarnybos taršos židinių duomenų bazėje užregistruoti 98 sąvartynai, esantys Kauno apskrities atliekų tvarkymo regione.

Pagal juridinį statusą sąvartynus galima suskirstyti į kelias grupes:

Legalūs – turinčius reikalingus leidimus iš aplinkosaugos ir žemėtvarkos organizacijų;

Pusiau legalūs – neturinčius minėtų leidimų, tačiau įregistruotus savivaldybių registruose;

Nelegalūs – neturinčius leidimų ir neįtraukti savivaldybių registruose. Būtent apie tokius sąvartynus negaunama informacijos iš savivaldybių, tačiau jie egzistuoja ir juos taip pat reikia sutvarkyti.

Kauno regiono sąvartynų schema

Kėdainių rajone eksploatuojama 18 sąvartynų – viso apie 33 ha.

Sąvartynai, kurie yra eksploatuojami, arba neeksploatuojami, bet netinkamai uždaryti:

Eil.Nr.	Sąvartyno pavadinimas	Vietovė	Pastabos
1	Babėnų	Babėnų g.24, Kėdainiai	
2	Akademijos Šalčimrių	Šalčimrių km., Dotnuvos sen.	
3	Jovaišų	Jovaišų km., Šėtos sen.	
4	Graužių	Graužių km., Gudžiūnų sen.	
5	Milžemių	Milžemių km., Vilainių sen.	
6	Šetenių	Šetenių km., Vilainių sen.	
7	Čystapolio	Čystapolio km., Krakių sen.	
8	Aristavėlės	Aristavėlės km., Vilainių sen.	
9	Gudžiūnų	Gudžiūnų km. Gudžiūnų sen.	
10	Žiogaičių	Žiogaičių km., Pelėdnagių sen.	
11	Vikaičių	Vikaičių km., Gudžiūnų sen.	
12	Pavermenio	Pavermenio km., Truskavos sen.	
13	Pajieslio	Pajieslio km., Krakių sen.	
14	Čiukiškių	Čiukiškių km., Josvainių sen.	
15	Rekšių	Rekšių km., Truskavos sen.	
16	Labūnavos	Labūnavos km., Pelėdnagių sen.	
17	Dotnuvos	Aušros km., Dotnuvos sen.	
18	Špitolpievio	Špitolpievio km., Krakių sen.	

VšĮ „Kauno regiono atliekų tvarkymo centras“ rengia sąvartynų uždarymo projektus.

Miestuose ir kai kuriuose miesteliuose įdiegta konteinerinė atliekų tvarkymo sistema, kuri turi būti plečiama. Atliekos nėra rūšiuojamos. Iš bendro atliekų kiekio nepakankamai gerai atskiriamos antrinės žaliavos, organinės atliekos, pavojingos atliekos.

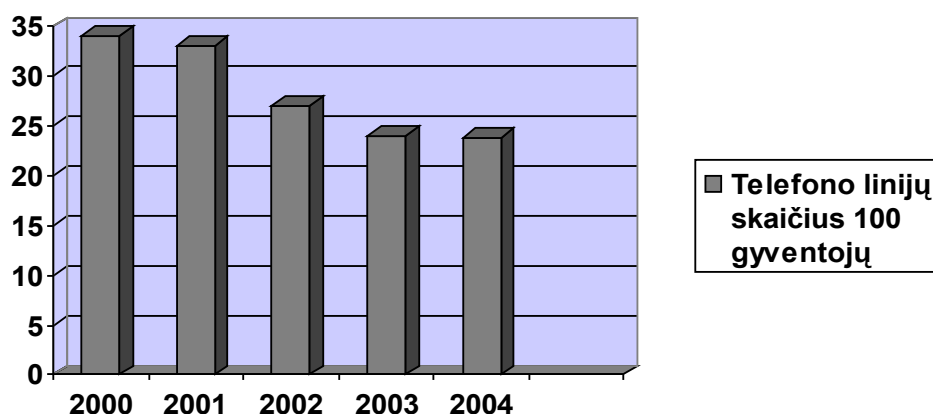
Uždaviniai :

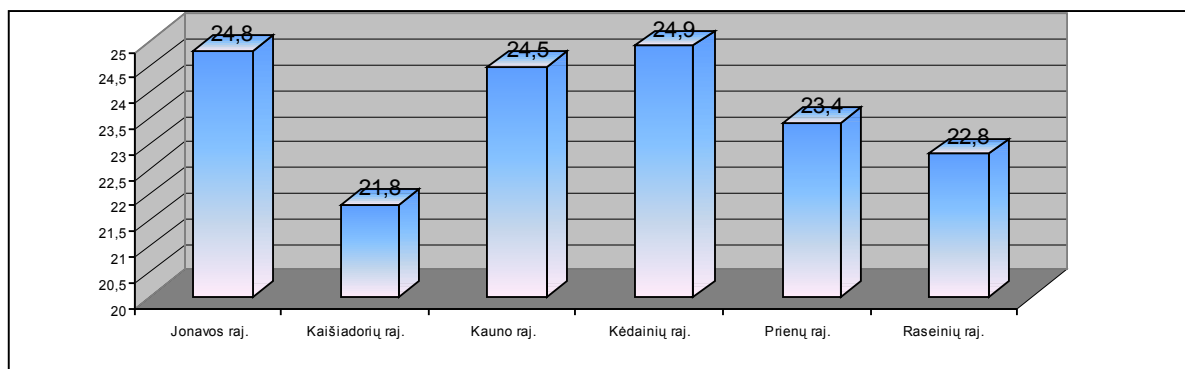
- **Oganizuoti savivaldybių ir regioninių atliekų tvarkymo sistemų kūrimą ir plėtojimą siekiant sukurti regioninių atliekų sąvartynų tinklą ir komunalinių atliekų surinkimo infrastruktūrą ir uždaryti (rekultivuoti) esamus sąvartynus, neatitinkančius aplinkosaugos reikalavimų.**
- **Pagal valstybinį strateginį atliekų tvarkymo planą iki 2010 metų Kauno regione numatyta palikti du komunalinių atliekų sąvartynus – Kauno miesto Lapių sąvartyną ir Kėdainių rajono Zabieliškio sąvartyną.**
- **Užtikrinti žmonių sveikatai ir aplinkai saugų visų atliekų srautų tvarkymą.**
- **Organizuoti komunalinių atliekų deginimo specialiose šilumos (elektros) jėgainėse pajėgumų sukūrimą siekiant užtikrinti racionalų atliekų energetikos išteklių naudojimą.**
- **Skatinti atliekų perdirbimą ir antrinį panaudojimą.**

Ryšiai

Ryšių paslaugos – sparčiausiai auganti ūkio šaka. Ryšių infrastruktūra susideda iš pašto, telekomunikacijų, telefono, radijo ir televizijos bei duomenų perdavimo tinklų.

“Lietuvos telekomo” telefono linijų skaičius Lietuvoje (100 gyventojų)

100-ai gyventojų tenkančių telefonų skaičius Kauno apskrities rajonuose 2004 metais

Kėdainių rajone 2004 metais 100-ai gyventojų teko 25 telefonai. Lyginant su kitais Kauno apskrities rajonais, tai vienas iš didžiausių rodiklių. Daugiau telefonų 100-ai gyventojų teko tik Prienų rajone – 8,2 proc. daugiau negu Kėdainių rajone. Kituose Kauno apskrities rajonuose 100-ai gyventojų tenkantis telefonų skaičius buvo mažesnis. Kauno apskrities vidurkis buvo 17,7 proc., Lietuvos – 11,9 proc. didesnis už Kėdainių rajono rodiklį.

2004 m. bendras gyventojų, besinaudojančių interneto paslaugomis, skaičius išaugo 56 proc.: 2003 m. gruodžio mėn. interneto vartotojų buvo 39 tūkst., o 2004 m. pabaigoje – 61 tūkst. Šis skaičius kasmet didėja.

Mobiliojo ryšio paslaugas teikia UAB „Omnitel“, UAB „Bitė GSM“ ir UAB „Tele-2“ ir kt operatoriai. Mobiliojo ryšio paslaugos dėl susidariusios konkurencijos sparčiai plečiasi tiek Lietuvoje, tiek Kėdainių rajone.

7. Siūlomos rezervuoti teritorijos

Bendrajame plane numatytos tokio rezervavimo reikalaujančios teritorijos šiems poreikiams:

- Susisiekimo reikmėms;
- Teritorija fosfogipso aikštelės plėtrai.

Siūlomų rezervuoti teritorijų brėžinyje (brėžinys Nr. 6, Siūlomos rezervuoti teritorijos) matyti sąlyginiais pažymėjimais pavaizduotos visų šių kategorijų teritorijos. Teritorijos naujiems keliams ir europinės vėžės geležinkeliui pažymėtos sąlyginai, jų vieta tikslinama rengiant specialiuosius planus. Fosfogipso aikštelės plėtra galima atlikus poveikio aplinkai vertinimą.

Atitinkamo lygmens planavimo dokumentais reikia parengti planus nustatančius sanitarines apsaugos zonas ir veiklos reglamentavimą jose oro uostams, geležinkeliams, automagistralėms, pramonės objektams ir kitiems strateginiams objektams ar taršioms įmonėms, pagal galiojančius įstatymus ir teisės aktus. Ten kur yra reikalinga, šias teritorijas rezervuoti visuomenės poreikiams.

Teritorijų rezervavimas visuomenės poreikiams vyksta įstatymų ir teisės aktų nustatyta tvarka, parengus atitinkamo lygmens planavimo dokumentus.